

Møte fredag den 26. mars kl. 10

President: H a n s J . R ø s j o r d e

D a g s o r d e n (nr. 71):

1. Valg av nytt varamedlem til valgkomiteen
2. Innstilling frå energi- og miljøkomiteen om forslag frå stortingsrepresentantane Leif Lund, Signe Øye og Sylvia Brustad om at Regjeringen bes komme til Stortinget med en gjennomgang av begrepet nasjonale interesser i utbyggingssaker med sikte på å få en klarere definisjon som også tar hensyn til lokaldemokrati og distriktsutvikling i tynt befolkede områder (Innst. S. nr. 122 (1998-99), jf. Dokument nr. 8:121 (1997-98))
3. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om videreføring av Haldenprosjektet (Innst. S. nr. 126 (1998-99), jf. St.meld. nr. 22 (1998-99))
4. Innstilling fra næringskomiteen om næringspolitikk inn i det 21. århundret (Innst. S. nr. 128 (1998-99), jf. St.meld. nr. 41 (1997-98))
5. Innstilling frå finanskomiteen om erstatningsutbetalinger under Garanti-Instituttet for Eksportkredits (GIEKs) særskilte garantiordning for investeringer i og eksport til SUS og Baltikum (SUS/Baltikum-ordningen) (Innst. S. nr. 131 (1998-99), jf. St.prp. nr. 47 (1998-99))
6. Innstilling fra samferdselskomiteen om bevilgning til konsulentbistand for å forberede fusjon mellom Telemor AS og Telia AB (Innst. S. nr. 134 (1998-99), jf. St.prp. nr. 42 (1998-99))
7. Referat

Presidenten: Fra den norske gruppe av Den Interparlamentariske Union til Den 101. Interparlamentariske Konferanse i Brussel foreligger søknad, undertegnet av delegasjonens leder, stortingsrepresentant Oddbjørg Ausdal Starrfelt. Søknaden gjelder permisjon i tiden fra og med 12. april til og med 15. april for representantene John I. Alvheim, Karin Andersen, Ola D. Gløtvold, Ellen Gjerpe Hansen, Britt Hildeng, Tomas Norvoll, Kari Økland og Oddbjørg Ausdal Starrfelt.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Hedmark fylke: Ida Marie Løvlien og Helge Bjørn-
sen
For Nordland fylke: Oddbjørn Hanssen og Bjørnar
Olsen
For Oslo: Anders Hornslien
For Rogaland fylke: Helga Rullestad
For Telemark fylke: Thorleif Vikre
For Vestfold fylke: Hans-Martin Jørgensen

3. Ida Marie Løvlien innvelges i Lagtinget for den tid hun møter for representanten Ola D. Gløtvold.

Presidenten: Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten foreslå at formiddagens møte – om nødvendig – fortsetter utover den reglementsmessage tid, kl. 15, til dagens kart er ferdigbehandlet.

Ingen innvendinger er kommet mot presidentens forslag. – Det anses vedtatt.

S a k n r . 1*Valg av nytt varamedlem til valgkomiteen*

Presidenten: Presidenten ber om forslag på nytt varamedlem til valgkomiteen.

Unn Aarrestad (Sp): Eg gjer framlegg om Jørgen Holte.

Presidenten: Jørgen Holte er foreslått som nytt varamedlem av valgkomiteen istedenfor Odd Roger Enoksen, som har trådt inn i Regjeringen.

Andre forslag foreligger ikke. Det voteres over forslaget fra Unn Aarrestad.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Unn Aarrestad bifaltes enstemmig.

S a k n r . 2

Innstilling frå energi- og miljøkomiteen om forslag frå stortingsrepresentantane Leif Lund, Signe Øye og Sylvia Brustad om at Regjeringen bes komme til Stortinget med en gjennomgang av begrepet nasjonale interesser i utbyggingssaker med sikte på å få en klarere definisjon som også tar hensyn til lokaldemokrati og distriktsutvikling i tynt befolkede områder (Innst. S. nr. 122 (1998-99), jf. Dokument nr. 8:121 (1997-98))

John Dale (Sp) (ordfører for saka): I ei tid då lokaldemokratiet slit tungt, bør nasjonale styresmakter passa seg ekstra for å gripa inn mot lokale prioriteringar, tvert om er det no ei viktig oppgåve å stimulera til innsats og å styrkja folks motiv for å engasjera seg politisk. Praktiseringa av nasjonale målsetjingar må dessutan ta omsyn til mangfaldet i Kommune-Noreg, og som kjent er problema og utfordringane ulike landet rundt.

Sett på ein slik bakgrunn vekte det reaksjonar då Miljøverndepartementet greip inn mot kommunedelplanen for Hereiane pukkverk i Jondal kommune. Og det aktuelle Dokument nr. 8-forslaget refererer til denne konkrete saka. Men samtidig gav forslagsstillarane saka ei langt meir generell form, som gjorde det nødvendig å røkja etter om me i dagens Noreg har eit system som unødig opnar for nasjonale inngrep i lokale saker. Det vart då reist spørsmål om dagens system er til å leva med, når me

ynskjer å vektleggja f.eks. lokaldemokrati og lokalt næringsliv.

Som ordførar for saka var eg såleis interessert i å finna ut om det ligg føre argument for å korrigerer systemet, eller om Jondal-saka meir representerer unntaket enn regelen. Resultatet vart at eg måtte svara nei på det fyrste og ja på det andre. Difor er konklusjonen her i dag at Dokument nr. 8-forslaget bør leggast ved protokollen.

I tråd med vanleg praksis vart forslaget sendt over til departementet for kommentar, og det må seiast at svaret frå departementet var svært opplysende og gledeleg for alle som huser ekte omsorg for norsk lokaldemokrati. Fakta viser at nasjonale inngrep i lokale planar skjer sjeldnare enn tidlegare. Kommunane godkjenner stort sett sine eigne planar, og talet på saker som vert klaga inn for departementet, har lege på eit stabilt og lågt nivå dei siste åra, upåverka av regjeringsskifte. Men det er òg eit faktum – og det er det grunn til å merka seg, og det er eit politisk poeng – at departementet under den noverande leinga har gjeve kommunane medhald i fleire saker enn det som var situasjonen under tidlegare regime. Derfor fortener statsråden ei fjør i hatten, for å bruka det uttrykket, framfor kritikk. Bodskapen frå fleirtalet er at statsråden har peila ut ein rett kurs, og departementet kan rekna med støtte i sitt strev for ytterlegare å forsterka omsynet til lokaldemokrati og distriktsutvikling.

Av innstillinga går det fram at ikkje noko parti tek til orde for å ta frå departementet høvet til å gripa inn mot lokale planer – sagt positivt, det må finnast ein tryggingventil på det nasjonale planet for å sikra viktige nasjonale interesser. Her er det sjølv sagt snakk om å utøva eit skjøn.

Forslagsstillarane reiste i Dokument nr. 8-forslaget spørsmålet om det er råd å etablere klarare retningslinjer for praktiseringa av skjønnet, eit forslag som i komiteen er fanga opp av Framstegspartiet og Høgre. Men all dokumentasjonen viser jo at det slett ikkje er behov for å bruka tid og krefter på eit slikt arbeid, for utviklinga går utvetydig – heldigvis – i riktig retning, og det me treng, er mindre og ikkje meir av papirarbeid og byråkrati. Det er eit argument som burde gjera inntrykk på parti som i mange andre samanhengar nettopp heiser slike faner.

Derimot kan Jondal kommune seia seg lei for utfallet av det skjønnet departementet har utøvd. Det er i tilfelle ikkje oppsiktvekkjande, men må oppfattast som ein høgst forståeleg reaksjon.

Olav Akselsen (A): Me har alle eit ansvar for å finna balansen mellom omsynet til naturen rundt oss og omsynet til samfunnet rundt oss. Me er vel alle i denne salen einige om at me skal bruka omgrepet berekraftig utvikling som ei rettesnor for arbeidet vårt, og at utviklinga av samfunns- og næringslivet skal gå hand i hand med omsynet til miljøet. Dessverre er det ikkje alltid dette går. Av og til kolliderer desse ulike interessene, og då må ein gjera eit val, ein må velja det eine framfor det andre.

Resultatet av dette valet kan vera avhengig av kvar ein står og ulik ståstad. Eg trur at desse ulike interessene er

noko av bakgrunnen for det regelverket me har på dette området i dag.

Rett etter regjeringsskiftet var det eit sterkt fokus på overprøving av lokale vedtak. Dette var grunngeve i nasjonale interesser. Det blei skapt eit inntrykk av at ein hadde sett i kraft ein ny politikk på dette området. Det var difor rett å be om ein gjennomgang av dette saks-komplekset med sikte på å finna ut om dette var tilfellet.

Forslagsstillarane viser særleg til overprøvinga av Jondal kommune sin kommunedelplan for Hereiane. Jondal er ein typisk distriktskommune som slit med å halda oppe folketalet og dermed det kommunale tenestetilbodet. Mangel på heilårs arbeidsplassar er noko av problema dei slit med i Jondal. Utviklinga av det lokale næringslivet er difor svært viktig for kommunen, og òg viktig for kommunen si framtid.

Hereiane er eit snautt fjellparti nord for Jondal sentrum. På grunn av den spesielle kvaliteten på fjellet der melde det seg interessentar som ønskte å starta med masseuttak i området. Lokalt såg dei på dette som ein kjærkomen sjanse til å få i gang lokal næringsutvikling, og det var attpåtil basert på lokale ressursar.

For å leggja til rette for ei slik utvikling blei det sett i gang eit planarbeid. I dette arbeidet hadde kommunen nær kontakt med fylkeskommunale og statlege etatar. Då kommunestyret handsama denne planen, låg det ikkje føre motsegner frå nokon instansar med slik rett. Tvert imot var det slik at både fylkesutvalet og fylkesmannen i Hordaland stilte seg positive til desse planane, ikkje minst sett ut frå behovet for næringsutvikling i Jondal. Difor var overraskinga stor då Miljøverndepartementet vedtok å overprøva ein arealplan utarbeidd i tråd med kokeboka og med støtte frå regionale og statlege styresmakter. Med dette vedtaket fråtok ein ein utkant retten til å vurdere ei eventuell næringsetablering på grunnlag av ein lokal ressurs. Lokaldemokratiet blei overkjørt.

At lokale og nasjonale interesser i enkelte tilfelle står mot einannan, er me alle klar over. Det er Miljøverndepartementet sitt ansvar å sjå til at dei nasjonale interessene blir ivaretatt. Men det er òg Miljøverndepartementet og Regjeringa sitt ansvar å ta omsyn til lokal innsikt og lokalt demokrati.

Sjølv om Miljøverndepartementet har retten til og høvet til å overprøva vedtak, må denne retten praktiserast med stor varsemd. Særleg må det vera tilfellet der det ikkje har kome nokon lokale motsegner, slik som i tilfellet Jondal.

Eg hadde tenkt å be miljøvernministeren, men sidan ho ikkje er her, vil eg be næringsministeren om å gjera litt meir greie for kvifor ein i dette tilfellet fann å villa overkjøra lokaldemokratiet. Brevet frå miljøvernministeren viser at det er svært sjeldan at så skjer. Men då kan det vera ein endå større grunn for Stortinget til å få innsikt i kva slags vurderingar ein har gjort seg når så skjer. Og eg vil seia at i Jondal sitt tilfelle er det ei mager trøst at det er svært få andre kommunar som får underkjent sine lokale planar. Eg vil difor be representanten frå Regjeringa seia litt om kva ein la vekt på når ein i dette til-

(Akselsen)

fellet fann ut at ein skulle overprøva både lokale, regionale og statlege styresmakter.

Me snakkar her om ein distriktskommune som har mykje urørt natur. Det er sjølvsagt eit gode, men det må ikkje bli slik at storsamfunnet ser på urørt natur som eit gode som ikkje skal kunna takast i bruk lokalt. Og det må vera lov å stilla seg spørsmålet: Hadde dette prosjektet blitt stoppa dersom det låg i ein forstad f.eks. til Oslo eller i ein av dei andre store kommunane i landet?

Storsamfunnet har fråtatt lokalsamfunnet i Jondal moglegheita til å få til lokal næringsutvikling. Då er det etter mitt syn òg storsamfunnets ansvar å vera med og hjelpa fram alternativ. Eg kunne tenkja meg å spørja statsråden om ein vil ta kontakt med Jondal, slik at storsamfunnet òg viser interesse for å hjelpa kommunen framover. Me veit at det i ein del andre tilfelle der ein ikkje har fått lov til å byggja ut lokale ressursar, f.eks. i Stryn, frå storsamfunnets side er utbetalt erstatningar. No trur ikkje eg at dei som driv kommunepolitikk i Jondal, er interesserte i noka pengeoverføring. Dei er derimot interesserte i ei varig utvikling av næringslivet sitt, og eg har stor tru på at dei ønskjer og treng både kontakt med og støtte frå sentrale styresmakter for å få til dette.

Når me i Arbeidarpartiet ønskte å få ein gjennomgang av praktiseringa av dagens regelverk, så var det – som eg sa innleiingsvis – ikkje minst på bakgrunn av at ein gjennom media kunne få inntrykk av at ein ny praksis var sett i gang. Ein bad om å få denne gjennomgangen, og etter mi meining er det blitt etterkome, i og med at Miljøverndepartementet i eit svært grundig og fyldig brev til komiteen har greidd ut om dagens praksis. I tillegg er det sagt at ein skal setja ned eit planlovutval som vil sjå på dette i ein større samanheng. Sjølv om ein kan setja spørsmåls-teikn ved og eventuelt vera ueinig i enkelte avgjersler fatta etter skjøn, er ein ikkje nødvendigvis ueinig i sjølve systemet. Etter mitt syn har alle intensjonane i Arbeidarpartiets forslag blitt fanga opp i den behandlinga som Stortinget har føretatt. Eg ser likevel at det er eit mindretal som ønskjer å halda fast ved forslaget, og det stiller eg meg noko undrande til. Eg trur faktisk eg vil nytta høvet til å sitera tidlegare statsminister og Høgreliear Jan P. Syse. Han pla seia noko slikt som at det som er i orden, skal ikkje reparerast. Etter mi meining har gjennomgangen denne komiteen har gjort, vist at sjølve systemet er i orden. Då er det eventuelt berre ønsket om å plaga Regjeringa som gjenstår som grunn for å halda fast ved dette forslaget. Det ønsket er tydelegvis større hjå Regjeringas samarbeids- og avtalepartnarar enn hjå opposisjonspartiet Arbeidarpartiet.

Jan Tore Sanner (H): La meg bare først si til det siste at jeg ikke tror dette ville plage Regjeringen akkurat, jeg tror det mer er en plage for Arbeiderpartiet at Høyre tar opp det forslaget som Arbeiderpartiet ikke er villig til å stå bak.

Høyre er av den oppfatning at de tre forslagsstillerne reiser en viktig debatt, en debatt som Høyre har forsøkt å reise ved en rekke anledninger. Vi har vært opptatt av

problemstillingen nasjonale interesser veid opp mot lokalt selvstyre og distriktsutvikling, og vi har vært opptatt av problemstillingen nasjonale interesser veid opp mot privat eiendomsrett. Vi har derimot gjennom mange år måttet erkjenne at Arbeiderpartiet har vært mer opptatt av å ivareta de såkalte nasjonale interessene – hva nå det skulle være – enn å ivareta hensynet til distriktsutvikling, lokalt selvstyre og hensynet til den private eiendomsrett. I Høyre øynet vi derfor håp da de tre arbeiderpartirepresentantene Leif Lund, Signe Øye og Sylvia Brustad reiste dette forslaget. Men jeg må erkjenne at vi var noe i tvil om hvor dypt den nye erkjennelsen stakk, om dette hadde sitt utspring i en lokal enkeltsak eller i et generelt ønske om en mer prinsipiell debatt hvor man kunne gå inn i nettopp denne avveiningen mellom nasjonale interesser, lokalt selvstyre, distriktsutvikling og privat eiendomsrett. Behandlingen i komiteen har vist at den nye erkjennelsen ikke stakk særlig dypt, i hvert fall ikke i Arbeiderpartiets stortingsgruppe. Vi må konstatere at de tre representantene har lidd et durabelt nederlag i Arbeiderpartiets stortingsgruppe ved at de ikke har klart å få med seg resten av partiet i å reise denne debatten – med mindre det er riktig at dette mer dreide seg om en enkeltsak enn om et ønske om en generell debatt.

Man har funnet et fikenblad i brevet fra statsråden, og det er Planlovutvalget. Fra Høyres side ser vi også frem til resultatene fra Planlovutvalgets innstilling, men jeg tror at alle som har vært borte i den type arbeid før, vet at den type saker som man her er opptatt av å reise, drukner i den store sammenheng. Så hvis man virkelig var interessert i å få en prinsipiell debatt og en ny grensedragning rundt de ulike hensyn, måtte man ha fulgt opp det som ligger i dette forslaget.

Jeg er for øvrig enig med John Dale når han sier at vi i og for seg ikke trenger mer papirarbeid og mer byråkrati, men at vi trenger politisk vilje. Og det er vel her det stikker, at sentrumspartiene sitter godt i Regjeringskvartalet og ikke er så villige lenger til å stå opp for de lokale interessene. Vi vet, i likhet med Arbeiderpartiet, at det er det lokale selvstyret som lider, det har vi sett ved flere anledninger.

La meg til slutt på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet ta opp det forslaget som de tre arbeiderpartirepresentantene har reist, men som de ikke lenger står bak.

Presidenten: Jan Tore Sanner har tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Lars Sponheim: La meg først få gi uttrykk for det synspunkt at flertallet i dag synes å være enige om at det er vanskelig å balansere nasjonale interesser opp mot lokale interesser og lokale flertallsvedtak. Det er et vanskelig skjøn, som må utøves på en skånsom og forsiktig måte. Det er da også dokumentert både i innstillingen og i brev fra statsråden at det har vært en veldig forsiktig inngripen fra sentrale myndigheter når nasjonale interesser brukes i denne avveiningen, og det synes å være konstant mellom skiftende regjeringer når det er

nødvendig å gripe inn for nasjonale myndigheter. Det vil skje svært sjelden, og det synes det å være bred enighet om.

Når det gjelder den konkrete saken som representanten Akselsen stilte spørsmål om, som kanskje var beveggrunnen for at denne debatten kom opp, og som førte til at den prinsipielle problemstilling ble reist i dette Dokument nr. 8-forslaget, er det sikkert forståelse for at jeg i beskjeden grad har vært involvert i selve saksbehandlingen. Men fordi jeg tilfeldigvis er valgt representant fra akkurat dette området, har jeg i det minste fulgt det fra en slik synsvinkel. Jeg vil understreke at det også i den lokale debatten åpenbart har vært delte syn på dette naturinngrepet i innseilingen til Hardangerfjorden. Det har vært et betydelig engasjement som trekker i begge retninger, selv om det har vært en klar og tydelig holdning blant og har vært fattet et klart vedtak av de valgte organ i Jondal kommune.

Det som her har vært avgjørende for Miljøverndepartementets og miljøvernministerens avveininger og skjønnsutøvelse, har bl.a. vært uttalelser fra Direktoratet for naturforvaltning, som har lagt veldig sterk vekt på hvilken rolle dette fjordlandskapet i Hardangerfjorden har i et nasjonalt og et internasjonalt perspektiv, og at Hardangerfjorden, sammen med et par andre norske fjorder, også er utpekt som helt vitale interesser i et internasjonalt perspektiv. Det går også fram av St.meld. nr. 29 for 1996-97, framlagt av den tidligere regjering, at nettopp landskapshensyn er svært prioritert i slike sammenhenger. Det er også blitt lagt avgjørende vekt på at et pukkverk lokalisert i det aktuelle området vil være et betydelig naturinngrep, kombinert med en betydelig usikkerhet når det gjelder hvilket bedriftsøkonomisk potensial som ligger i dette, og hvilke arbeidsplasser dette faktisk kunne gi. Det er viktig å få fram at denne type arbeidsplasser i en sånn sammenheng vil kunne bli satt opp mot andre og kanskje enda mer ekspansive næringsinteresser knyttet til reiseliv i området.

Hardangerfjorden er av de utpekte nasjonale satsingsområder for reiseliv, og det betyr at nasjonale myndigheter åpenbart har en oppgave i å prøve å ivareta disse nasjonale hensyn. Og de som er lokalkjent, vet at et betydelig naturinngrep i dette området blir veldig tydelig akkurat her ved inngangsporten og innseilingen til Hardangerfjorden, hvor bl.a. cruisetrafikken har vist en gledelig utvikling de siste årene. Det er altså disse avveiningene opp mot den situasjonen at en her griper inn i lokale myndigheters beslutning, med den mulighet de har til å kunne bruke egne ressurser til om mulig å skaffe seg egne arbeidsplasser, som har vært foretatt av departementet, statsråden og Regjeringen, og som har gjort at en har falt ned på den siden – vi vet hva konklusjonen ble – som man har gjort.

Olav Akselsen (A): Eg skal prøva ikkje å forlengja debatten. Men eg føler at når Jan Tore Sanner greier ut om saka som han gjer, så prøver han å koka suppe på ein spikar. Brevet frå Miljøverndepartementet viser tydeleg at kommunane har ein stor grad av sjølvstyre på dette

området, og av den grunn bør ein ikkje setja i gang eit større arbeid for å gå gjennom lov- og regelverket når ein veit at det fungerer sånn nokolunde etter intensjonen.

Men alltid når det skal utøvast skjønn, kan det vera ulike meiningar om skjønnet er rett eller ikkje. I tilfellet Jondal meiner eg at det er grunnlag for å stilla spørsmål om så har skjedd.

Eg har sjølv sagt forståing for at næringsministeren ikkje på same måte som miljøvernministeren er i stand til å greia ut for kvifor ein akkurat i tilfellet Jondal skulle overkjøra det lokale sjølvstyret. Det respekterer eg, og eg noterer meg det. Men eg hadde håpt at når næringsministeren, når han var her, kunne svara på dei andre spørsmålet mitt, om dei næringspolitiske sidene ved dette. Jondal er her fråtatt ei moglegheit til å driva næringsutvikling på eit område dei sjølve meiner har mykje for seg. Eg vil hevda at det ikkje er næringspolitiske grunnar som har gjort at Regjeringa har gått mot dette, men det er omsynet til miljøet.

Eg stilte spørsmålet om ein frå sentralt og statleg hald no vil ta kontakt med Jondal for å sjå om staten eller det offentlege på annan måte kan medverka til å bøta på det som iallfall i Jondal blir sett på som eit urimeleg inngrep. Det var med håp om å kunna få eit svar på dette at eg bad om ordet ein gong til. Så mitt konkrete spørsmål til næringsministeren er: Vil ein no ta kontakt med Jondal og prøva å hjelpa dei med næringsutvikling, slik at dei kan få snudd den negative utviklinga i befolkninga i kommunen?

Statsråd Lars Sponheim: Jeg kan forsikre representanten om at det er betydelig kontakt med regionrådet for Hardanger og Voss og Næringsdepartementet for å se på næringsutvikling og potensial i området. Jeg hadde senest for en uke siden et møte med ordføreren i området for å drøfte aktuelle – og spesielt ett – næringspolitiske prosjekt. Det er en betydelig aktivitet, og det arbeides nå på mange områder som vi kan ha grunn til å tro har et større potensial for utvikling enn det å utvinne stein og skipe den ut. Jeg skal av ulike grunner sørge for at kontakten med Hardanger blir ganske god også i tiden framover.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 2606)

S a k n r . 3

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om videreføring av Haldenprosjektet (Innst. S. nr. 126 (1998-99), jf. St.meld. nr. 22 (1998-99))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 45 minutter, og at taletiden blir fordelt slik: 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Lars Rise (KrF) (ordfører for saken): Formålet med dagens debatt er ikke å vurdere enten stenging eller videre drift av Halden-reaktoren, slik man har kunnet få inntrykk av ved å lese forhåndstale av saken.

Stortinget er invitert til å ta stilling til en videreføring for en ny treårsperiode av det såkalte Haldenprosjektet, som er et internasjonalt forskningsprogram lokalisert til Halden og administrert av Institutt for energiteknikk.

Komiteens flertall, alle utenom SV, konkluderer med at Haldenprosjektet bør støttes for en ny treårsperiode fra 1. januar år 2000. Forutsetningen er selvsagt at det gis driftskonsesjon for reaktoren, og at Institutt for energiteknikk oppnår samarbeidsavtaler med partene i prosjektet.

Konsesjon eller ikke står altså ikke på dagsordenen i dag. Det grunnleggende målet for Norges engasjement i Haldenprosjektet er å opprettholde en nasjonal kompetanse i reaktorteknologi. Prosjektet skal også bidra til atomulykkeberedskapen, overvåkning av reaktoranlegg i nærområdene, styrking av sikkerheten ved reaktoranlegg i Øst-Europa og sikre innflytelse i det internasjonale atomsikkerhetsarbeidet. Prosjektet skal også komme norsk industri til gode, bl.a. gjennom kontrollromsforskningen.

Det er heller ikke uvesentlig å påpeke at prosjektet er Haldens største arbeidsplass. Netto skatter og avgifter som Haldenprosjektet og dets leverandører gav staten i 1993, var ca. 40 mill. kr etter at statens bevilgning på 30 mill. kr var trukket fra.

Mulighetene for å bidra til større atomsikkerhet ved atomreaktorer i Øst-Europa har vært et svært viktig moment i vurderingen av prosjektet.

SV har ønsket å gjøre behandlingen av denne meldingen til et spørsmål om konsesjon for videre drift, og konkluderer med å fremme et forslag om at reaktoren stenges.

Jeg hadde hatt stor forståelse for denne konklusjonen dersom SVs premissleverandør, Bellona, hadde hatt grunnlag for sine påstander i den motmelding som ble fremmet. Bellonas motmelding inneholdt en lang rekke sterke påstander om såkalte uhell ved reaktoren, kritikkverdige lagring av brukt atombrensel, utdatert utstyr og dermed svekket sikkerhet, høyrisikotester og forholdet til Russland og Øst-Europa.

Komiteen har hatt en meget grundig behandling av meldingen. Som saksordfører har jeg vært på befaring ved Halden-reaktoren – for øvrig sammen med representanten Langeland fra SV. Vi har også gjennomført to høringer i komiteen med bl.a. Bellona og Institutt for energiteknikk. Ved den siste høringen var begge parter til stede samtidig for å kommentere hverandres påstander, og vi kan ikke se at noen av de spørsmål som har vært reist nå, står ubesvart.

Innholdet i Bellonas motmelding er et resultat av at Regjeringen har endret myndighetenes politikk og gått

inn for større åpenhet rundt forholdene, noe hele komiteen nå understreker.

I forhold til de seks uregelmessighetene ved reaktoren som Bellona har framstilt som meget alvorlige, kan det etter grundig gjennomgang konstateres at ingen av hendelsene var av en slik karakter at de kan karakteriseres som uhell. De var ikke engang rapporteringspliktige til IAEA etter IAEAs Nuclear Event Scale. Alle hendelser er således klassifisert som 0 på skalaen, der kategori 2 er grensen for rapporteringsplikt.

Når det gjelder lagring av det brukte atombrenselet, er det i brevet fra departementet påpekt at dette ikke foregår i et «blikkskur», slik Bellona framstiller det, men i en lagerbygning med tykke vegger av betong og tak av tre- og stålkonstruksjon. Jeg tror at Bellona hadde tjent på å holde et litt høyere saklighetsnivå.

Alle i komiteen – unntatt SV, av en eller annen grunn – forutsetter at påstandene rundt lagringen skal vurderes grundig i forbindelse med konsesjonsbehandlingen av driften ved Halden-reaktoren.

Bellona stiller seg også meget kritisk til tester av såkalt MOX-brensel. Ifølge Statens strålevern har denne type brensel vært testet ved Halden-reaktoren i lengre tid, og de kan ikke se at dette er forbundet med større risiko enn testing av andre brenseltyper. Flertallet i komiteen forutsetter likevel at testing av MOX-brensel utelukkende foretas i den hensikt å bedre sikkerheten ved bruk av denne type brensel. Det innebærer bl.a. at denne type forskning ikke skal bidra til utvikling av ny reaktorteknologi basert på MOX-brensel.

Sentrumspartiene og Arbeiderpartiet slutter seg til at det nedsettes et utvalg som skal vurdere å gi anbefalinger knyttet til den framtidige avviklingen av Haldenprosjektet. Dette har vært foreslått en rekke ganger, og jeg ser at det for noen kan være et paradoks at f.eks. de nordiske miljøvernministrene gang på gang protesterer mot utslipp av technetium 99 fra Sellafield i England, samtidig som Norge selv deltar i aktiviteter knyttet til produksjon av kjernekraft.

Jeg ser det ikke som en selvfølge at Halden-reaktoren skal bestå i framtiden, og derfor er det også viktig med den prosess og debatt vi har hatt knyttet til meldingen. Men ut fra den rolle Haldenprosjektet spiller, og de betryggende svar vi har fått, er ikke dette tidspunktet for nedlegging av reaktoren. Jeg tror dette er den klokkeste beslutningen nå.

Bent Hegna (A): Jeg skal ikke holde noe langt innlegg, jeg skal bare ha noen korte kommentarer.

Det er listet opp en rekke gode grunner i innstillingen for å videreføre Haldenprosjektet, og saksordføreren gikk gjennom dette i innlegget sitt. Bellonas kritikk er kraftig tilbakevist, og det er nå nær sagt full politisk enighet om dette i Norge.

Det er ikke noe oppsiktsvekkende eller nytt når sentrumspartiene endrer politikk etter å ha kommet i regjering. Det er stort sett det det har dreid seg om fra den kanten siden de kom i regjering. Men jeg har lyst til bare

å komme med noen sitater og noen politiske standpunkter som det kan være morsomt å minne om.

I et brev til Bellona den 6. desember 1993 skrev daværende stortingsrepresentant Lars Sponheim:

«...vi går inn for å legge ned Halden-reaktoren».

Kristelig Folkepartis Hilde Frafjord Johnson, nåværende minister, skrev også brev til Bellona i 1993, hvor det står:

« Kampen om den videre drift av reaktoren vil først stå når en ny rammeavtale med OECD-landene skal inngås.»

Kampen er nå avlyst. Nå er det bare SV av partiene på Stortinget som helt klart sier nei til videre drift. Regjeringen foreslår å videreføre Haldenprosjektet for tre nye år. Nå sier Lars Sponheim til NRK Dagsnytt 18. desember 1998:

«Vi kan ikke bare legge ned en atomreaktor uten videre. Den har tross alt vært i drift i 40 år».

Så sent som i februar i år sa parlamentarisk leder i Venstre, Gunnar Kvassheim:

«Venstre har enda ikke tatt standpunkt til om Halden-reaktoren skal få leve videre».

Forvirring og vingling er ikke noe nytt fra Venstre. Nå er heldigvis all skepsis og tvil forlatt, og Haldenprosjektet får en ny periode for å forske på disse spørsmålene og bl.a. bidra til å sikre drift av reaktorer i våre østlige naboland.

Øystein Hedstrøm (Frp): Som østfolding har jeg selvfølgelig engasjert meg i mange år i Haldenprosjektet, og det har vært ganske irriterende for meg – for jeg kjenner dette prosjektet nesten som min egen bukselomme – med alle disse sensasjonspregede påstandene som har vært servert i mediene i det siste om det samme prosjekt. En del av dem er kommet fra SV. Jeg mistenker at det er et nært samarbeid mellom Bellona og SV, og at en del av SVs standpunkter er hentet fra dem.

Men disse påstandene, som mediene er så flinke til å viderebringe, bør ikke bli hengende i luften. Det bør være en oppgave for alle oss andre å forsøke å skape en balanse, så jeg skal ta for meg noen av de punktene som har vært oppe i debatten, og som har blitt videreført av representanten Langeland. Han refererer bl.a. til reaktorens alder, og at aldringsprosessen har gjort reaktoren usikker. Til dette er å si at det er et spørsmål som inngår i konsesjonsbehandlingen, og vurderingen skjer på grunnlag av reell belastning og ikke ut fra reaktorens nominelle alder. Videre er reaktoranlegget i Halden underlagt kontroll og godkjenning i overensstemmelse med krav fastlagt av Direktoratet for Brann- og Eksplosjonsvern og Statens strålevern. Reaktoren blir trykkprøvd hvert tredje år. Det blir også utført prøver og analyser av reaktortankens materialer. Undersøkelsene er dokumentert i rapporter fra Det Norske Veritas, som konkluderer med at det ikke er påvist forhold som med noen sannsynlighet kan true tankens sikkerhet.

Representanten Langeland påpeker avklaring med hensyn til lagring av høyaktivt avfall. I en uttalelse fra Statens strålevern blir det anført:

«Det vil være store kostnader forbundet med endelig deponering av brukt brensel, det viser all erfaring fra våre naboland. At de skulle stige dramatisk for hvert år som går uten at arbeidet med å finne den endelige deponiløsning igangsettes, stiller vi oss derimot helt uforstående til. Sverige og Finland setter i dag store ressurser inn i forskning på hvordan et slikt deponi skal konstrueres. Deres resultater gjøres kontinuerlig tilgjengelig også for Norge, hvilket betyr at Norge i meget stor grad kan nyttiggjøre oss den forskning som utføres i Sverige og Finland når Norge skal finne løsninger på deponerings spørsmålet. Man må også ta med i betraktningen at det norske avfallet ikke utgjør mer enn et par kubikkmeter, mens det i Sverige og Finland er vesentlig større mengder. For tiden er det mer enn tilstrekkelig lagerkapasitet ved lagrene i Halden og på Kjeller til ti års drift.»

Kjernekraftsikkerhet er et globalt anliggende. Haldenprosjektets arbeid styres i økende grad av sikkerhetsmyndighetene i de større kjernekraftland. Disse deltar i prosjektet fordi Halden kan bidra med unik informasjon om brensels- og materialsikkerhet og kontrollromsteknologi. Brensels- og materialforskning representerer 2/3 av den internasjonale interessen. De deltakende sikkerhetsmyndigheter påpeker stadig hvor viktig resultatene fra Halden er for å forbedre sikkerheten ved kjernekraftverk. Så jeg må spørre: Hvorfor er det så viktig for representanten Langeland å rive bort grunnlaget for et miljø hvor myndigheter og sikkerhetsansvarlige henter viktige deler av sin kunnskap på sikkerhetsområdet? Jeg bare spør.

Halden-reaktoren har hatt en god sikkerhetshistorie alle de år den har vært i drift. De seks hendelsene som er omtalt, er ikke ulykker, men anses å tilhøre klasse 0 på IAEAs Nuclear Event Scale – dvs. at de er av «No safety significance» og «No safety relevance». De ligger godt under grensen for rapporteringsplikt til IAEA. De rapporteres imidlertid internt og til Strålevernet og gir verdifull kunnskap og erfaringstilbakeføring.

Representanten Langelands argumentasjon om HAMMLAB kontra reaktordrift synes urealistisk. Faktum er at reaktoren utgjør det sentrale element i OECDs Haldenprosjekt. Både i øst og vest er IFEs og Haldenprosjektets troverdighet som internasjonalt sikkerhetssenter vesentlig begrunnet i de forsøk som utføres ved Halden-reaktoren. Det er selvfølgelig viktig at det potensialet som finnes både i HAMMLAB og andre IT-aktiviteter i Halden, forsterkes mest mulig. I dagens situasjon kan dette potensialet neppe utnyttes fullt uten det unike som Halden-reaktoren representerer.

Halden-reaktoren har gjort det mulig med en betydelig teknologioverføring på viktige områder for norsk næringsliv. Prosjektet betyr ikke bare mye for næringsliv, forskning og utdanning, men har skapt utrolig mange hundre arbeidsplasser i denne grensekommunen.

John Dale (Sp): Eg tek ordet til ein kort merknad. Bakgrunnen er at Senterpartiet, på same vis som SV, har programfesta ei avvikling av Halden-reaktoren. Men Senterpartiet ser i motsetnad til SV sine interesser fullt ut

dekke i den fleirtalsmerknaaden som ligg føre. Eg viser til at Regjeringa i St.meld. nr. 22 går inn for at det vert sett ned eit utval som skal vurdera og gje råd knytte til den framtidige avviklinga av Haldenprosjektet, samt vurdera dei utfordringane som melder seg i samband med fysisk avstenging/riving av Halden-reaktoren. Utvalet bør koma i gang med arbeidet sitt i treårsperioden 2000-2003. Dette standpunktet fylgjer fleirtalet opp, samtidig som det vert understreka at det er viktig å kunna nyttiggjera seg den kompetansen som er bygd opp gjennom fleire tiår. Framgangsmåten som her er vald, og som altså tek sikte på å setja i verk ein av dei programpostane Senterpartiet gjekk til val på, er logisk. Har me ikkje vunne fram før, er me i ferd med å gjera det no. Men bruk av tid er eit viktig poeng, og det har me aldri oversett.

I komiteen er det interessant nok representanten Langeland som framfor alle andre har lagt størst vekt på at stenging av kjernefysiske reaktorar tek lang tid, og at gjennomføringa krev spesiell ekspertise. Om denne premissen vert lagd til grunn, og det er jo heilt nødvendig, har det lite føre seg å vedta eit forslag her i dag som lakonisk slår fast at Halden-reaktoren skal stengjast. Det er jo ein konklusjon som i realiteten alt er trekt, om ikkje anna fordi levetida til reaktoren snart er ute. Heretter må ein stilla i fokus spørsmålet om ei forsvarleg avvikling og eit ønske om å føra vidare ein viktig kompetanse med tanke på framtidig sysselsetjing og næringsliv.

Eg viser elles til det saksordføraren sa då han gjorde greie for opplegget frå Regjeringa – eit standpunkt fleirtalet i komiteen har slutta seg til.

Hallgeir H. Langeland (SV): Lat meg først koma med ei vedgåing. SV samarbeider sjølvsagt med Bellona og andre i miljørørsla. Det har me alltid gjort, og det kjem me til å halda fram med. Før i tida hadde me av og til med oss Venstre, Senterpartiet og Kristeleg Folkeparti i den kampen, men nå har dei ramla av lasset, for nå er dei komne i posisjon.

Sponheim sa ved tiltredinga at dette var den første miljøregjeringa. Dette håpte me ein skulle følgja opp, m.a. i denne saka. Det skjer altså ikkje, og det skal bli spennande å høyra kommentarar til brevet frå Sponheim i 1993 – der han seier veldig klart at Halden-reaktoren skal leggast ned. Kva er det som nå gjer at han har endra standpunkt? Det er like farleg som før, Sponheim. Dette må du klara opp i.

SV går inn for å leggja ned Halden-reaktoren. Dette er ikkje noko nytt, det er eit standpunkt me har hatt i mange år. Me har lenge meint at det er heilt uakseptabelt at Noreg, som ikkje vil ha kjernekraft, driv ein atomreaktor som produserer svært mange kilo radioaktivt avfall kvart år. Dette er avfall som me ikkje har noka god løysing på korleis me skal lagra på lang sikt. Det berre hopar seg opp og er nå nesten 10 tonn.

Lat meg peika på to konkrete sider som eg meiner har mykje å seia. Det eine dreier seg om tiltru og det andre om openheit.

Atomkraftverk eldest til liks med andre industrielle anlegg. Men på grunn av strålinga reaktorkjernen er ut-

sett for, eldest atomreaktorar raskare enn «ikkje-atom»-anlegg. Det er altså årsaka til at reaktoren i Halden er eldre enn den fysiske alderen skulle tilseia. Og denne eldinga, som kort sagt vil seia at metallet blir sprøtt, inneber at eit atomkraftverks alder heng nøye saman med tryggleiken. Gamle anlegg kan altså vurderast som eit tryggleiksproblem. Difor er det heilt uakseptabelt at Noreg, som eit land som har bestemt seg for ikkje å ha atomkraftverk, likevel har ein av verdas eldste atomreaktorar. Faktum er at det underminerer den tiltrua me treng, når me peikar på behovet for å stenga gamle atomkraftverk i andre land, men samtidig driv på med denne reaktoren.

Så til spørsmålet om openheit. SV har pressa hardt på for å få større openheit omkring drifta ved Halden-reaktoren. Og her skal me gje Regjeringa honnør. Det er ikkje tvil om at helseministeren, riktignok etter press, har gjort veldig mykje for å auka openheita omkring denne drifta. Det er SV svært glad for. Men me trur det er galt av fleirtalet i stortingssalen å ta bølga for denne openheita, for allereie sist onsdag viste Aftenposten at det er fleire skjelt i dette skapet. Då dukka det opp noko som fleirtalet her ikkje visste om. Men ein seier seg likevel nøgd med dette, og seier at Bellona sine påstandar er slått tilbake, osv. Det vil koma fleire ting, tydelegvis.

Faktum er nok at den tryggleiken internasjonale avtalar krev ved reaktordrift, strid mot den openheita me er vane med, og det me ønskjer i Noreg. Ikkje minst har Venstre påstått å vera eit føregangsparti her. Difor er det viktig for meg at Sponheim i dag presiserer kva haldning Regjeringa vil ha til dette vidare framover.

SV sluttar seg til det Venstre, Senterpartiet og Kristeleg Folkeparti har meint før, og tek opp forslaget om å stenga Halden-reaktoren. Med dette tek eg opp SV sitt forslag.

Presidenten: Hallgeir H. Langeland har tatt opp det forslaget han refererte til.

Presidenten vil for ordens skyld gjøre oppmerksom på at i henhold til § 38 i forretningsordnen skal talen rettes til presidenten.

Helene Falch Fladmark (V): Først til de representantene som forsøker å harselere over Venstres syn i denne saken. Jeg synes det kan være greit om man da forholder seg til det som er dagens tema. Konesjon for drift av reaktoren i Halden er nemlig ikke dagens tema. Den saken skal behandles for seg av Statens strålevern og er selvsagt overordnet spørsmålet om videreføring av forskningsprosjektet. Dette er og må være en uavhengig vurdering. Sikkerheten går selvfølgelig foran alle nytte- vurderinger av forskningsprosjektet.

Det er ingen selvfølge at vi har en kjernereaktor i drift i Norge. Hvis vi i dag skulle tatt stilling til om det skulle bygges slik reaktor i Norge, ville jeg tro at svaret fra de fleste partiene på Stortinget ville vært et klart nei. Det at vi har disse to reaktorene, på Kjeller og i Halden, har sin meget spesielle forhistorie, men det er mange år siden det

ble slått fast at det er uaktuelt å satse på kjernekraft til energiforsyningen i Norge.

Når vi i dag behandler spørsmålet om hvorvidt reaktorforskningen i Norge skal videreføres, må vi ta utgangspunkt i at reaktorene finnes og fremfor alt at det gjennom flere tiår er bygd opp et meget kompetent og internasjonalt anerkjent forskningsmiljø i tilknytning til Halden-reaktoren. Forskningen som foregår der, er viktig og nyttig både for det norske samfunnet og internasjonalt. Prosjektet bidrar bl.a. til å opprettholde beredskap mot ulykker og til å overvåke reaktoranlegg i våre nær-områder. Ikke minst legger Regjeringen opp til at forskningen i større grad enn tidligere skal rettes inn mot sikkerhetsarbeid knyttet til reaktoranlegg i Øst-Europa. For oss som har merket virkningen av Tsjernobyl-ulykken og som lever tett til kjernekraftanleggene i nordområdene, må dette arbeidet sies å være av både internasjonal og nasjonal betydning.

Men det er et respektabelt synspunkt på prinsipielt grunnlag å mene at det ikke bør eksistere kjernereaktorer i drift i Norge, uansett formål. Men et slikt standpunkt bør ikke føre til en mistenkeligjøring av alt som skjer i reaktoren i Halden, selv om jeg kan forstå frykten, fordi det tidligere har vært veldig lite kunnskap blant allmenheten om hva som har foregått der. For Venstre har det vært viktig at det man kan kalle et hemmelighetskremmeri omkring forskningsprosjektet i Halden, nå opphører. Regjeringen har lagt fram en omfattende stortingsmelding om saken. Tidligere praksis var å skrive noen linjer i budsjettproposisjonen. Denne nye og mye grundigere prosessen enn det som har vært vanlig tidligere, har bidratt til å avmystifisere en del av det som skjer i Halden. Det klareste eksemplet på dette er nærings- og handelsministerens to svarbrev til Stortinget i forbindelse med saken. Her er de mange alvorlige og dramatiske påstander fra Bellona imøtegått og tilbakevist.

Det er, som komiteen også er inne på, ikke mye igjen av Bellonas motmelding etter dette. Det er tvert imot den åpenheten Regjeringen har innført, som har gjort at Bellona har kunnet gå gjennom dokumenter knyttet til reaktoren i Halden. Svært mange dokumenter som tidligere ble hemmeligholdt, er nå tilgjengelige. Jeg merket meg at Halden-reaktorens fremste kritikere, Bellona, Natur og Ungdom og til og med SV, uttaler at det har blitt mer åpenhet i det siste. Institutt for energiteknikk har fått beskjed om at Regjeringens åpenhetspolitikk også skal gjelde for reaktorforskning. Fra tidligere regjeringer var beskjeden å unnta alle rapporter fra offentlighet.

Nå er det viktig at denne åpenhetspolitikken også får forankring i regelverket, og at tiltakene som foreslås i den sammenheng, blir gjennomført. Regjeringen vil bl.a. sette ned en arbeidsgruppe for å se på hvordan taushetsbestemmelsene i atomenergiloven kan endres for å sikre større åpenhet. Venstre har klare forventninger til at resultatet av dette arbeidet blir nye og mer begrensede bestemmelser om taushetsplikt.

Venstre leser også meldingen slik at Institutt for energiteknikk skal omfattes av offentlighetsloven. Det sier litt om manglende interesse for åpenhetsprosjektet i tidli-

gere regjeringer når offentlighetsloven snart har virket i 30 år uten at dette er blitt klarlagt. Men det er også viktig at instituttet utarbeider en plan om mer åpenhet, slik de nå blir pålagt.

Denne nye åpenheten har avdekket en del kritikkverdige forhold, senest historien om den nedgravde reaktortanken på Kjeller. Men det er nettopp denne åpenheten som har gjort at man har fått frem disse sidene. Det er viktig at alle forhold rundt dette og eventuelt andre liknende episoder blir kjent. Åpenhet og grundige demokratiske prosesser, også omkring sikkerhetsømfintlige prosesser i området, bør gi grunnlag for at slike arbeidsformer er et avsluttet kapittel.

Statsråd Lars Sponheim: Jeg er glad for at et bredt flertall i Stortinget støtter Regjeringens forslag om at det internasjonale forskningsprosjektet ved Halden-reaktoren videreføres for en ny treårsperiode fra 1. januar 2000. Norge er omgitt av atomkraftverk, og forskningen ved Haldenprosjektet gir viktige bidrag til å opprettholde nasjonal kompetanse i reaktorteknologi og tilfredsstillende beredskap mot ulykker. Det er ingen grunn til å tvile på at den forskningen som foregår ved Halden-reaktoren, er nyttig for Norge. Dette er da også det største internasjonale forskningsprosjektet her i landet.

Det er viktig å understreke, som komiteen også gjør, at behandlingen i Stortinget dreier seg om forskningen ved Halden-reaktoren, ikke om det skal gis konsesjon for drift i en ny periode. Spørsmålet om konsesjon behandles nå i Statens strålevern som egen sak. Ny konsesjon til drift forutsetter at alle forhold som berører sikkerhet, er tilfredsstillende ivaretatt. Når Stortinget i dag gir sin tilslutning til Regjeringens forslag om videreføring av Haldenprosjektet, skjer det med forbehold om at Regjeringen senere vil fornye driftskonsesjonen for reaktoren.

Regjeringen har i arbeidet med stortingsmeldingen vært spesielt opptatt av at prosjektet skal styrke sin virksomhet for å bedre sikkerheten ved reaktoranlegg i Øst-Europa gjennom samarbeid og kompetanseoverføring knyttet til sikkerhetsteknologi. Jeg har merket meg at dette også har vært et viktig moment for komiteen. Fra norsk side vil vi legge vekt på at dette blir et enda mer sentralt punkt i den nye treårsperioden.

En ofte framsatt innvending mot virksomheten ved Halden-reaktoren er at den med sine 40 år er en av verdens eldste i drift. For å få et riktig bilde av hva dette innebærer, er det viktig å presisere at reaktoren, fordi den bare brukes til forskningsformål, har kortere driftstid pr. år enn en ordinær reaktor. I snitt er den i drift omtrent bare halvparten av tiden.

Det er likevel slik at det om en del år ikke lenger vil være hensiktsmessig eller forsvarlig å fortsette driften av Halden-reaktoren. Den dag sikkerhetshensyn tilsier en stengning av reaktoren, blir det neppe aktuelt å bygge en ny reaktortank til erstatning for den gamle. Da må vi videreføre og videreutvikle vår nasjonale kompetanse innen reaktorteknologi og ulykkesberedskap på andre måter.

Dette krever et ganske omfattende forarbeid. Jeg er glad for at flertallet i innstillingen aktivt støtter at dette arbeidet settes i gang i løpet av den neste treårsperioden. Det gjelder forslaget om at det settes i gang en ny evaluering av Haldenprosjektet, der et sentralt tema blir å sette videreføring av prosjektet opp mot et annet viktig hensyn, nemlig Norges troverdighet som pådriver for ikke å tøye grensene for drift av eldre reaktorer. Jeg har også merket meg at flertallet er enig med Regjeringen i at det bør settes ned et utvalg for å vurdere alle sider ved den framtidige utviklingen av Halden-reaktoren, herunder også spørsmålet om endelig lagring av høyaktivt avfall.

Jeg vil gjerne kommentere et konkret punkt i flertalls-meknaden i innstillingen:

«Flertallet forutsetter imidlertid at testing av MOX-brensel utelukkende foretas med hensikt om å bedre sikkerheten ved bruk av denne type brensel. Det innebærer at denne type forskning ikke skal bidra til utvikling av ny reaktorteknologi basert på MOX-brensel».

Jeg kan bekrefte at hensikten med testing av MOX-brensel utelukkende er å bedre sikkerheten ved bruk av denne type brensel. Kunnskap som oppnås ved testing av denne brenseltype så vel som ved de øvrige material- og brenselprøver ved Haldenprosjektet, er tilgjengelig for alle deltakere. Ingen kan derfor garantere at den kunnskapen som oppnås ved eksperimenter i Halden, ikke bidrar til utvikling av ny reaktorteknologi. Men hensikten med forskningen i Halden står fast, nemlig å bidra til sikker reaktordrift.

Til slutt: Regjeringen har vært og er svært opptatt av at det vises mer åpenhet i atomspørsmål. Det har vært altfor mye hemmelighet omkring reaktorene på Kjeller og i Halden. Jeg har med interesse merket meg at miljøorganisasjonene som er kritiske til virksomheten, gir uttrykk for at det allerede har blitt mer åpenhet. Men Regjeringen vil også gå gjennom lover og forskrifter med sikte på mer åpenhet. Det gjelder bl.a. taushetsbestemmelsene i atomenergilooven og offentlighetslovens gyldighet for Institutt for energiteknikk. Regjeringen er videre svært opptatt av å legge til rette for større grad av offentlig innsyn i prosessen rundt ny konsesjon for Halden-reaktoren.

Jeg håper også at det faktum at Regjeringen har lagt fram en egen melding om videreføring av forskningsprosjektet, har bidratt til mer åpenhet og til å avmystifisere en del forhold omkring Halden-reaktoren.

Jeg merker meg med tilfredshet at en enstemmig komitee slutter seg til forslagene om mer åpenhet.

U r s u l a E v j e hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Bent Hegna (A): Jeg har noen kommentarer til statsråden.

Dette er et forskningsprosjekt, men det må jo ikke framstilles som at forskningsprogrammet i Halden kan gå videre uten at det er en atomreaktor i drift. Det saken dreier seg om, er at Stortinget i dag sier ja til videre drift

av atomreaktoren i Halden. Å framstille det som noe annet, er å bortforklare det faktum at Venstre og de andre regjeringspartiene nok en gang har snudd helt rundt i en stor og viktig sak. Det er bra, det er fornuftig å opprettholde driften ved atomreaktoren i Halden.

Statsråd Lars Sponheim: Ja, det er riktig at Stortinget i dag tar stilling til videreføring av det treårige forskningsprosjektet, men forskningsprosjektet er avhengig av at reaktoren fortsatt er i drift.

Spørsmålet om det er forsvarlig å drive reaktoren videre, må behandles som en selvstendig sak, slik komiteen også sier. Det er en konsesjonsbehandling på gang. Det kommer en innstilling fra Statens strålevern som vurderer sikkerhetsspørsmål. Regjeringen vil måtte gi konsesjon på bakgrunn av den. Hvis det f.eks. skulle bli slik at Statens strålevern kom med en innstilling som sa at det ikke lenger er sikkert å drive dette videre, vil jeg tro at både Stortingets og Regjeringens konklusjon omkring dette må være ganske klar. Det er Regjeringen som gir konsesjonen, men Stortinget vil være enig i at da er ikke sikkerheten lenger ivaretatt. Det vil være innstillingen fra Statens strålevern som vil være avgjørende for Regjeringens stilling til sikkerhetsspørsmålet videre, og her vil også tidsmarginene for hvor lenge det er forsvarlig å drive videre før en eventuelt må ha en ny prøving gjennom konsesjon, være det avgjørende.

Så til spørsmålet om å snu. Det synes nå å være en bred enighet og forståelse om at denne reaktoren vil bli avvirket om ikke så altfor lang tid, og det har med alderen å gjøre. Det er ingen tvil om det. I mellomtiden kan vi forberede en forsvarlig utvikling for å kunne videreføre kompetansen som er i dette spennende forskningsmiljøet, som har gitt så mange ringvirkninger. Det er morsomt å kunne registrere at Halden i dag har nærmere 1 000 IT-arbeidsplasser, og det er ikke noen tvil om at dette kompetente miljøet har vært ganske avgjørende som en motor i å utvikle et interessant miljø. I denne fasen har Regjeringen kommet til at det vil være rett å videreføre forskningsprosjektet og ha aktiviteten, men det er jo ingen i dag som snakker om å bygge en ny reaktortank den dagen den ikke lenger har stempel for å være sikker å drive videre. Sånn sett må alle innrømme at vi er i en siste fase av denne reaktorens liv. Så får vi ta maksimalt ut av den og nytte den i perioden og sørge for at vi kan videreføre kompetansen. Det er Regjeringen politikk, i tillegg til den helt nye åpenhetslinjen som Regjeringen har lagt seg på, og som tidligere regjeringer ikke har hatt.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg vil starta med å sitera frå Bergens Tidende i 1995. Næringsministeren uttalar følgjande:

«Hvis det er noe man bør bruke penger til, er det å avvikle atomkraftverk, og å erstatte atomkraftverk med andre energikilder. Det er forkastelig å bruke penger på dette.»

Dette dreier seg rett nok om atomkraftverk utanlands, men problemstillinga er den same i forhold til drifta i Halden. Her har han altså snudd. Det er eg lei for ut frå

eit miljøsynspunkt. Sponheim og sentrumsregjeringa sa at dette var ei miljøregjering, og oppgåva til ei miljøregjering er å gjera det som dei sa dei skulle gjera då dei sat i opposisjon, nemleg å medverka til at reaktoren blir nedlagd.

Eg synest at næringsministeren må vera veldig klar når det gjeld kva tid – dersom denne regjeringa blir sittande – denne reaktoren blir stengd.

Så gjeld det dette som miljøvernministeren held på med i forhold til Sellafield. Det viser seg at avfall frå Halden har blitt frakta til England, 17 transportar, men på grunn av hemmeleghald i England får me ikkje veta kor det er blitt av. I praksis er det svært sannsynleg at Noreg gjennom Halden-reaktoren sjølv medverkar til den forureininga som me har langs kysten, og det plutoniumet som er funne i Nordsjøen.

Kva synest næringsministeren om dette? Og kva synest næringsministeren om heller å satsa på å få kompetanse på nedlegging av atomreaktorar, slik at me kan hjelpa Sverige, Tyskland og andre når dei skal leggja ned?

Statsråd Lars Sponheim: Det nevnte sitatet stod nok i en helt annen sammenheng enn dette, men jeg har lest i avisen i dag at man kan gjøre så mangt med sitater. Det er iallfall ingen tvil om at denne regjeringen er opp-tatt av å satse på alternative energikilder. Men det er nå en realitet, at noen etter min oppfatning tok en feil beslutning en gang i tiden, da man vedtok å legge en atomreaktor til Norge. Det forholder vi oss til. Jeg tror aldri den beslutningen ville blitt tatt i dag; jeg tror ingen i denne sal hadde gått inn for det engang i dag. Men det er en realitet, og vi er sannsynligvis i den siste fase av denne reaktorens liv. Og rundt denne reaktoren spinner vi et betydelig internasjonalt forskningsprosjekt, hvor vi får en inngangsbillett på knappe 30 mill. kr for betydelig aktivitet i Norge på dette området, og en betydelig kompetanseoppbygging som gjennom år har gitt betydelige ringvirkninger, som vi var innoen i forrige prosjekt. Det har Regjeringen et ønske om å kunne ta effekter ut av noen år til.

Så til spørsmålet om når reaktoren blir stengt. Ja, den varer jo ikke evig. Det er en gammel reaktor allerede, og det vil være en løpende sikkerhetsvurdering. Hvilken tidsmargin Regjeringen vil legge seg på for når man bør vurdere dette, vil Regjeringen komme tilbake til når konsesjon blir gitt. Men det vil altså være en løpende vurdering av sikkerhet som vil være det helt avgjørende for den videre drift av reaktoren. Vi må nå starte arbeidet for å videreføre kompetanse og forskningsmiljø og alle de interessante ringvirkninger som kommer ut av dette prosjektet. Det blir en hovedoppgave framover.

Jeg synes det er viktig å understreke at jeg synes det hadde vært leit om vi i debatten om denne saken i dag ikke hadde hatt SV til å bringe motforestillinger og sine synspunkter inn i debatten. Jeg berømmer SV i aller høyeste grad for det. Det kunne jo under andre omstendigheter kanskje vært slik at andre hadde inntatt en slik rolle – det er et hypotetisk spørsmål. Men det er nettopp det Regjeringen har vært ute etter, å legge fram en egen

stortingsmelding, nettopp for å invitere Bellona til å få innsyn til å prøve å lage en motmelding og få debatt. For det er i krysningpunktet i den åpne debatten at man får gode avveininger og de gode løsninger. Og jeg vil minne om – og det er i og for seg sagt av debattanter før også – at det har ikke vært tradisjon for tidligere regjeringer å invitere til den type åpenhet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Morten Olsen (A): Haldenprosjektet er unikt. Forskningen som foregår, er av nasjonal og internasjonal betydning, og den brede tilslutning og oppdrag som programmet har, viser viktigheten og riktigheten av å videreføre Haldenprosjektet.

Nasjonalt er det viktig å opprettholde kompetansen i reaktorteknologi, og dette er altså det eneste større nasjonale miljø som arbeider med praktisk reaktorsikkerhet. Komiteens flertall viser bl.a. til betydningen prosjektet har i forhold til beredskap mot ulykker, norsk innflytelse i det internasjonale atomsikkerhetsarbeidet og kompetanseoverføring og samarbeid knyttet til sikkerhetsteknologi.

Det har fra forskjellig hold kommet kritikk vedrørende forhold rundt sikkerheten ved reaktoren i Halden. Denne kritikken er tilbakevist fra eksperthold og erklært grunnløs. For øvrig vil sikkerhetsaspektet bli grundig behandlet i konsesjonsbehandlingen.

Jeg vil så sterkt jeg kan få understreke betydningen som «Atomen», som det heter på folkemunne, har for næringslivet og høyskolemiljøet i Østfold og faktisk også for landet for øvrig. En rekke av Haldenprosjektets produkter og systemer har dannet basis for norsk industri og næringsliv. Her kan nevnes utvikling av programsystemer og de store simulatorsystemene for Oseberg, Gullfaks og Troll, for å nevne noen. Videre har IFE-Halden samarbeidsavtaler og porteføljeoppdrag for bl.a. Kongsberg Offshore, Siemens olje og gass, Norsk Hydro, Saga Petroleum m.fl.

Lokalt er prosjektet av uvurderlig verdi. Dette miljøet i Halden har opparbeidet et ry som et av landets fremste innenfor informasjons- og kommunikasjonsteknologi. Samarbeidet mellom IT-fag på Høgskulen i Østfold og Universitetet i Oslo om å få til hovedfagsstudiet, kan tilbakeføres til «Atomen»-miljøet. Studentene har prosjektopp-gaver som en del av sine studier i tilknytning til «Atomen». I tillegg til dette er det også dannet en rådgiverfunksjon for små og mellomstore bedrifter, f.eks. innenfor konstruksjon, finmekanikk, metallurgi, kjemiske analyser, datanett og -systemer. Som om ikke dette var nok, er det også en betydelig knoppskyting ved virksomheten ved «Atomen». Jeg vil spesielt nevne OM Technology Energy Systems, tidligere Hand-El, som genererer ca. 160 arbeidsplasser, og som eksporterer data-programmer for energiforsyning til flere av verdens hjørner. Og jeg vil nevne Stiftelsen Østfoldforskning, som har virksomhet og forskning på flere steder i Østfold.

STØ har oppdrag innenfor informatikk, offentlig økonomi og miljøteknikk. Alt dette springer ut fra Haldenprosjektet.

Det Internasjonale Atomenergibyråets kontrollører kontrollerte for øvrig anlegget tidlig i mars, og skulle ikke ha noen merknader til sikkerheten ved anlegget. Det bekrefter også at den høye sikkerheten holdes ved like.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3 (Votering, se side 2606)

S a k n r . 4

Innstilling fra næringskomiteen om næringspolitikk inn i det 21. århundret (Innst. S. nr. 128 (1998-99), jf. St.meld. nr. 41 (1997-98))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 2 timer og 5 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene: Arbeiderpartiet 45 minutter, Fremskrittspartiet 20 minutter, Kristelig Folkeparti 20 minutter, Høyre 15 minutter, Senterpartiet 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter og Tverrpolitisk Folkevalgte 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Anita Apeltun Sæle (KrF) (ordfører for saka): Den økonomiske situasjonen i landet er igjen på rett veg. Børsen går opp, krona går opp, oljeprisen stig og renta går ned. Rentenedgangen viser aukande tillit til Regjeringa sin økonomiske politikk. Den er grunnlaget for utvikling og stabilitet i næringslivet.

Noreg står overfor store utfordringar det neste hundreåret. Inntekta frå petroleumssektoren er venta å verta lågare, samtidig med at dei eldre utgjør ein større del av befolkninga. Noreg vil då vera avhengig av eit lønsamt, fastlandsbasert næringsliv for å kunna halda oppe velferdssamfunnet.

Eg ser lyst på framtida for norsk næringsliv når Regjeringa si næringsmelding no får brei støtte i Stortinget. Regjeringa har utarbeidd ein firepunktsstrategi for næringspolitikken:

1. Bedrifter må skapast, dei vert ikkje vedtekne, difor skal det verta enklare å starta og driva bedrift i Noreg.
2. Mennesket er vår viktigaste ressurs, difor skal det satsast på utvikling av kunnskap og kompetanse.
3. Mellom bakkar og berg bur vi, difor skal det leggjast til rette for eit allsidig, miljøvenleg næringsliv.
4. Noreg er eit lite land, difor skal det leggjast til rette for at norsk næringsliv kan utnytta moglegheitene i ein globalisert økonomi.

Eit sentralt element i den framtidige næringspolitikken er nøytralitet, heilskapstenking og samordning. Regjeringa har sett i gang ein handlingsplan for små bedrifter, med tiltak for å gjera tilværet enklare for dei minste bedriftene.

Komiteen peikar på at næringslivet skal møte ein offentleg sektor som står til teneste. Næringslivet skal møte eit enklare Noreg ved at skjemaveldet og omfanget av lover og reglar skal reduserast. Det må vera ein ny trend som gjer seg gjeldande når ein samla komite i eit forslag no

«ber Regjeringen intensivere arbeidet med å redusere omfanget av lover og forskrifter som næringslivet må forholde seg til. Stortinget ber Regjeringen spesielt om å vurdere alle økonomiske og administrative konsekvenser for næringslivet før nye lover og forskrifter innføres».

Eg registrerer at Regjeringa alt har sett i gang eit slikt arbeid. Denne regjeringa er altså i forkant.

Kvifor satsa på små bedrifter? Fyrst og fremst fordi nesten alle bedrifter er små. Næringspolitikken tar no konsekvensane av det faktum at 96 pst. av bedriftene har færre enn 20 tilsette. Dessutan skjer mykje av nyskapinga nettopp i dei små bedriftene. Econ-rapporten fortel at mengder av bedrifter vil forsvinna, og at 85 pst. av dei norske bedriftene i år 2020 ikkje eksisterer i dag. Nyskaping er difor eit nøkkelomgrep for ei trygg framtid. Næringsmeldinga fokuserer nettopp på det.

Mennesket er vår viktigaste ressurs. Kunnskap og kompetanse vil bli ein stadig viktigare konkurransefaktor. I eit kinesisk ordspråk heiter det at vil du hausta *ein* gong, plant ris, vil du hausta 10 gonger, plant eit epletre, vil du hausta 100 gonger, undervis ungdommen.

Noreg har hatt ein utdanningseksplasjon det siste tiåret. Vi har verdas mest utdanna arbeidsstokk. No må vi satsa på meir IT-kompetanse og samarbeid med næringslivet for å få mest mogleg effektiv opplæring. Det er ei veksande erkjening at læring kan skje meir effektivt enn tilfellet er i samfunnet i dag. Framtida krev at det vert satsa på nettbasert opplæring. Det er ei fleksibel opplæringsform, ho gjev auka motivasjon, reduserte kostnader og er oppdatert til kvar tid. Denne teknologien gjer det òg mogleg å nytta arbeidsstaden som læringsarena, noko som er viktig, spesielt for dei minste bedriftene.

Vi er òg opptekne av å fremja entreprenørskap i skulen. Sverige har hatt gode resultat, der over 20 pst. av dei unge er vortne gründarar etter slik opplæring, mot gjennomsnittleg 2 pst.

Det er viktig å vera merksam på at kvinner vel annleis enn menn. Difor er det ei utfordring at rettleiingstenesta fungerer slik at næringslivet fullt ut får nyttiggjere seg den kompetansen som kvinner faktisk representerer.

Korleis får vi eit miljøvenleg næringsliv i heile landet? Det er Regjeringa sin føresetnad at verdiskapinga i det nye hundreåret må skje i pakt med toleevna til naturen. Næringslivet i alle land må leggja til grunn at miljøskadeleg aktivitet vil verta dyrare i framtida. Ein må rett og slett produsera meir med mindre ressursinnsats.

Det er mykje lovande som skjer. Komiteen var på Møre og såg ei evigheitsmaskin. Med spillvarme frå

Tjeldbergodden, lys og ei eincella plante sette ein i gang ein fantastisk, uendeleg produksjon av mat. Godt smakte det, og proteinrikt var det.

Det er sannsynleg at vi vil oppleva teknologiske sprang, t.d. innanfor bioteknologien, som gjev framvekst av nye produkt og dermed ei ny næringsverksemd. Det er viktig å vurdera nye mogelegheiter òg frå ein etisk synsvinkel. Miljøomsyn må vegast mot økonomisk vekst. Ein vekst som ukritisk tappar ikkje-fornybare ressursar eller fører til helseskade eller skadelege klimaendringar, er ikkje akseptabel. Komiteen meiner at miljøkonsekvensane må integrerast i næringspolitikken.

Informasjonsteknologien eliminerer i større og større grad avstandar. Næringslivet i framtida vil leggja til rette for heimekontor og fleksibilitet på mange plan som vi no knapt kan tenkja oss. Då vil utkanten verta like attraktiv som sentrum i høve til jobben. Så kan nordmannen igjen bu mellom bakkar og berg. Det er naudsynt for Noreg å vera i front innan IT, ikkje minst for å eliminera den avstanden som gjer at heile Noreg er ein utkant i verda.

Noreg er eit lite land i ei stadig mindre verd. Geografien gjer at vi ligg i periferien av dei marknadene som er mest aktuelle for oss. Det kan vi lite gjera med. Men dette fordrar ein næringspolitikk som fremjar norske bedrifter si mogelegheit til å tilby sine varer og tenester i den internasjonale marknaden. Internasjonalt regelverk og samarbeidsordningar utgjer viktige rammevilkår i denne samanhengen.

For Noreg må det vera eit prioritert mål å medverka til føreseielege, opne og ikkje-diskriminerande rammevilkår for næringslivet. Omgrepet «lokalisering Noreg» gjev viktige signal om Regjeringa si sterke fokusering på at det må vera attraktivt for bedrifter å etablera seg i Noreg. Dette vert fylgt opp i innstillinga frå næringskomiteen. I framtida vil det verta ei av Noreg sine hovudutfordringar å hevda seg i konkurransen om lokalisering av bedrifter og kompetanse. Rammevilkår som er naudsynte for at Noreg skal vera eit attraktivt land å etablera seg i, må på plass. Eg vil òg streka under at energitilgang er ein av Noreg sine konkurranseføremøner, som vi må ta vare på.

Noreg har mange gode føresetnader for å lykkast i internasjonaliseringsprosessen. Nordmenn har levd etter regelen: Kom deg ut og bygg Noreg. Fleirtalet er oppteke av å understreka verdien av den mjuke norske infrastrukturen, også representert ved det verdsomspennande nettverket som Den Norske Sjømannsmisjonen representerer.

Vi ser i dag ein tendens til at bedrifter flytter utanlands heilt eller delvis. Vi må unngå at Noreg blir eit filialland. Problemet for næringslivsnasjonen Noreg er at industriell kompetanse og utviklingskraft gjerne følgjer med på kjøpet når nøkkelbedrifter, deira hovudkontor eller forskingsavdelingar flytter utanlands.

NHO sitt konkurransebarometer fokuserer på elleve konkurranseområde som NHO meiner er viktige når bedrifter skal ta sine lokaliseringssval. Der kom vi ikkje så heldig ut som vi burde. Vår lønnsvekst var for stor, og vi kom svakt ut med tanke på forskning og utvikling. Infra-

strukturen – vegar – er heller ikkje på plass, sjølv om Noreg ligg blant dei fremste i verda innanfor telekommunikasjon. Det er derfor behov for ein «lokalisering Noreg»-kommisjon for nettopp å kunna sjå på desse forholda. Noreg må ha ein næringspolitisk strategi som inneber samordning og koordinering av alle politikkområde som påverkar bedriftenes lokaliseringssval i ein globalisert økonomi. Der har vi gjort eit godt forarbeid gjennom næringsmeldinga, som i dag vert vedteken, og som samlar brei støtte i Stortinget.

Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A): Den beste måten å førebyggja at ein fell ned som ein skinnfell, er å ikkje hoppa opp som ei løve, sa kollega Rita Tveiten i ein debatt i denne sal for litt sidan. Ingen kan lasta næringsminister Sponheim for ikkje å ha hoppa høgt då han tok over som minister, og tida fram til i dag har vore meir prega av ord enn av handling og meir av passivitet enn aktivitet. No har Sponheim vore i stolen i 1 ½ år, og det burde tilseia erfaring og oversikt. Medan han tidlegare mest har understreka mangel på arbeidskraft som eit problem, kan utsegner m.a. her i spørjetimen onsdag tyda på at han no også ser andre problem både på kort og lang sikt.

Eg vil difor utfordra Sponheim til å ta fram dugnadsanda, dersom han vil høyra på meg, bretta opp ermane og ta initiativ til eit breitt samarbeid med alle som ynskjer å hjelpa til for å sikra sysselsetjing og velferd framover. Han vil då møta mange gode framlegg – frå partane i arbeidslivet, frå bransjane, frå utdannings- og forskingshald og frå verkemiddelapparatet, for å nemna nokre.

Det er også mange gode tankar og idear i Stortinget si innstilling til næringsmeldinga. Eg vonar Sponheim les innstillinga med interesse, og at han les så vel komite- og fleirtals- som mindretalsmerknader. Stoda er såpass alvorleg at det må vera viktigare å finna løysingar enn å ha farskapen til dei ulike ordningane. Ei slik haldning har prega næringskomiteen sitt arbeid, sjølv om eg sjølv sagt hadde vona at me hadde kome til semje om endå meir, og eg vil nok seia at semja ikkje er så stor som det saksordførar gav inntrykk av. Regjeringspartia står faktisk aleine om ganske mange merknader.

Eg vil i det fylgjande gå gjennom dei viktigaste elementa i Arbeidarpartiet sitt framlegg til ei meir offensiv satsing. Det har sin bakgrunn i innspel og idear i ulike samanhengar. Eg har sjølv bl.a. hatt god nytte av ei gruppe heime i Rogaland. Etter mi vurdering har LO Industri kome med det mest heilskaplege og omfattande dokumentet, der dei syner evne til både å sjå utfordringar og å peika på korleis ein kan møta desse.

Eg har det meste av mi erfaring frå sosialsektoren. Eit fellestrekk mellom næringslivet og hjelptrengande klientar er prinsippet om å gje hjelp til sjølvhjelp. Folk med idear og nye etablerarar treng ofte hjelp, både praktisk og økonomisk, for å koma frå idé til lønsam bedrift. Eg er nokså sikker på at nedlegging av bedriftsrådgevingstenesta – for det er ei nedlegging, ikkje ei flytting som har skjedd – og ein kraftig reduksjon av arbeidsmark-

nadsmidlane for i år fører til mindre hjelp for dei som treng det mest.

Arbeidarpartiet tykkjer at meldinga er god kva gjeld oversikt over utviklinga og verkemiddelapparatet, ufullstendig kva gjeld utfordringar, defensiv kva gjeld strategi, at tiltakssida er nær fráverande og at små bedrifter i distrikta si rolle vert overfokusert i meldinga.

Arbeidarpartiet ser, som sagt, føre seg store utfordringar framover. Velferdsoppgåvene vil auka medan sysselsetjinga og verdiskapinga i den etablerte verksemda vil verta redusert. For å overleva treng dei etablerte bedriftene tilgang på ny kompetanse og nye bedrifter som meir enn før vil vera avhengige av god og oppdatert kompetanse på alle nivå i bedriftene. Utan ein sterk og målretta innsats vil me møta to «gap» eller «kløfter» framover. Det eine gapet handlar om verdiskaping, at me vil skapa mindre enn me treng, og det andre om kompetanse, at me ikkje vil ha naudsynt kompetanse til å sikra sysselsetjing og velferd. Utfordringa er å førebyggja desse «gapa».

Regjeringa sin strategi har fått tilslutnad her i Stortinget, som Apelthun Sæle gjorde greie for. Me i Arbeidarpartiet tek til orde for at strategien må utvidast til å omfatta satsing på partnerskap mellom offentlege styresmakter og privat sektor om eigarskap, kompetanseheving, forskings- og utviklingsarbeid og miljø, og stimulering til entreprenørskap og nyskaping i skule og arbeidsliv.

Før eg gjer greie for korleis me tenkjer å fylgja opp dette, vil eg peika på tre ulike område der me meiner meldinga er ufullstendig.

Det fyrste er den einsidige fokuseringa på små bedrifter. Me finn grunn til å understreka at Noreg treng både små, mellomstore og store bedrifter, og at dei ofte er gjensidig avhengige av kvarandre. Me ser det som viktig at det vert tilrettelagt for store, norske konsern, for internasjonale konsern med hovudkontor i Noreg og for internasjonale konsern med aktivitet i Noreg. Store bedrifter er ofte motorar i utviklinga og har ei særleg viktig rolle innan forskning og produkt- og kompetanseutvikling. Store og små bedrifter er ofte gjensidig avhengige av kvarandre.

Det andre er knytt til at me må ta heile landet i bruk. Næringsmeldinga kan tyda på at dette for Regjeringa fyrst og fremst handlar om å ta distrikta i bruk. Arbeidarpartiet vil ta heile landet i bruk, og me finn grunn til å peika på at byar og sentrale strøk også treng gamle og nye verksemder. Det er i einskilde område, ikkje minst der eg kjem frå, eit stort press på areala. Det er grunn til å understreka at det er viktig å sikra areal til næringsverksemd òg i slike område.

Det tredje er at Regjeringa legg nær all vekt på privat eigarskap i næringslivet. Det er særleg underleg at heller ikkje Senterpartiet i innstillinga nyanserer dette.

Arbeidarpartiet har lansert ein ny strategi, nemleg partnerskap. Det er ei oppfylgning av Jagland-regjeringa sitt framlegg om eigarskap. Her vart det gjort framlegg om eit investeringssselskap og eit teknologifond. Det meiner me framleis er ein god idé, og det vert iallfall meir næringsutvikling av dette enn å nytta 1,5 milliardar kr av

Norsk Varekrigsforsikring sitt fond til å saldera budsjettet, slik det vart gjort før jul.

Det har i debatten vore hevda at det er nok kapital, det er ikkje det som manglar. Mon det. Mon det er tilstrekkeleg med kapital til langsiktige og tolmelige investeringar. Mon det er tilstrekkeleg med investorar som er profesjonelle. Mon det er særleg mange investorar som tek samfunnsomsyn og ikkje mest omsyn til eiga fortjeneste. Eg trur ikkje det. Me i Arbeidarpartiet trur ikkje det, og me ynskjer å nytta noko av den økonomiske handlefriheten me som land har, til at staten kan ha ei hand på rattet. Me ynskjer eit statleg-privat investeringssselskap. Staten sin eigardel skal ikkje overstiga 49 pst., og private investorar skal ha fleirtal i styret. Målet er å byggja opp eit finansielt instrument, som m.a. kan vera med på å hindra at norsk næringsliv vert kjøpt opp av utanlandsk kapital. Med opp mot 5 milliardar kr kan selskapet gjera offensive investeringar både i Noreg og i utlandet. Dette vil etter vår vurdering kunna vera med på å sikra nasjonal forankring, kompetanse, verdiskaping og sysselsetjing i Noreg. Dette kan vera eit aktivt tiltak for å hindra utflagging, slik Ida Skard frå NHO åttvarar mot i Dagens Næringsliv i dag. Å nytta statleg kapital i samspel med næringslivet er ikkje spesielt for Noreg. Snarare er det slik at det snart bare er det norske Høgre som står for ein konsekvent liberalistisk politikk der staten skal halda fingrane frå fatet: ikkje regulera, ikkje eiga og samstundes krevja minst mogleg skatt. I denne tenkinga er det heller ikkje plass for særleg hjelp til sjølvhjelp. Dei uetablerte og nyetablerte har inga nytte av mindre skatt.

Den same argumentasjonen som for investeringssselskap kan førast i marka for eit teknologifond som skal nyttast til ansvarlege lån til innkjøp av teknologisk utstyr i små og mellomstore bedrifter som ikkje har økonomi til å klara dette sjølve. Og den same argumentasjonen er til dels ført for å etablere såkornfond, miljøfond og forskingsfond. Det handlar om statleg medeigarskap, statleg medverknad og statleg medstyring.

Når dette er sagt, skal eg vera den fyrste til å understreka at staten framover bør opptre meir profesjonelt som eigar enn det den til tider har gjort. Staten må tenkja langsiktig, gje stabile rammevilkår og ikkje nytta utbyte frå statleg eigarskap til å saldera budsjetta i dette huset.

Partnerskap mellom det offentlege og private bør også utviklast og vidareutviklast på andre område, t.d. når det gjeld utdanning på alle nivå, og når det gjeld forskning.

Det er viktig med eit nært samarbeid mellom skulen og det samfunnet skulen utdannar til. Samarbeidet kan vera å trekkja foreldre eller andre som representerer arbeids- eller samfunnslivet, inn i skulen, og trekkja lærarar og elevar ut frå skulen. Dette vil medverka til meir oppdatert utdanning og til at fleire kan prøva seg i arbeidslivet medan dei er under utdanning. I den vidaregåande skulen er det etablert kompetansesenter der lærarar gjev tilbod om utdanning til vaksne. Dette skjer i eit tett samspel med næringslivet og arbeidsmarknadsetaten, og det gjev lærarane innspel og erfaring som også kjem dei vanlege elevane til gode.

Høgare utdanningsstader, og spesielt universiteta, har fram til dei siste åra vore akademiske eliteinstitusjonar med heller lite samfunnskontakt. Det er heldigvis i endring. Ekstern representasjon i styre er eit middel i så måte, og i Arbeidarpartiet ynskjer me å utvida denne representasjonen. Slik kan me leggja til rette for at m.a. næringslivskompetanse vert representert i styrande organ, noko som klårt vil gje ringverknader. Utvikling og nyskaping skjer ikkje minst i kontakt og samarbeid innan akademisk kunnskap, praktisk kunnskap og erfaring. Det skulle vel ikkje vera noka overrasking at Arbeidarpartiet ser på eit IT-kunnskaps- og kompetansesenter på Fornebu som ein arena der det ligg til rette for dette samspelet. Men det er også andre miljø som ligg, eller kan leggjast, til rette for ei slik kopling mellom næring, forskning og utdanning. Nettverksbygging mellom ulike miljø er også eit verkemiddel. Me må gjera alt dette for å motverka kompetansegapet i eit næringsliv der me vert meir og meir avhengige av det me kan.

Grunnforskning er viktig, og me ser fram til ein grundig gjennomgang i forskingsmeldinga. I tillegg er næringsretta forskning viktig, så viktig at ho bør prioriterast endå høgare framover. Me lova ei opptrapping av forskingsinnsatsen i 1992 – det vart fylgt opp i 1993. Etterpå har det vore heller skralt, sjølv om næringsretta forskning har fått noko høgare prioritet.

Den offentlege innsatsen er ikkje på topp, men ikkje så dårleg som den private. I USA, Sverige, Sveits og Japan brukar industrien to-tre gongar så mykje pr. innbyggjar til FoU-arbeid. At det er mindre slikt arbeid i Noreg, skuldast nok at den industrielle sektoren i Noreg er mindre, at me har mest små og mellomstore bedrifter, og at brorparten av verdiskapinga går føre seg i råvarebasert industri. Men det er nettopp råvareklemma me må ut av, og då må me finna andre ordningar enn å satsa på at kvar bedrift skal driva slikt forskings- og utviklingsarbeid. Difor må staten satsa meir på forskning og på å trekkja mindre bedrifter med, fagleg og økonomisk. Det vil krevja nye samarbeidsformer og nye finansieringsformer, og er neppe mogleg utan at staten forpliktar seg over år. Me i Arbeidarpartiet ber Regjeringa om å vurdere nærmare korleis dette kan verta organisert.

Talet på doktorandar har auka sterkt dei siste åra, men ikkje nok i høve til behovet. Også her er samspelet mellom næringsliv, forskning og utdanning avgjerande.

Arbeidarpartiet har også lansert entreprenørskap og nyskaping som ein strategi. Dette er handsama i meldinga og i innstillinga, og er ikkje noko nytt. Det er likevel viktig, meiner me, å lyfta dette opp. Litt forenkla kan ein hevda at me i mange tiår stort sett har utdanna arbeidssøkjjarar, ikkje arbeidsskaparar. Det kan endrast ved at me alt frå grunnskulen trekkjer inn representantar for næringslivet, at me utplasserer elevlar i næringslivet og etablerer elevbedrifter. I den vidaregåande skulen bør me satsa meir på etablerarkunnskap og kunnskap om å driva for seg sjølv. Det som no er eit valfag, bør ein vurdere å gjera permanent for dei fagområda som utdannar til privat sektor. Det er heller ikkje gjeve at ein siviløkonom eller ein sivilingeniør har medfødte evner til å etablera og

leia bedrifter. Difor bør dette verta sterkare vektlagt i utdanninga. I tillegg kan kontrakt med ein framtidig arbeidsgjevar, praksis og arbeid med hovudoppgåver vera eigna verkemiddel.

Samla meiner me dette vil hjelpa oss til å få fleire til å etablere og driva bedrifter, noko som vil hjelpa oss ut av råvareklemma og gje oss fart inn i kunnskapssamfunnet.

Andre frå Arbeidarpartiet vil snakka om etter- og vidareutdanning. Det er ikkje minst med ein meir aktiv statleg innsats her at me kan tryggja framtida.

Til slutt litt om andre område:

For det fyrste: Me må samordna og skreddarsy verkemiddelapparatet ute og heime endå meir. Det er positivt å registrera at SND i stor grad gjev kundane ei dør til dette apparatet, no òg til Noregs forskingsråd lokalt. Men det er framleis mange aktørar. I tillegg er einskilde tenester så dyre at me kan risikera at gode idear går tapt fordi dei som har ideane, ikkje har tilstrekkeleg betalingsevne. Arbeidarpartiet ber om at ulike modellar for samarbeid og eventuelt samanslåing vert prøvde ut, der ein opnar for ulik grad av fridom i bruk av pengar og folk. Det er òg å håpa at me klarar å gje verkemiddelapparatet noko meir stabile rammevilkår framover.

For det andre: Eit lite land som Noreg kan ikkje hevda seg internasjonalt på alle område og i alle bransjar. Difor tilrår me i Arbeidarpartiet ei klårare satsing på område der me er eller kan verta blant dei beste i verda.

For det tredje: Skatte- og avgiftspolitikken har mykje å seia for norsk næringsliv sitt vera eller ikkje vera, i alle fall i Noreg. Difor er det viktig at me ikkje har eit skatte regime som skil seg vesentleg frå land me konkurrerer med. I slike samanlikningar er det viktig å ta omsyn til alle forhold, ikkje berre utgiftssida.

For det fjerde: Det er viktig at det offentlege tek sitt ansvar og utnyttar sine moglegheiter til å påverka meir målretta og medvite i sine ulike roller – som regulatør, som tenesteytar og som innkjøpar. Nær 200 milliardar kr i året er eit stort beløp til innkjøp. Eg ynskjer Sponheim lukke til i arbeidet med forenkling av lover og regelverk. Fleire har prøvd, men det har diverre mest gått den gale vegen. Eg er glad for at me i dag gjer eit samrøystes vedtak om å greia ut bedriftene sine kostnader når me vurderer å innføra nye lover og forskrifter.

Til slutt vil eg igjen mana til dugnadsånd og felles innsats, og ynskja næringsministeren lukke til med ein kraftig offensiv for å sikra sysselsetjing og velferd langt inn i det 21. århundre.

Øystein Hedstrøm (Frp): Det vil være en hovedutfordring for landet å hevde seg i konkurransen om lokalisering av bedrifter og kompetanse i tiden som kommer. Derfor er det nok noe skuffende for mange av oss at den meldingen vi behandler, ikke fokuserer særlig sterkt på dette temaet og hvilke rammebetingelser som må gis for at det skal bli mer attraktivt å velge Norge som lokaliseringsland.

Jeg lyttet med interesse til saksordføreren, som kom med honnørord i forhold til dette, men virkemidlene, det som virkelig betyr noe for næringslivet i den internasjonale

nale konkurransen om å tiltrekke seg næringsvirksomhet, uteble. Jeg regner imidlertid med at dette blir en del av debatten, og særlig vil nok opposisjonen gripe fatt i problemene med utflagging og hvilke løsninger som vil være nødvendig for å hindre at norske selskaper, arbeidsplasser og skattegrunnlag forsvinner ut.

I motsetning til mange konkurrentland har vi hatt en sterk økonomi gjennom det meste av 1990-tallet. Landet har surfet på en velstandsbølge i kraft av våre naturressurser. Petroleumssektoren har gitt og gir Norge store inntekter til fordeling, men gjør også at norsk økonomi fremstår som sterkt avhengig av en uforutsigbar oljepris. Derfor er det viktig at landet får flere ben å stå på, for å sikre en mer robust økonomi inn i neste årtusen. Da må vi komme oss ut av råvareklemma. Da er det nødvendig å lære av de feilene vi har gjort etter at oljerikdommen kom.

Den vanskelige situasjonen for mange fastlandsnæringer er bl.a. et resultat av den måten vi har opptrådt på. Oljeverdiene gjorde at vi mistet noe av holdningene til konkurranse og inntektsside. Vi begynte å tro at inntektsiden ikke var noe problem, det var mer et spørsmål om hvordan verdiene skulle fordeles. I altfor mange år er oljepengene blitt brukt til å slippe å ta upopulære avgjørelser eller å slippe å ta problemene med omstillinger. Det har vært mest lettvtint å la tingene gå som før. Og når det blir en vanlig og akseptert måte å styre et land på, vil resultatene på sikt som en helhet bli negative. Det er den situasjonen fastlandsindustrien er oppe i nå. Verdiskapingen i fastlandsnæringene som møter internasjonal konkurranse, har blitt sterkt redusert de siste 20 årene i forhold til andre næringer. Vi har dermed mistet mange virksomheter som kunne bidratt med arbeidsplasser og inntekter til å løse viktige samfunnsoppgaver vi alle mener skal ligge klar, uansett parti.

Fremskrittspartiet mener at den næringspolitikken som er ført, på mange måter ikke har vært tilstrekkelig etablerings- og utviklingsvennlig. For mange i næringslivet som har hatt en valgmulighet, har den vært et signal om at det vil lønne seg å flytte utenlands og legge eventuelle investeringsplaner på hylla her hjemme.

Internasjonaliseringen og kapitalens vandring uten respekt for landegrenser har skapt en nasjonenes konkurranse om hvem som kan tilby best rammebetingelser, og dermed tiltrekke seg bedrifter, kapital, kompetanse og arbeidsplasser. Gamle, lukkede markeder og nasjoner er blitt åpnet, og resultatene ser vi. De senere år har norske kapitaleiere blitt mindre interessert i å investere her hjemme, mens det samtidig satses sterkere utenfor landets grenser. Norske næringslivsinteresser og organisasjoner frykter i tillegg at også utenlandske interesser vil redusere sine investeringer i Fastlands-Norge.

Det er blitt en utbredt oppfatning ute at landet vårt er blitt mindre attraktivt å investere i. Klimaet for knopp-skyting og muligheten for avkastning er for dårlig. En analyse som omfatter sju land, utført i NHOs regi, viser at bare Sverige oppfattes av mange å ha et dårligere investeringsklima enn Norge.

Fremskrittspartiet konstaterer at norske bedrifter møter et skjerpet konkurranseklima i internasjonaliserings-

prosessen. Strukturendringer hos våre handelspartnere, konkurranse fra land med lavere arbeidslønninger og som har en bedre økonomisk forståelse og en annen bedriftskultur, kan medføre at virksomheter nedlegges og produksjonen flyttes ut av landet.

Vi hadde en debatt om utenlands eierskap i norske bedrifter og tilgang på egenkapital i samband med Philip Morris' overtakelse av Freia. Det samme har vi opplevd i forbindelse med Kværners sterkere satsing utenfor Norge. Og etter Aker RGIs beslutning om å selge sine aksjer i norsk-svenske Scancem kan det gamle Norcem havne på utenlandske hender. Braathens vurderer å flagge ut. Vi har fusjonsplanene til Telenor og Storebrand og andre, som kan resultere i det samme. Det vil være negativt, særlig når hovedkontor og forskningsavdelinger til store selskaper forsvinner ut av landet, for da forsvinner mye av kunnskapen og de innoverende kreftene.

Det kan selvfølgelig være fornuftige grunner til at bedrifter velger å etablere seg i andre land. Noen vil bli større på sine kjerneområder og vil gjøre produksjonen mer effektiv. Men når vi får synlige bevis for at det er rammebetingelsene som tvinger bedrifter ut av landet, da må forholdene legges til rette på en annen måte fra myndighetenes side, mener vi i Fremskrittspartiet. Det er farlig hvis hovedkontor forsvinner ut i stor skala fordi de økonomiske forhold er bedre ute. Det betyr at landet taper for viktige konkurrenter som har endret sin politikk i næringsvennlig retning, fordi de har sett betydningen og alvoret. Man har forsøkt å hindre at etablerte selskaper, arbeidsplasser og skattegrunnlag forsvinner ut. Blant annet er skatte- og avgiftsregimene endret, for om mulig å friste multinasjonale selskaper og store bedrifter til å etablere seg med sine hovedkontor.

Land som Danmark, Finland, Nederland og Irland har for lengst meldt seg på i denne kampen gjennom å fornye næringspolitikken. For at ikke Norge skal komme i bakleksa konkurransemessig, må også vi melde oss på i denne kampen om fremtidige arbeidsplasser og verdiskaping – ja, det er på tide.

I debattheftet «Lokalisering Norge – norsk verdiskaping i grenseløs konkurranse» er søkelyset satt på hvordan vårt land oppfattes internasjonalt. Det at Norge ligger i verdens ytterkant for internasjonalt næringsliv, og at vi har et lite hjemmemarked med bare 4,4 millioner innbyggere, reduserer naturligvis attraktiviteten. Det er det lite å gjøre med. Men skal Norge greie å tiltrekke seg norske og utenlandske investorer, er det andre rammebetingelser som må være i verdensklasse.

En av de faktorer som har slått negativt ut for oss, og der vi virkelig har mulighet til å gjøre noe, er skatte- og avgiftssystemet og -nivået. Det vi politikere må spørre oss om i den forbindelse, mener Fremskrittspartiet, er hva som skal til for at virksomheter skal etablere seg eller utvide, ansette flere folk og forbli i Norge.

Vi mener det er viktig bl.a. å redusere eller fjerne formuesskatten. Mange av våre konkurrentland har ikke formuesskatt, eller den inntretr på et langt høyere formuesnivå. Ved behandlingen av eierskapsmeldingen i januar gav alle partier representert i næringskomiteen utenom

Arbeiderpartiet uttrykk for i innstillingen at de ønsket en utvikling hvor de la til grunn at en

«reduksjon i eller fjerning av formuesskatten vil være et vesentlig bidrag for å styrke norsk privat eierskap i næringslivet».

For Fremskrittspartiet er det viktig at det her kommer konkrete forslag fra Regjeringens side så snart som overhodet mulig.

Vi vil også redusere og fjerne arveavgiften, som rammer hardt ved generasjonsskifte i bedriftene. Videre kan kostnadene med arbeidskraften reduseres ved å innføre karenisdager i sykelønnsordningen. Det er også et stort behov for å liberalisere arbeidsmiljølovens arbeidstidsbestemmelser, slik at arbeidskraft som betjener kostbart produksjonsutstyr, kan benyttes mer fleksibelt og rasjonelt.

Videre må investeringsavgiften og en del andre avgifter reduseres og fjernes. Fremskrittspartiet har hele tiden tatt til orde for å fjerne investeringsavgiften. Den er komplisert, skaper vridninger mellom ulike typer av investeringer, og den er en særnorsk avgift som kan virke negativt på bedriftenes valg av Norge som lokaliseringsland.

Delingsmodellen i skattereformen er et kapittel for seg, og vi regner med at de ulike skatte- og avgiftsbelastninger som legges på bedriftene, vurderes i sammenheng med gjennomgåelsen av utredningen om et flatere skattesystem. Stølen-utvalgets innstilling om flatere skatt med et forslag om en overvelting av skattebyrden fra lønns-mottakere til næringsliv mener vi er uklok, fordi det vil ramme bedriftenes muligheter til å bygge opp egenkapital og dermed grunnlaget for å sikre fremtidig verdiskaping og sysselsetting.

Regjeringen har dessverre ikke kommet med konstruktive forslag og signaler som er sterke nok til å snu en negativ trend. Man har i meldingen ikke villet midlene som kunne gjøre det tilstrekkelig attraktivt å oppnå investeringer i større grad her hjemme i Fastlands-Norge. Meldingen mangler en strategi som kan sette Fastlands-Norge i sentrum og på dagsordenen som investeringsland. Så nå bør myndighetene ta innover seg at det ikke er selektive støttetilskudd og offentlige veiledningsordninger som er avgjørende. Det kan bidra, men det er ikke det som avgjør hvor bedriftene velger lokalisering.

Vi kommer ikke utenom å tilpasse skatte- og avgiftsreglene til den nye internasjonale virkelighet. Alle kluter må settes inn på å gjenvinne tillit til langsiktig lønnsomhet for investeringer. Gründere og industrialister kan ikke akseptere snevre nasjonale hensyn. Det må være klinkende klart: Uten de nødvendige skatte- og avgiftslettelsler får vi verken utenlandsk eller norsk kapital til å bygge opp virksomheter i Norge i tilstrekkelig utstrekning. Det er det som vil være hovedutfordringen i årene som kommer.

Jeg vil ta opp forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre, referert i innstillingen.

Presidenten: Representanten Hedstrøm har tatt opp det forslag han refererte til.

Ansgar Gabrielsen (H): Den meldingen vi har til behandling i dag, og for den saks skyld innstillingen, har mange vakre ord og vendinger. Og det er for så vidt bra, det, i den grad dette blir fulgt opp konkret i neste omgang.

Et lønnsomt næringsliv er selve grunnlaget for at staten skal kunne ta på seg oppgaver på vegne av fellesskapet. Det som skal fordeles, må først skapes. For at vi også i fremtiden skal kunne smykke oss med tittelen «borger av velferdsstaten Norge», må vi etter Høyres syn bestrebe oss på å se til at vi har et næringsliv som har rammevilkår som gjør at det blir i stand til å fremskaffe et overskudd til beskatning og til investeringer. Det må derfor være mest mulig attraktivt å utvikle ideer, investere og drive næringsvirksomhet i Norge. For Høyre er det derfor viktig at det offentlige på *alle* nivåer bestreber seg på å legge til rette slik at mennesker med pågangsmot, med skaperevne og entreprenørånd oppmuntres til å ta det ansvar det er å skape en virksomhet. Det må ganske enkelt bli slik at det for norske jenter og gutter fremstår som naturlig å ha som ambisjon å starte sin egen virksomhet.

Regjeringen la fram en handlingsplan for småbedrifter som skulle være med på å bidra til enklere forhold for etablerere. Det er derfor ytterst beklagelig at så få av de beskrevne tiltakene er på sporet i det tempoet som Regjeringen selv la opp til. Til nyttår var det så vidt jeg husker, bare ett av ni tiltak som var på sporet. Hvis derimot det som beskrives i handlingsplanen, blir gjennomført, så er det definitivt et skritt i riktig retning.

Det er mye som tyder på at vi går inn i en tid der endringstakten i næringslivet vil øke. Nye bedrifter vil etableres, og gamle vil bli avvirket. Den raske fremveksten av teknologi er med på å drive dette tempoet opp, mer enn vi som enkeltindivider kanskje setter pris på. En av de store utfordringene blir etter mitt skjønn å mestre de store endringene som må antas å komme. Når Forum for økt verdiskaping anslår at 85 pst. av bedriftene som skal være i sving i år 2020, ennå ikke er etablert, er dette i hvert fall en indikasjon på at bedriftsetableringer og bedriftsnedleggelse blir hverdagslig.

Forskning og utdanning blir helt avgjørende for om vi som nasjon skal greie å følge med i den utviklingen som må antas å prege inngangen til det 21. århundre. Skal vi lykkes fullt ut hva gjelder næringsrettet forskning, tror jeg at så vel næringslivet som staten må være seg sitt ansvar bevisst. Næringsstrukturen i Norge er preget av mange mindre bedrifter, noe som fører til begrensede muligheter for forskningsinnsats. Blant annet av denne grunn har Høyre ment at inntekter ved salg av statlige aksjer kan kanaliseres til et forskningsfond administrert av Norges forskningsråd.

Den tidsepoken vi nå går inn i, vil også i stigende grad være preget av at landegrensene betyr mindre og mindre. Det innebærer at skal en lykkes, må en ha rammebetingelser for det private næringsliv som er internasjonalt konkurransedyktige. Det er derfor med bekymring jeg registrer at norsk privat eierskap er på retur, bl.a. på Oslo Børs.

Ved å lese denne innstillingen og innstillingen vedrørende eierskapsmeldingen, ser vi at det i norsk politikk er et hovedskille hva angår synet på eierskap til næringslivet. Dette hovedskillet går mellom Arbeiderpartiet/SV på den ene siden og de øvrige partier på den andre siden. Fra dette hovedskillet er det selvfølgelig periodevis unntak, ikke minst når en snakker om statlig eide bedrifter i sitt eget valgdistrikt, men det endrer ikke hva jeg her vil betegne som et hovedskille i norsk politikk. I europeisk sammenheng må en si at Det norske Arbeiderparti er i ferd med å bli det mest sosialistiske av alle de europeiske sosialdemokratiske partier hva gjelder synet på eierskap i næringslivet.

Norge har i motsetning til det øvrige Europa i stadig stigende grad fått et næringsliv som ikke bare er styrt av det offentlige, men som også er eid av det offentlige. Ved å lese de tidligere nevnte innstillingene vil en se at Arbeiderpartiet på ingen måte er kommet til veis ende hva gjelder appetitten på offentlig eierskap. Nå skal en altså gjennom strategiske oppkjøp etablere offentlig eide virksomheter både i inn- og utland. Det skal etableres fond, nær sagt i hytt og vær, for å øke den politikerstyrte delen av næringslivet. Den gamle sosialistiske drømmen om at staten skal overta produksjonsmidlene og næringslivet, kan etter hvert muligens realiseres, ikke ved den opprinnelige sosialistiske ideen, men ved den temporære statlige pengerikdommen som oljen medfører. Denne gamle drømmen, og nå kanskje også muligheten, har en sett på Youngstorget og i Arbeiderpartiet. Dette prosjektet markedsføres under vignetten «Partnerskap mellom næringsliv og det offentlige». Dette begrepet kan vi like godt stålsette oss mot først som sist, for det kommer til å bli en gjennomgangsmelodi i tiden fremover fra Arbeiderpartiet, på samme måte som vi for så vidt opplevde det med begrepet «Det norske hus». Vi hørte det i debatten i går vedrørende stortingsmeldingen om statlig eierskap i industribedrifter, vi ser det i dagens innstilling, og vi hørte Arbeiderpartiets representant ta dette opp i debatten, og det står i det omtalte dokumentet fra LO Industri.

Når Arbeiderpartiet samtidig med ønsket om økt offentlig oppkjøp av bedrifter sørger for rammebetingelser på skatter, avgifter og forhold for øvrig som er slik at det i stadig flere styrerom diskuteres utflagging, ja, da er det etter mitt skjønn grunn til bekymring. LO Industri pekte i notatet på at det var smått med norsk privat eierskap da den industrielle revolusjon tok av mot slutten av forrige århundre. Etter mitt skjønn legger det samme partiet opp til den tilsvarende taktikken nå: å svekke det privates muligheter til å sitte på eierskapet, for i neste omgang å skulle komme inn som en reddende engel med bruk av oljemilliarder.

Jeg er ikke blitt beroliget ved å se at tidligere leder av næringskomiteen, Enoksen, nå synes å bestrebe seg nærmest til det ytterste for å komme i halmen med Jagland ved første og beste anledning. Den første anledning er antakelig ved behandlingen av revidert nasjonalbudsjett. Jeg vil anta – for de som husker så langt tilbake som til budsjettbehandlingen for inneværende år og alle de forverringene av rammevilkår for norsk næringsliv som da

ble foreslått av Bondevik-regjeringen – at norsk næringsliv ikke er særlig begeistret over å se hr. Enoksen i hyggelig passiar med hr. Jagland. Jeg tror faktisk det ble klart for alle hvem som i den budsjettbehandlingen sørget for å nulle ut ikke bare skatte- og avgiftsøkninger, men både det ene og det andre hva gjelder vilkår for næringslivet.

På den annen side binder budsjettavtalen, slik at det forutsettes enighet med Høyre og Fremskrittspartiet for å gjøre endringer i årets budsjett. Hvis Regjeringen skulle ønske endring av rammebetingelser for et presset norsk næringsliv i negativ retning i forbindelse med revidert, gjør en klokt i ikke å kalkulere med Høyres støtte. Jeg forventer imidlertid at Regjeringen i forbindelse med revidert foretar en vurdering av betingelsene knyttet til virksomheten på sokkelen spesielt, for om mulig å gjøre tiltak som kan bidra til å redusere de negative konsekvensene som vi ser er i ferd med å skje – i det minste at vi i den bølgedalen får gjort et eller annet hva gjelder investering.

Jeg skal ikke gå gjennom alle enkelthetene hva gjelder Høyres standpunkter og syn på formuesskatt, investeringsavgift, arveavgift osv., det har vi gått detaljert gjennom i opptil flere debatter denne våren. Jeg vil imidlertid peke på ett punkt som er meget viktig for norsk næringsliv og ikke minst for norsk distriktnæringsliv – det møter vi overalt hvor vi kommer, enten vi reiser i komitesammenheng, eller vi reiser som enkeltrepresentanter. Det er det som har med samferdsel å gjøre. Høyre kommer også i de kommende budsjettbehandlingene til å peke på og ha konkrete forslag nettopp på dette. En av de tingene som det er helt avgjørende å få gjort noe med, er den dokumenterte avstandsulempen norsk næringsliv, og norsk distriktnæringsliv i særlig grad, har. At Regjeringen i hvert fall inntil videre har vært tilbakeholden med å prioritere dette, betyr vel ikke at den for all framtid har tenkt å nedprioritere en mer distriktsvennlig samferdselspolitikk. Jeg håper at de allerede i dette året kan komme med ting som kan vekke litt mer åtgauem enn det som tidligere har kommet.

I innstillingen har Høyre fremmet fire konkrete forslag. Jeg skal kommentere raskt to av dem. I et av forslagene, nr. 3, ber vi Regjeringen om å fastsette to årlige offentliggjøringsdatoer for skattemessige forskrifts- og regelverksendringer. En ting man møter nesten hver gang man er på besøk rundt i næringslivet, er den flommen av endringer som kommer. Én ting er summen av det som kommer i løpet av året, men det faktum at man nesten ukentlig får endringer, gjør det hele veldig uoversiktlig. Jeg vil håpe at flere enn Høyre kan stemme for at vi gjør noe med det.

Et annet av forslagene går på at vi ber Regjeringen i forbindelse med fremleggelsen av de årlige statsbudsjettene utarbeide en oversikt over antall skjemaer og forskrifter som næringslivet må forholde seg til. Nå er det i denne handlingsplanen et punkt hva angår dette med skjemaveldet, men etter å ha vært ute i norsk næringsliv to dager i denne uka, har jeg lyst til å si: Kan vi ikke begynne på nytt med blanke ark snart? Kan vi ikke se hvilke

forskrifter og skjemaer som er helt nødvendige, og så kutte ut resten?

Presidenten: Ønsker representanten Gabrielsen å ta opp Høyres forslag?

Ansgar Gabrielsen (H): Det gjør jeg.

Presidenten: Ansgar Gabrielsen har da på vegne av Høyre tatt opp de forslag som han refererte til.

Jon Tørset (Sp): St.meld. nr. 41 for 1997–98, Næringspolitikk inn i det 21. århundret, gir en brei oversikt over de næringspolitiske utfordringer, sett både i et nært og i et noe fjernere perspektiv. Det er selvfølgelig lettere å framskrive trender for de nærmeste årene enn når perspektivet blir flere tiår.

Meldingen bygger bl.a. på følgende forutsetninger: Den teknologiske utviklingen vil gå videre. Informasjonsteknologien vil endre både produktspekter, prosesser og organisasjonsformer. Naturens tåleevne blir en begrensende faktor. Internasjonaliserings- og globaliseringsprosessene vil fortsette.

Regjeringen har utformet en strategi for den nye næringspolitikken i fire ledd:

- Det skal bli lettere å starte og å drive bedrifter.
- Det skal satses på utvikling av kunnskap og kompetanse.
- Det skal legges til rette for et allsidig og miljøvennlig næringsliv i hele landet.
- Det skal legges til rette for at norsk næringsliv kan utnytte mulighetene i en globalisert økonomi.

Jeg registrerer med interesse at komiteen er preget av stor enighet om de store linjer. Det tror jeg er en viktig informasjon både overfor nasjonale og internasjonale aktører.

Det pekes i meldingen på at kunnskap og kompetanse vil være viktige forutsetninger for et konkurransedyktig næringsliv. Da er det noe bekymringsfullt at interessen blant elever i videregående skole for å velge naturfag og matematikk etter de mest krevende planer er synkende. I mitt fylke fører dette til for liten søkning til fiskerifag på høgre nivå og for få søkere til ingeniørfag. Rekrutteringen fra vårt fylke til en rekke andre fagområder lider også under denne utviklingen.

Jeg er klar over at lærerutdanningen i den senere tid er blitt bedre når det gjelder matematikk og naturfag. Men utviklingen må følges nøye. Jeg er tilfreds med at komiteens flertall er av samme mening som den jeg har uttrykt nå.

Med den betydning fiskerinæringen har for våre kystsamfunn, er markedsføring på internasjonale markeder svært viktig. Jeg skulle ønske at det i skoleverket ble lagt mer vekt på latinske språk. På lengre sikt bør det også arbeides med å gi muligheter for flere til å lære slaviske språk, kanskje også kinesisk. Her bør det gis muligheter til valgfag allerede på ungdomstrinnet.

Norge har en svært åpen økonomi, der konkurranse på internasjonale markeder blir stadig viktigere. Da er det noe forunderlig at utenlandsstudenter har store proble-

mer med å få sine eksamener godkjent ved norske universiteter og i forhold til norske grader.

Kulturforståelse og språkkunnskaper hører nøye sammen. Dette læres best ved å oppholde seg i vedkommende land.

Det er vanskelig å se langt inn i framtida. Men la meg stille følgende spørsmål: Hvis folkerike nasjoner i f.eks. Østen og Sør–Amerika nærmer seg velstands nivået i de industrialiserte land samtidig som folketallet i verden øker til ca. 9 milliarder mennesker i 2050, som vi nettopp så en utredning om, vil vi ikke da komme opp i en situasjon hvor knappheten på mat vil øke vesentlig, og dermed også etterspørselen? Jeg tror det, og i et slikt perspektiv vil faktisk Norge kunne bli stående som en meget stor eksportør av matvarer, i første rekke fisk, men også landbruksvarer. La oss sørge for at disse fordelene ikke blir ødelagt gjennom uklok arealdisponering på land, kortsiktig høsting på havet eller utilstrekkelig miljøpolitikk som forringer produksjonspotensialet vårt.

Innledningsvis uttrykte jeg glede over at det synes å være stor enighet om utfordringene i næringspolitikken inn i det neste århundret.

Det er viktig med koordinering av planlegging fra nasjonalt nivå til fylkes- og kommunenivået. Jeg er fornøyd med at meldingen legger opp til en slik målrettet strategi, en strategi som har de beste forutsetninger for å lykkes. Ved at storting og regjering legger hovedlinjene for mål og strategier blir det lettere å utmeisle fylkesplaner, strategiske næringsplaner i tråd med omforente mål.

Til slutt vil jeg minne om en selvfølgelighet: Naturressursene er spredt utover hele landet, og folk bor over hele landet. Dette er en kvalitet ved Norge som vi bør verdsette og ta vare på. Imidlertid vil god logistikk og gode samferdselsløsninger bli en avgjørende forutsetning for konkurranseevnen for distriktnæringene.

Det er viktig med frihetsgrader. På samme måte vil fleksible mennesker med basiskunnskap best greie utfordringene inn i det 21. århundret.

Rolf Reikvam (SV): Mellom 80 og 85 pst. av de arbeidsplassene vi skal ha om 20 år, er ennå ikke etablert. Dette er ingen nyhet. Det er kort og godt anslag basert på erfaringer fra tidligere perioder. I seg selv bør det heller ikke være noen sensasjon. Økonomisk vekst slik vi definerer den, som økning i nasjonalproduktet og økt produksjon, er å overføre arbeidskraft fra virksomheter med lavere produktivitet til virksomheter med høyere.

Det er likevel grunn til å minne om at nye virksomheter i stor grad kommer som knoppkytting, der nye produkter, ny produksjon og nye virksomheter utvikles fra bestående. Gründeren, den geniale oppfinneren, er viktig. Men det er ikke han eller hun som skaper virksomheter med det store antall nye arbeidsplasser. Skal vi sikre og utvikle norsk næringsliv som kan gi grunnlag for sysselsetting og velferd inn i neste årtusen, er det i stor grad et spørsmål om at vi til enhver tid har bedrifter som er nyskapende og utviklende. Vår oppgave blir derfor å legge til rette for at næringslivet, både det offentlige og det private, har rammebetingelser som stimulerer til nyskaping.

(Reikvam)

I et slikt perspektiv, med en tidshorisont på 10-20 år, er det tre faktorer som er avgjørende:

- at vi har en arbeidskraft med høy kompetanse, både i bredde og som spisskompetanse
- at det finnes risikovillig kapital, både som egenkapital og fremmedkapital, som er i stand til å hjelpe fram gode ideer i en tidlig fase av produktutviklingen, kapital som har tid til å vente med å høste nedstrøms
- og at det er et sterkt nasjonalt eierskap, som er i stand til å stå imot internasjonale kapitalinteresser som kun har kortsiktige profittinteresser

I et slikt perspektiv blir ølavgifter, tobakksavgifter og brennevinsavgifter – skjemavelde også, for den saks skyld – forholdsvis marginalt. Vi skal rydde opp i alt dette og få til forenklinger, men det er ikke der utfordringene ligger.

Norge er et høykostland, og det skal vi være glad for. Det betyr at vi har produkter basert på avansert kunnskap og høy kompetanse hos de ansatte. Dette betyr spennende arbeidsplasser og større utfordringer for de ansatte. Vi bør derfor slutte å sutre over om vi i perioder har en noe større kostnadsvekst enn andre land.

Det som derimot bør bekymre oss, er det faktum at vi ligger dårlig an i forhold til våre konkurrenter når det gjelder satsing på forskning og utviklingstiltak. Beregnet som andel av bruttonasjonalprodukt ligger vi godt under gjennomsnittlig OECD-nivå. Tallene fra 1995 viser at vi brukte 1,7 pst. av BNP til forskning og utvikling. Gjennomsnittlig brukte OECD-landene 2,2 pst. Målt i kroner brukte vi ca. 16 milliarder. Det betyr at hvis vi skulle ha vært på OECD-nivå i 1995, burde vi ha brukt 5 milliarder kr mer enn det vi bruker på forskning og utvikling. Fordeler vi dette fifty-fifty på det statlige og det private, burde staten ha brukt 2,5 milliarder kr mer til forskning og utvikling.

Vårt næringsliv har mange små bedrifter, og det gjør at staten sannsynligvis må ta en noe større andel enn i øvrige land. Sammenligner vi oss med Sverige, Japan, Finland og USA, ligger vi langt under. Sverige bruker 3,5 pst. – alle disse landene ligger langt over gjennomsnittet. Nå kan en hevde at noen må ligge under gjennomsnittet, men det er betenkelig når det er Norge som ligger under, nettopp fordi vi skal konkurrere med landene som ligger langt over oss.

Forskning vil si både grunnforskning og anvendt forskning. Det er lett å glemme grunnforskningen. Grunnforskning er en forskerutdanning, som igjen danner grunnlaget for den anvendte forskningen. Vi har et forslag om at vi skal ha som ambisjon å komme opp minst på gjennomsnittlig OECD-nivå i løpet av 2002.

Human kapital utgjør to tredjedeler av vår nasjonalformue. Det er ikke vi som sier dette. Det var den forrige regjeringen som sa det i langtidsprogrammet. En næringspolitikk for det 21. århundre må derfor først og fremst være opptatt av å forvalte denne kapitalen. Et godt utdanningssystem, som viser at samfunnet prioriterer utdanning, fra grunnskolen til høyere utdanning, er den eneste måten å utvikle den viktigste innfallsfaktoren i den fremtidige produksjonen.

En stor utfordring blir å ta i bruk IT i skolen. Vi har et forslag som går ut på at vi skal ha en storstilt satsing på IT. Ideen har vi ikke suget av eget bryst. I Sverige har de utviklet dette. De er i gang med et prosjekt sammen med utdanningssystemet og næringslivet, der de i løpet av en treårsperiode skal bruke 3 milliarder kr. Vi ønsker at vi i Norge skal legge opp til et tilsvarende prosjekt. Det ligger i forslag nr. 8, fra SV.

Jeg tar med dette opp våre tre forslag, forslagene nr. 6, 7 og 8.

Presidenten: Representanten Rolf Reikvam har tatt opp de forslag han selv har referert til.

Leif Helge Kongshaug (V): Stortinget behandler i dag en stor og viktig sak. Næringspolitikken inn i det 21. århundre er grunnleggende for det norske velferdssamfunnets videre utvikling. Vi snakker faktisk om selve fundamentet. Det er derfor positivt at Regjeringen og næringsministeren får full oppslutning om hovedstrategiene i næringspolitikken, slik de er oppsummert av departementet i fire punkter. De er vel kjent, og jeg skal ikke gjenta dem her. Denne stortingsmeldingen viser en helhetlig og offensiv næringspolitikk, med forståelse for den omstilling og fornyelse som utviklingen krever av oss.

Venstre har i mange programmer gjennom tidene hatt formuleringen «vi er ikke i blinde krefters vold». Vi har alltid hatt troen på enkeltmennesket, basert på gode idealer og sterk vilje til å påvirke egen framtid. Det har vi fortsatt.

En åpnere, globalisert økonomi, der vi har forpliktet oss til felles spilleregler med verden omkring oss, stiller oss overfor store utfordringer. Men heller ikke den nye situasjonen kaller på avmakt, den gir oss mange muligheter. Utviklingen må styres gjennom regelverk som gjør at viktige samfunnshensyn kan ivaretas, men svaret er ikke å gå tilbake til en lukket nasjonal økonomi. Vi må utnytte de mulighetene den frie konkurransen gir oss, basert på det vi har bygd, og de fortrinn vi har og kan skaffe oss.

Næringsmeldingen har tatt tak i disse utfordringene. Regjeringen vil ha en politikk basert på nyskaping og kompetanseutvikling. Vi skal bli en vinner i den globaliserte økonomien ved å bygge på våre naturlige fortrinn, fortsette å bruke av ressurser i hele landet og bedre vilkårene for dem som vil starte og drive nye bedrifter.

Næringskomiteens innstilling viser på noen områder en tradisjonell politisk uenighet langs kjente konfliktlinjer. Tross enighet om hovedstrategiene er det åpenbart at Arbeiderpartiet fortsatt sitter igjen i tradisjonell sosialdemokratisk tankegang, med troen på staten som storaktør på eiersiden og innen finansiering. På den andre siden erklærer Fremskrittspartiet seg som det markedsliberalistiske alternativet, der staten ikke skal delta. Høyre går langt i samme retning, og trylleformelen fra disse partiene er skatte- og avgiftslettelse.

Sentrumspartiene er i sentrum – der befinner Venstre seg vel. Det er foretatt et markert skifte av fokus i forhold til tidligere regjeringer. Nyskaping er hovedstikkordet. Nyskaping forutsetter at samfunnet verdsetter og legger

til rette for å etablere småbedrifter på en helt annen måte enn tidligere. Det er her framtidens sysselsetting vil komme.

Også Venstre ønsker lavere avgifter og skatter for næringslivet. Men vi må ikke bli enøyd i vår opptatthet av det. Vi må ikke undervurdere at også næringslivet har interesse av et velfungerende samfunn, med likeverd, sosial rettferd, høy kvalitet på offentlige ytelser og sist, men ikke minst god infrastruktur gjennom samferdsel. Da kan en ikke ukritisk og ensidig legge vekten på bedriftenes skatteforhold, en må se på helheten i de betingelser næringslivet opererer under. Fellesskapssektoren er viktig også for bedriftene, ikke minst de små.

Venstre vil ha samspill mellom staten og næringslivet, men vi vil ikke ha en ubalanse der staten blir en mastodont som på politiske premisser skal dirigere en næringsutvikling der det er uklare grenselinjer mellom staten som eier og som aktør, og der samrøre mellom staten og enkelte store aktører i næringslivet kan skape uklarhet og tvil om reell frihet og konkurranse – et reelt demokrati.

Bare fra Nærings- og handelsdepartementet har det gjennom de siste årene kommet mange viktige saker som bringer strategiene i næringsmeldingen videre i praktisk politikk. Jeg viser bl.a. til handlingsplanen for småbedrifter, eierskapsmeldingen, næringsrettet IT-plan og IT-kompetanse i regionalt perspektiv. Regjeringens politikk for utdanning og forskning peker i samme retning og viser en offensiv regjering som ser de behov som samfunnet har inn i det nye årtusen.

Ting tar tid, og de løpende statsbudsjetter setter alltid grenser for hvor mye som kan satses på hvert enkelt område. Men Regjeringen er meget godt i gang, gitt de økonomiske og parlamentariske betingelsene den opererer under. Mytene som i fjor ble forsøkt skapt om en regjering som ikke fikk til noe, er grundig tilbakevist. Det finnes ikke grunnlag for slike påstander i komiteens innstilling. For så vidt skal opposisjonen ha ros for saklighet. De taktiske behov for å svekke Regjeringen gjennom høystemt retorisk kritikk er dempet. Det er naturlig, slik den politiske situasjonen nå er, og det er godt for det konstruktive arbeid for vårt felles anliggende, å videreutvikle landet til innbyggernes beste.

Grete Knudsen (A): Mitt utgangspunkt er at i en omskiftelig og ustadig verden må vi fra politikersiden ha en trygg, systematisk og langsiktig strategi, men den kan ikke ta sitt utgangspunkt i fortidens løsninger.

I løpet av de to siste tiårene har et nytt, globalt økonomisk system vokst frem. Dette nye systemet har sin bakgrunn i en teknologisk revolusjon, den såkalte ITK-revolusjonen. På mange måter er vi nå vitne til et radikalt skifte i det materielle grunnlaget for produksjon, kommunikasjon og handel. Parallelt finner det sted en utvikling innen datateknologi, f.eks. innen maskinvare og software, innen telekommunikasjon og innen kringkasting av lyd og bilde. Alt dette har ført oss inn i den digitale verden, der et særpreg er den utrolige farten alt skjer i.

Den nye økonomien som vokser frem, er kjennetegnet ved at den er teknologisk avansert, men også ved at den

er global. Kapital forvaltes 24 timer i døgnet i globalt integreerte finansmarkeder. Transaksjoner på milliarder av kroner finner sted i løpet av sekunder, og landegrensene er ingen hindring. Investeringsmidler fra banker, forsikring, pensjonsfond, aksjemarked og valutafond er lenket sammen i verdensomspennende nett.

Det som gjerne følger i kjølvannet av dette, er deregulering, som en integrert del av globaliseringsprosessen – det er altså ikke et særnorsk fenomen. Vi ser deregulering av Televerket, senere vil vi også se det innenfor kringkasting, og vi vil se omorganisering. Og folk har ikke lenger lagervarer i bedriftene sine, men må operere «just in time», som det heter.

Det som er altfor lite påaktet i denne nye situasjonen, og som Arbeiderpartiet så langt har vært den eneste som har fremmet forslag om, er statens rolle i denne nye prosessen. Nettopp på grunn av at økonomien er global og åpen, der avhengigheten av hva som skjer i Asia og på vårt eget kontinent slår imot oss, er det et økende behov for statens rolle i spillet med aktørene i markedet, men på andre måter enn det som det tradisjonelt har vært – dette fordi samfunnet er det langsiktige, nettopp noe en trenger i alt det foranderlige.

Det er et akutt behov for – slik som sosialdemokratene Tony Blair, Gerhard Schröder og Thorbjørn Jagland har gjort det – å tenke og handle nytt om statens rolle i den nye virkeligheten, ikke bare med hensyn til vår konkurransevne, men mest for vår velferds skyld. Vi skal klare å videreutvikle velferdsstaten i en global tidsalder, der grenser ikke betyr noe mer.

Dette fordrer nye analyser og nye politiske standpunkter når det gjelder eierskap, nye bestemmelser for partnerskap eller samråd mellom stat og kapital. Dette ser vi som den viktigste utfordringen når det gjelder verdiskaping og velferd i årene som kommer. Det er fordi den tradisjonelle måte å føre økonomisk politikk og dermed næringspolitikk på, ikke lenger duger – rente- og pengepolitikken er avhengig av de globale bevegelsene. Dette betyr også at finansinstitusjonene på en helt annen måte enn til nå må inngå i en næringspolitisk strategi.

I den nye globaliserte økonomien vil vi derfor stille nye krav til statens rolle i teknologipolitikk, miljøpolitikk, utdannings- og forskningspolitikk, og der staten gjennom investeringsselskap inngår som strategisk samarbeidspartner i bedriftenes næringsstrategi. Internasjonaliseringsprosesser vil være et nøkkelord, og da tenker vi også på at Norge må befeste sine arbeidsplasser gjennom global tenking og handling, dvs. også på hvorvidt eventuelle oppkjøp av utenlandske bedrifter vil sikre sysselsetting og velferd på lang sikt. Ta f.eks. Nycomed, som på grunn av sin begrensede størrelse måtte fusjonere og dermed flytte ut, Telenor det samme. Vi ser altså endringer i våre bedrifters eierstrukturer som beforder en helt annen politikk fra myndighetene. Politikken må gjelde over grensene.

Sagt på en annen måte: Norge har to fortrinn: vårt høye utdanningsnivå og vår nasjonale rikdom.

I ulike land har vi sett partnerskap utvikle seg. Typisk er Singapore, Israel og Irland, som ikke er så annerledes

enn Norge i størrelse. De har tatt den nye teknologi, utdanning og kapital i bruk. Men vi ser det også mer og mer overnasjonalt.

Skal vi mestre å få kjørerregler for våre stadig flere og mektigere statsløse konserner, må politikere bl.a. i de internasjonale organisasjonene inngå avtaler. I denne sammenhengen må vi se det intense arbeidet fra Arbeiderpartiets og Landsorganisasjonens side om arbeidstakerrettigheter nedfelt i Verdens Handelsorganisasjon, WTO. Altså: Vi ser samarbeidsmodeller vokse frem, annerledes enn tidligere, og vi i Norge har faktisk en viktig erfaring å ta med oss i dette internasjonale samspillet gjennom vår erfaring med det inntektspolitiske samarbeidet, som gjennom mange år har sikret en stabil politisk og sosial situasjon i landet vårt. I så måte er den neste WTO-runden, som skal starte til høsten, meget viktig for Norge næringspolitisk, selvfølgelig ved siden av det etiske aspektet som følger i kjølvannet. Og de signaler som er kommet fra Regjeringen så langt, viser at den vil følge opp arbeidet som Arbeiderpartiet gjorde på dette området.

Staten og de internasjonale institusjonenes evne til å håndtere den nye virkelighet og spenningene som følger, og til å integrere muligheter for det enkelte menneske til verdifull innsats vil i stor grad bestemme retningen vi går i.

Ut fra dette må vi se etter- og videreutdanning for alle som en juridisk rett som den enkelte kan velge å ta ut når den enkelte selv finner det riktig. I dette perspektivet må vi se samarbeid gjennom såkalte utviklingskontrakter. Og ut fra dette må vi se en offensiv for forskning og utvikling, som kan hindre at bedriftene flytter ut eller går ut med sine utviklingsavdelinger, for å skaffe seg høyt faglig nivå og forskerutdannet arbeidskraft.

Så til partnerskap om nye virksomheter, som vi skal leve av etter oljeperioden. I denne sammenhengen må Fornebu sees, et samarbeid om et kraftsenter der utdanning, stat og kapital fra private spiller sammen, en kapital som ellers mest sannsynlig ville vært utenlands. Alle snakker om at med den nye teknologien kan en drive sin virksomhet fra den minste lille krok. Ingenting kunne være riktigere. Men da må vi heller ikke glemme at til det trengs det kapital, en kapital som er langsiktig og befester bosetting og sysselsetting. Her vil nettopp samspillet mellom privat og offentlig kapital vise næringspolitikken inn i den nye tiden.

Arbeiderpartiet har foreslått et eget investeringselskap, teknologifond, miljøfond og forskningsfond. Da bruker vi midler som samfunnet vårt har, til å medvirke til en utvikling for både velferd og nyskaping i landet vårt, og setter oss ikke i en situasjon der vi kan bli leilendinger av utenlandske bedrifter alene og oppleve fraflytting når konsernene, som er statsløse, flytter fra land til land akkurat slik det passer dem.

Tidligere har Senterpartiet sett statens rolle som viktig. Nå selger de ut statens eiendeler med kortsiktig gevinst. Høyre har ikke maktet å drøfte statens langsiktige eier- og næringsstrategi for en ny tid, selv om de i sin tid, da vi arbeidet fram bl.a. Statoil, var med på å se den ver-

dien. Men de har ikke vært med i den nye omstillingen. Heller ikke Kristelig Folkeparti er med og drøfter staten som samarbeidspartner i en global næringspolitikk – selv som de priser Tony Blairs tredje vei. Men det er partnerskap mellom offentlig og privat kapital som danner grunnlaget for sosialdemokratens tredje vei – eller på norsk: samrådsmodellen.

Til slutt, siden næringsministeren er til stede: I en ny tid der kvinner og menn deltar på like fot, er det nødvendig at myndighetene i absolutt alt sitt arbeid, også innenfor næringsområdet, som fortsatt oppleves som meget mannsdominert, legger til grunn at kvinner og menn deltar på lik linje når premissene for politikken skal legges. For kvinner og menn har også ulike vurderinger av hva som er viktig, og begge skal derfor være med i planleggingen på alle plan.

Terje Knudsen (Frp): Vi er alle avhengig av et variert og økonomisk godt fundert næringsliv, så vår jobb blir å legge forholdene til rette og gi næringslivet best mulig rammevilkår. Det er vel ingen tvil om at når næringspolitikken skal legge føringer inn i det 21. århundret, stilles det store forventninger fra næringslivet. Derfor må det oppleves som temmelig skuffende at meldingen bærer preg av sviktende helhetstenkning og få konkrete forslag. Dette kan begrunnes i at det har gått altfor lang tid fra de ulike regjeringsoppnevnte utvalg, som behandlet de forskjellige problemstillingene i næringslivet, la fram sitt arbeid til Regjeringen grep fatt i arbeidet og utarbeidet denne meldingen. Og dette har igjen ført til at mange av forutsetningene som Regjeringen la til grunn, er blitt endret.

Spesielt hadde Fremskrittspartiet håpet at det hadde blitt sterkere fokusert på det internasjonale perspektivets konsekvenser for norsk næringsliv. Vi konstaterer at norske bedrifter møter et skjerpet konkurranseklima som en konsekvens av internasjonaliseringsprosessen. Strukturendringer hos våre handelspartnere, konkurranse fra land med lave arbeidslønninger og en annen bedriftskultur kan medføre at virksomheter nedlegges og produksjon flyttes ut av landet.

EU har innledet forhandlinger om opptakelse av seks nye medlemsland. I denne forbindelse er det viktig at norske interesser ikke blir skadelidende. Fiskerinæringens manglende markedsadgang til EU reduserer mulighetene for næringsutvikling langs kysten, og det er derfor meget viktig at Regjeringen prioriterer arbeidet med å bedre markedsadgangen for fiskeprodukter.

Fremskrittspartiet mener at det er viktig å tilpasse rammevilkårene slik at norsk næringsliv også kan være konkurransedyktig når nye og mer ukjente markeder skal vinnes. Derfor vil Fremskrittspartiet fremheve at skatte- og avgiftsnivået vil være av stor betydning når det gjelder å opprettholde konkurransedyktigheten til våre eksportmarkeder.

Og når vi først er inne på skatter og avgifter, så er vi enig med Regjeringen i at de mest sentrale problemstillingene når det gjelder å starte og drive bedrifter, er skatte- og avgiftssystemet. Likeledes er lov- og regelutfor-

ming og tilgang på risikokapital viktige insentiver. Fremskrittspartiet mener tiden er overmoden for en reformopprydding innenfor dagens enorme skjemavelde som snarere har økt enn minsket. Når det gjelder kapitalmarkedet, er det Fremskrittspartiets prinsipielle syn at kapitalmarkedet må være fritt med reelle priser, slik at kapitalen går dit hvor den gjør størst nytte for seg. Private finansieringsinstitusjoner skal sikre næringslivet og borgerne nødvendig kapital. Videre ønsker Fremskrittspartiet å privatisere statsbankene for å fremme konkurranse og sikre alle brukere likeverdige tilbud og likeverdig behandling.

Statsråd Lars Sponheim: Innstillingen fra næringskomiteen viser at det er bred tilslutning til at hovedmålet med næringspolitikken skal være å bidra til økt verdiskaping for å sikre overordnede mål om velferd og sysselsetting. Som komiteen peker på, må næringspolitikken for et nytt århundre ta innover seg noen grunnleggende utfordringer:

- Tidlig i neste århundre vil petroleumsinntektene bli vesentlig mindre.
- I samme periode vil andelen eldre i befolkningen øke.
- Vi vil oppleve en tiltagende knapphet på kompetent arbeidskraft.
- Økende kapitalmobilitet og friere verdenshandel gir økt konkurranse mellom land om å tiltrekke seg investeringer.

Og sist, men ikke minst:

- Den teknologiske utviklingen, særlig den nye informasjons- og kommunikasjonsteknologien, vil omforme hele samfunnet på en måte vi i dag bare ser konturene av, trolig også i et høyere tempo enn de fleste av oss kan forestille seg.

Jeg tror ikke disse utviklingstrekkene skal fremstilles som et skremmebilde vi bør prøve å unngå. Tvert imot – framtidens bilde gir helt nye muligheter til et nyskappende norsk næringsliv og til den generasjonen som skal skape verdiene i framtiden. Men det krever en næringspolitikk som er tilpasset disse utfordringene og ikke bare er opphengt i tradisjonell tenkning og tradisjonelle virkemidler.

Regjeringen legger vekt på å skape en helhetlig næringspolitikk. Næringsutvikling og verdiskaping må ligge til grunn for alle politikkområder som påvirker bedriftenes rammebetingelser. Med bakgrunn i dette prinsippet og de utfordringene samfunnet står overfor i det nye århundret, har Regjeringen utformet en fireleddet strategi for den nye næringspolitikken:

1. Det skal bli enklere å starte og drive bedrifter.
2. Det skal satses på utvikling av kunnskap og kompetanse.
3. Det skal legges til rette for et allsidig og miljøvennlig næringsliv i hele landet.

Og sist, men ikke minst:

4. Det skal legges til rette for at norsk næringsliv kan utnytte mulighetene i en globalisert økonomi.

Regjeringen har med den nye næringspolitikken lagt fundamentet for en næringsnøytral politikk som ikke favoriserer enkelt næringer eller -bedrifter, men som legger

grunnlaget for omstilling om innovasjon uavhengig av lokalisering og sektor.

Jeg har merket meg at kritiske røster, også i komiteen, hevder at denne meldingen inneholder få konkrete forslag. Jeg finner grunn til å understreke at næringsmeldingen hele veien har vært ment som en overordnet strategisk melding for framtidens næringspolitikk. De konkrete forslagene som skal sørge for at strategien blir gjennomført, hører hjemme i de mer avgrensede meldingene, i budsjettssammenheng og i Regjeringens daglige arbeid. Denne oppfølgingen er vi på mange områder allerede godt i gang med.

For å gjøre det enklere å starte og drive bedrifter har Regjeringen spesielt satt arbeidsvilkårene for nyetablere og små bedrifter i fokus. Jeg har merket meg at denne prioriteringen blir dratt i tvil fra enkelte hold, også i komiteen. For Regjeringen er en slik strategi en nødvendig konsekvens av den omfattende nyskapingen vi må ha i samfunnet vårt de kommende årene. Vi må selvfølgelig ha et mangfold av både store, mellomstore og små bedrifter i Norge, men ser vi på vekstmulighetene framover, ligger de først og fremst i bransjer med overvekt av små bedrifter – ja i stor grad til og med ennå ufødte bedrifter. Dette er kjernen i vår tankegang om et nyskappende Norge, og det er dette som er bakgrunnen for vårt søkelys på nyetablere og små bedrifter.

Som et ledd i denne satsingen la vi fram en handlingsplan for små bedrifter sammen med statsbudsjettet for 1999. Formålet med planen er å bedre vilkårene for dem som faktisk omsetter egne ideer til lønnsom virksomhet. Dette er en prosess som tar tid, og tiltak må utformes i forhold til de hindringer bedriftene står overfor. Vi har allerede integrert forslag fra handlingsplanen i årets budsjett, men vi ønsker å gå enda lenger, bl.a. når det gjelder vilkårene for familieeide bedrifter.

Skjemaveldet legger i dag beslag på unødig store ressurser i næringslivet. Gjennom handlingsplanen har vi begynt arbeidet med å fjerne eller endre unødige detaljreguleringer. Dette er helt i tråd med komiteens henstilling til Regjeringen om å redusere omfanget av lover og forskrifter. Som en del av programmet «Et enklere Norge», ledet av statsministeren, skal vi videre sørge for at det blir enklere for næringslivet å ha kontakt med det offentlige, både som tjenesteorgan og som myndighetsorgan. Jeg er derfor fornøyd med komiteens tilslutning til at vi må ha en brukerorientert, serviceinnstilt og kompetent offentlig sektor.

Jeg er videre fornøyd med komiteens tilslutning til at SND fortsatt skal være den sentrale organisasjon for statlig næringsfinansiering. Vi har lagt stor vekt på at SND skal være et samordnende organ for bedriftenes kontakt med det offentlige apparat, særlig på regionalt og lokalt nivå. Regjeringen tar sikte på å legge fram en stortingsmelding om SND i vårsesjonen 2001. Meldingen vil evaluere SNDs måloppnåelse og gi en vurdering av de organisatoriske forholdene. Som et ledd i arbeidet med meldingen vil jeg sette i gang brede eksterne evalueringer av virksomheten.

Næringsmeldingen slår fast at utdanning og kompetanseutvikling vil stå helt sentralt i framtidens nærings-

politikk, og jeg registrerer at dette får bred tilslutning i komiteens innstilling. Det nye næringslivet er basert på kompetanse, forskning og ny teknologi, og er avhengig av høyt kvalifisert arbeidskraft og kontinuerlig satsing på forskning og utvikling. Kompetanse vil i framtiden være bedriftenes viktigste konkurransefaktor. En framtidrettet næringspolitikk vil stå og falle på en god utdannings- og forskningspolitikk. Jeg er derfor enig med komiteen i at dette området må prioriteres høyere, og at dette må skje i et samspill mellom næringslivet og det offentlige.

Jeg vil spesielt trekke fram behovet for å sikre tilgangen på kompetanse innenfor informasjonsteknologi, fordi det vil bli en kritisk faktor i årene som kommer. Regjeringen la i fjor fram en næringsrettet IT-plan som inneholdt 40 konkrete tiltak. Et av disse var å opprette 500 nye studieplasser innen IT-fag. Dette løftet har vi ikke bare holdt, det har blitt opprettet hele 835 nye slike studieplasser. Vi vil i løpet av våren legge fram en egen stortingsmelding om elektronisk handel og den nye Internettøkonomien for å møte offensivt de utfordringene teknologien gir norsk næringsliv. Jeg vil spesielt trekke fram de mulighetene informasjonsteknologien gir til en desentralisert næringsstruktur som kommer alle deler av landet til gode.

I innstillingen pekes det spesielt på viktigheten av å fremme entreprenørskap i skole og utdanningssystemet. Regjeringen er gjennom «Nasjonal satsing på entreprenørskap» i gang med et slikt arbeid. Formålet er at etablererkunnskap og praksis skal integreres i hele utdanningssystemet. Økt samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner, lokalsamfunn og næringsliv vil dermed danne grunnlaget for aktive lokalmiljøer med positive holdninger til det å skape sin egen arbeidsplass. Slike holdninger tror jeg er avgjørende for å kunne få et nyskapende Norge. Det vil aldri bli slik at alle som prøver seg med noe nytt, lykkes. Da er det viktig at vi har en gründerkultur hvor vi støtter opp under dem som prøver seg, og gir dem den respekt de fortjener, enten de nå lykkes eller mislykkes.

For å sikre næringslivets behov for arbeidskraft i årene framover må vi legge til rette for økt fleksibilitet i arbeidsmarkedet. Regjeringen vurderer nå Blaaid-utvalgets forslag om privat arbeidsformidling og oppmyking av regelverket for utleie og innleie av arbeidskraft. Vi tar sikte på å legge fram forslag om endringer i lovverket for arbeidsformidling og for arbeidsleie i mai i år.

Økt internasjonal integrasjon og liberalisering av verdenshandelen har bidratt til økt kapitalflyt over landegrensene. Den kraftige veksten i utenlandske direkteinvesteringer over hele verden siden 1980-tallet er en god indikasjon på dette. Veksten i direkteinvesteringer har imidlertid vært lavere i Norge enn på global basis. Komiteen understreker i innstillingen at vi må bestrebe oss på å være i front i den internasjonale konkurransen, og peker på behovet for en «Lokalisering Norge-kommisjon».

Dette er helt i tråd med Regjeringens politikk, og vi jobber løpende for å sikre at Norge framstår som et attraktivt land å investere i for så vel norske som utenlandske investorer. Vi vil i nær framtid sette ned en kommisjon som skal drøfte langsiktige strategier for sysselset-

ting basert på høy verdiskaping i Norge. Vi har nettopp satt i gang et arbeid med å sammenligne skattereglene i Norden. For å utnytte mulighetene en mer globalisert økonomi gir oss, arbeider vi også for å videreutvikle EØS-avtalen og vårt samarbeid med EU til beste for norsk næringsliv, og vi forbereder oss til en ny forhandlingsrunde i WTO.

Jeg vil avslutte med å minne om at det overordnede målet med næringspolitikken er å skape verdier som gjør det mulig å ha et velferdssamfunn for hele befolkningen. Alt tyder på at den yrkesaktive del av befolkningen vil gå ned i framtiden, slik at hver enkelt av oss må skape større verdier enn i dag. Og en stadig økende del av de verdiene må komme i bedrifter og i næringer som i dag er små, eller som ennå ikke finnes.

Jeg er trygg på at hvis vi følger de hovedlinjer og prinsipper som Regjeringen har foreslått, og som komiteen i overveiende grad har gitt sin tilslutning til, vil utgangspunktet være det beste for å få et nyskapende Norge.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A): Eg merka meg at statsråden viste til komande saker når det gjeld dette med liberalisering av arbeidstidsføresegner og regelverket for utleie og innleie av arbeidskraft. I andre samanhengar har både statsråden og andre frå regjeringspartia støtta desse tankane, og det kunne ha vore interessant å høyra korleis statsråden ser på det. Det som òg har vore teke inn som eit element, er dette med at ein har opna for auka arbeidsinnvandring til Noreg. Og då vil eg spørja: Kva vert svaret til dei 60 000 – 70 000 som framleis er arbeidslause, dei 130, eller 300, som no får permisjon eller vert oppsagde, og dei tusenar som venteleg vil få varsel om det i tida som kjem? Dei hjelper det lite om me får meir liberale arbeidstidsføresegner og andre reglar for utleie. På den sida synest eg at initiativet har vore svært dårleg. Det Regjeringa har gjort, er å redusera arbeidsmarknadstiltaka, og dei har redusert støtta til verkemiddelapparatet og dermed til bedriftsrådgjevingstenesta, som ofte i samarbeid med arbeidsmarknadsetaten har gjeve etablerartilbod til folk som treng ekstra hjelp i oppstartingsfasen, og dei har gjeve mange av desse arbeid. Korleis skal dei no få hjelp?

Og så må eg spørja: Ville verkeleg næringsministeren ha skrive denne næringsmeldinga sånn som den er no, dersom han skulle ha skrive den i dag? Det er lenge sidan arbeidet starta, og det undrar meg at det ikkje er noko meir erkjenning av at ting har endra seg på det året som har gått sidan den kom.

Og så har eg lyst til å utfordra næringsministeren – sidan det ikkje er replikkordskifte etter andre enn han – på forslaget mitt om å tenkja dugnad og invitera alle partar til eit samarbeid i staden for å kritisera kvarandre, for å nå lenger og for å førebyggja at fleire vert arbeidslause. Er det ein god idé?

Statsråd Lars Sponheim: Jeg skal prøve å ta dette fortløpende. Først til arbeidstidsbestemmelsene. En opp-

følgning av Blaalid-utvalgets forslag om en oppmyking når det gjelder utleie og arbeidsformidling, vil komme fra Regjeringen i løpet av mai måned. Som vi kjenner til, var det et utvalg som kom til ganske brede kompromiss, ikke bare fordi arbeidsgiver er opptatt av å få større fleksibilitet i sin arbeidskraft, men ganske enkelt fordi den enkelte opplever et nytt arbeidsmarked og nye personlige og individuelle behov som er annerledes, og som gjør at også arbeidstakere melder et åpenbart behov for større fleksibilitet. Teledending er et godt eksempel på behovet for fornying av dette.

Vi går inn i en periode hvor vi kan ha grunn til å frykte at arbeidsledigheten kan øke. Mye kan tyde på at spesielt tredje kvartal kan bli en slik periode. Jeg deler den bekymring representanten Ausdal Starrfelt her gir uttrykk for. Vi hørte finansministeren i spontanspørretimen på onsdag si at dagens mars-tall var på 59 000 ledige. Det er fortsatt et lavt nivå, og mye lavere enn det mange advarte oss mot da kjøret omkring dette med at det var mangel på politikk i arbeidsmarkedet, startet her i Stortinget rett før jul, fordi arbeidsmarkedet har vist en betydelig grad av fleksibilitet og evne til å ta opp i seg ledighet. Men det kan se ut som om ledigheten øker, spesielt innenfor avgrensede sektorer som skipsbygging og bygg og anleggsbransjen. Jeg hadde selv et møte med bygg og anleggsbransjen i går, for øvrig er det et veldig stort næringsområde i Norge, med en brutto omsetning på 180 milliarder kr, som ser for seg økt arbeidsledighet. De antydte et tall på 7 000- 9 000 i løpet av dette året, men det er atskillig mindre enn man fryktet for kort tid siden, fordi man ser positive tegn.

Meldingen har nå ligget i komiteen siden mai i fjor. Det går så fort på dette området at vi må bare innrømme at det nesten er vanskelig å følge med i svingene når saksbehandlingen tar så lang tid. Og jeg er meget glad for den litt myke før-påskestemningen og invitasjonen til dugnad. Næringsministeren har først og fremst opplevd sterk kritikk, ikke minst fra representanten Ausdal Starrfelt og Arbeiderpartiet gjennom det siste året. Så er det en ny linje og en invitasjon til faktisk å samarbeide på en masse områder, tar jeg selvsagt imot det.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg registrerer at representanten Ausdal Starrfelt ikke fikk svar på alle sine spørsmål, men det var jo ikke så lett å gjøre det på to minutter. Det gjelder spesielt ett spørsmål, nemlig arbeidsinnvandringen til Norge. Det er et interdepartementalt utvalg som har kommet med en innstilling som anbefaler økt arbeidsinnvandring når det gjelder ufaglærte bl.a., og på mer generell basis utenfor Norden og EØS-området – altså fjernkulturelle innvandrere. Jeg registrerer med glede at Arbeiderpartiet i sine merknader i innstillingen har fulgt LOs linje og ønsker å prioritere annerledes enn dette interdepartementale utvalget. Det er altså et flertall i Stortinget for ikke å åpne for mer arbeidsinnvandring og endre reglene for innvandringsstopp.

Men mitt spørsmål går på noe annet. Det gjelder den delen av næringsmeldingen som omhandler reiselivsnæringen, der vi vet at det nå er sterk reduksjon i veksten

her i Norge. Vi vet at NORTRA, organet som markedsfører norsk reiseliv internasjonalt, ligger nede med brukket rygg på grunn av lederflukt og påstått inkompetanse, og veldig mange av kundene er misfornøyd med utviklingen. Her er det 130 000 årsverk, og alle vet at Norge trenger flere ben å stå på i fremtiden når det gjelder verdiskaping. Stortinget bevilget innværende år 82 mill. kr til NORTRA, og det er mange i reiselivsnæringen som nå forlanger at statsråden bidrar til å rydde opp i de misforholdene som har oppstått.

Så mitt spørsmål til statsråden blir: Hva forbereder departementet for at vi skal få mest mulig ut av disse offentlige midlene som bevilges der det nå er en bekymringsfull utvikling?

Statsråd Lars Sponheim: Jeg innrømmer at jeg ikke rakk å svare på spørsmålet om arbeidsinnvandringen til Norge. Men så fikk neste replikant, representanten Hedstrøm, anledning til å minne meg om det, og det skal jeg gjerne kommentere.

Regjeringen hadde i går et interessant møte – og det har vært mye omtalt – i Forum for verdiskaping, som ser litt av de næringspolitiske utfordringene i de neste 15-20 årene framover. Selv om vi i dag på kort sikt er opptatt av spørsmålene om konjunkturmessige problemer og mulighetene for økt arbeidsledighet i visse bransjer – og det må vi takle kortsiktig – så er de langsiktige utfordringer som alle næringer er opptatt av, hvordan man skal skaffe seg arbeidskraft og kompetent arbeidskraft framover, i en situasjon hvor det vil bli mangelvare, og det vil bli stor konkurranse.

Ordinær framskriving av situasjonen går ut på at i løpet av 15-20 år vil over halvparten av all vår ungdom ta høyere utdanning. De vil kreve et arbeidsmarked som er tilpasset det de har lært seg. Dette kommer til å kreve en stor omstilling, og vil være en nasjonal oppgave i framtiden. Dette er et taktskifte i vår nasjonaløkonomiske tenkning. Mens vi alltid, særlig i etterkrigstiden, i dette århundret har hatt stor tilgang på arbeidskraft som kan flyttes mellom næringer til mer arbeidsproduktive næringer, vil vi nå komme i en situasjon hvor det blir mangel på arbeidskraft. Og det blir en nasjonal oppgave å finne fram til en optimal bruk av den viktigste knapphetsfaktoren, nemlig kompetent arbeidskraft. Det gjør at vi må tenke nytt, ikke bare i næringspolitikken, men også i den samlede nasjonaløkonomiske styring. For det holder ikke i framtiden med bare å ha en høy sysselsetting, vi må ha en høy sysselsetting som er basert på en svært høy verdiskaping, som også skal erstatte store, lettvinde oljeinntekter. Det er en kjempeutfordring.

Så vil jeg på det sterkeste få avvise at NORTRA ligger med brukket rygg. Det er i en betydelig omstilling. Det er tøffe lederegrep som må tas i en situasjon hvor Stortingets bevilgninger har gjort at NORTRA har mindre penger å rutte med. Dette følger Regjeringen tett. Vi har nylig utnevnt en ny styreformann i NORTRA, tidligere finansminister Arne Skauge, som statsråden har en løpende dialog med, og også kommer til å ha framover,

for å sikre at NORTRA blir det verktøyet som den mangfoldige reiselivsnæringen trenger.

Ansgar Gabrielsen (H): Vi har også i vår og vinter fra bl.a. statsrådene Enger Lahnstein, Svarstad Haugland og nå faktisk også Enoksen hørt platen, som ofte brukes når de skal dobbeltkommunisere på det beste, om hvor skjæringspunktet for fornuften ligger, nemlig mellom sentrum og Arbeiderpartiet. Og da pleier det å gå på disse tre frasene: distriktspolitikk, fordeling og internasjonal solidaritet. Det er liksom der det helt store ligger.

Sponheim sa i sitt innlegg at næringsmeldingen er en strategisk melding, med en samlet strategi, og jeg vil gi den honnøren at det er mye fornuftig i den strategien som der er lagt. Som jeg også sa i mitt innlegg: Hvis det bare blir fulgt opp, tror jeg dette er bra. Statsråden antydte hvor dette skulle bli fulgt opp, nemlig hovedsakelig i forbindelse med de enkelte årsbudsjett.

Nå har vi hørt Arbeiderpartiet her. Det siste de nå har begynt med, er denne partnerskapsaffæren i næringspolitikken. Arbeiderpartiets standpunkt i enkeltsaker er jo godt kjent fra budsjettbehandlingen i fjor, og de standpunktene er lite etterspurt i næringslivet.

Jeg kunne tenke meg å spørre Sponheim om i hvilket skjæringspunkt han tror det ville være enklest å gjennomføre den strategien som ligger i meldingen, om det er i det samme skjæringspunktet som Enger Lahnstein og Svarstad Haugland henviser til når de snakker om internasjonal solidaritet og litt andre diffuse affærer. Hvor tror Sponheim det ville være enklest å gjennomføre en næringsvennlig politikk – i skjæringspunktet mellom Høyre og Fremskrittspartiet, eller med et sosialdemokratisk parti, som har en uendelig appetitt på offentlig eierskap, ja de er sågar i europaledelsen her? Derfor var det kanskje litt patetisk når tidligere statsråd Knudsen i et tidligere innlegg nevnte de tre store i Europa, og kom i skade for å ta med Jylland.

Jeg vil gjerne ha et svar på hva som er næringsministerens syn når det gjelder skjæringspunkt.

Statsråd Lars Sponheim: Det viktigste for en regjering er å få flertall i denne sal og oppnå resultater. Derfor er det på en måte skjebnens ironi at mens Stortinget nå diskuterer næringspolitikken inn i et nytt århundre, opplever vi også at kronen igjen faller tilbake til sitt utgangsleie, og dermed er forutsetningene lagt for noe som på kort sikt kanskje er noe av det viktigste for bedriftene, nemlig gjennom rentene å få et kostnadsnivå som er tilpasset våre konkurrenter ute. Det har Regjeringen fått til gjennom en finanspolitikk, i en avtale mellom Høyre og Fremskrittspartiet. Det er ingen tvil om at dette kanskje er det viktigste bidraget i dette halvåret for norsk næringspolitikk. Jeg tror det må være lov å være så direkte og ærlig å si det når det gjelder disse spørsmålene, spørsmålene om nødvendig stramhet i budsjettene, edruelig bruk av offentlige penger tilpasset den realitet bedriftene, som skal bære kostnadene, lever i ute.

Når det gjelder mange av disse enkelttiltak både i den lille og den store næringspolitikken, vet vi at de gode

flertallsløsningene finnes mellom sentrum og Høyre og Fremskrittspartiet. Det har vi visst lenge. Noe jeg kanskje synes tidligere statsråd Grete Knudsen, nå stortingsrepresentant, som var opptatt av å sammenlikne med Irland og Finland osv. når det gjelder rammevilkår, burde huske på, er at det er disse partiene, altså sentrum og Høyre og Fremskrittspartiet, som har beredt grunnen for særskilte norske rammevilkår innenfor de maritime næringer, som er det mest spissa internasjonale næringsområdet vi har. Det betyr bl.a. at vi i dag har en skipsfartsminister som har en god maritim politikk på grunnlag av egen politikk og ikke en påført politikk.

At det på andre viktige områder i politikken finnes andre interessante og viktige skjæringspunkter, har også jeg lagt vekt på mange ganger. Innenfor velferdspolitikken og andre viktige områder, distriktspolitikk og fordelingspolitikk, er det også viktige skjæringspunkt mellom sentrum og Arbeiderpartiet. Hvis en summerer opp alle disse skjæringspunktene, er skjæringspunktet faktisk ikke mellom sentrum og andre partier, men midt i sentrum.

Rolf Reikvam (SV): Dette var mye vakkert om kunnskap og kompetanse. Jeg er faktisk enig i alt det statsråden sa om dette området. Men så blir spørsmålet: Hvilke konklusjoner trekker han av de vakre, fine ordene? Der har vi med det forslaget vi har lansert i dag, prøvd å hjelpe ham med å trekke en konklusjon.

Hvis vi sammenlikner oss med en del andre land det er naturlig å sammenlikne oss med, vet vi, som jeg sa i mitt innlegg, at Norge har en lav andel når det gjelder forskningsinnsats målt i forhold til bruttonasjonalproduktet. Altså: Sammenliknet med de landene vi skal konkurrere med, de som har det samme kostnadsnivået som oss, og som er våre konkurrenter internasjonalt, har vi en lav forskningsinnsats. Så mitt spørsmål til statsråden er: Hvorledes vil han da følge opp og greie å øke satsingen på forskning?

Statsråden er enig i vårt forslag, som går ut på at vi i løpet av de nærmeste årene bør ha som mål å komme opp minst på nivå med gjennomsnittet for OECD-landene. Det er egentlig en ganske beskjeden satsing hvis vi ser på forskningsinnsatsen Sverige og i andre land. Så mitt spørsmål er: Ville det ikke være ønskelig for statsråden å få den drahjelpen som det ville være om et flertall i Stortinget vedtar en plan for at vi i løpet av de nærmeste årene skal kunne nå dette nivået? Det er spørsmålet mitt til statsråden, altså om han vil ha Stortingets drahjelp til å få en skikkelig satsing på forskning.

Statsråd Lars Sponheim: La meg få begynne med å gi uttrykk for den største respekt for representanten Reikvam, for et ærlig og skikkelig arbeid for det som kanskje er noe av det viktigste vi kan gjøre innenfor næringspolitikken, nemlig å satse på og å sette i fokus utdanning og forskning. Jeg skal faktisk være så beskjeden å gi uttrykk for at den kanskje viktigste «næringsminister» i en regjering er forsknings- og utdanningsministeren, vel så mye som næringsministeren. Det har med den langsiktige næringspolitikken vår å gjøre.

Og om det hadde vært opp til meg og mitt parti, skulle vi gjerne frigjort oss mye fra de finanspolitiske realiteter og flyttet ganske mye penger over på dette området. Men det er slik at når man kommer i regjering, kan man ikke slippe alt man har i hendene for å ta tak i noe annet. Man må på en måte finansiere overgangen, og derfor er det viktig kortsiktig å ha kostnadsnivået i fokus og ha en stram finanspolitikk, som i dag gjør at vi har kronen der den skal være igjen. Slikt må vi ta hensyn til i en regjering.

Det betyr ikke at vi må dreie kursen for etter hvert å klare å få mer penger over på dette området. Derfor kommer Regjeringen om få dager med sin stortingsmelding om forskning. Der kommer akkurat de spørsmål – og de ambisjonene – som representanten Reikvam her reiser, opp i Regjeringens politikk. Så å be om en plan for hvordan dette skal gjøres, er ikke nødvendig. Regjeringen har allerede kommet så langt med dette at vi er villige til å presentere det for Stortinget ganske snart. Derfor ser jeg heller ingen grunn til at dette forslaget bør vedtas i dag, for Regjeringen kommer på alle måter inn på dette.

Og tallene som er presentert av representanten Reikvam i et tidligere innlegg i dag, hva som må til for å komme opp på OECDs gjennomsnittsnivå, er riktige. 5 milliarder kr i en kvalitets- eller nivåøkning av vår innsats må vi ha for å komme dit. Og vi tror at dette må skje omtrent slik: i en todeling mellom bedriftene og det offentlige, slik representanten Reikvam gav uttrykk for.

Kjell Opseth (A): Det er jo greitt å få avklart kvar Regjeringa likar seg best, nemleg i sentrum. Men i sentrum av ein kvervelvind er det aldri særleg bra å vere, der blir ein kasta frå side til side. Og det er vel det som er situasjonen for Regjeringa stort sett.

Statsråden peikte på at det var viktig med eit samarbeid mellom dei private og det offentlege når det gjeld forskning og utdanning, og det er jo vi skjønt einige i. Så plutseleg når det gjeld spørsmål om risikovillig kapital til både nyetablerarar og andre, er tonen ein heilt annan. Eg er aldeles overtydd om at dersom ikkje staten, saman med private, gjer sitt for å bringe fram nye produkt og nye bedrifter, greier denne Regjeringa aldri å bringe fram den verdiskapinga som skal til i åra som kjem, for å dekkje verdiskapingsgapet som vi alle saman ser.

Eg vil igjen utfordre statsråden. Er det verkeleg slik at det er ein ideologisk barriere i Regjeringa mot å bruke staten meir aktivt for å få fram nye produkt og nye bedrifter? Statsråden var sjølv inne på Forum for verdiskaping og den analysen dei har over kva som skal til av nye bedrifter i åra som kjem. Trur verkeleg Regjeringa og statsråden at det innanfor det private næringsliv – i ein globalisert økonomi der ein kan plassere pengane der dei kastar mest av seg – vil vere nok kapital til å få på skinnene alle dei nye bedriftene vi treng?

Statsråd Lars Sponheim: Jeg synes representanten Opseth hadde en god replikk – jeg var enig i veldig mye av det han sa. Regjeringens politikk går nettopp ut på å

finne de gode samarbeidsløsninger mellom staten og de private for å få til nyskaping.

Vi er i og for seg ikke interessert i å definere nyskaping som det å skape nye ord om gammel politikk, men å få til reelle og nye måter å gjøre dette på, basert på en klar rollefordeling. Det er ikke slik at denne Regjeringen ikke er opptatt av å stille opp og bringe statlig kapital dit hvor det er åpenbar markedssvikt, hvor ingen private gjør jobben, men hvor det er nødvendig for samfunnet at jobben blir gjort. Det ser vi spesielt når det gjelder risikokapital.

Det var jo faktisk denne regjeringens partier i opposisjon som påførte den regjering som Opseth satt i, det nederlag å måtte opprette såkornkapitalordningen, nettopp ut fra den tanke at man skal lage til hva noen vil kalle partnerskap, finne en samarbeidsløsning der staten tar på seg jobben hvor det er markedssvikt, der risikoen er for høy til at private vil investere kapital, men hvor samfunnet er avhengig av at det blir tatt en nødvendig risiko, særlig innenfor de nye teknologiområdene. Derfor er det nettopp Regjeringens politikk å bruke staten aktivt der hvor det er en åpenbar markedssvikt.

Vi har bl.a. i inneværende års budsjett økt de regionale såkornkapitalordningene, basert på en modell med 49 pst. statlig risikoavlastning og 51 pst. privat. Og vi har fått gjennomslag for en nyordning som jeg tror vi må tenke mye mer i retning av: Hvordan skal vi stimulere forskere, teknologiutviklere osv. i våre akademiske miljøer til å kommersialisere sine produkter? Det er typen tenkning. Men å tenke i retning av at man skal bruke tung statlig kapital der hvor det ordinære kapitalmarkedet gjør jobben, føler nok ikke jeg og Regjeringen er en moderne tenkning. Den form for tenkning hører nok til noen år tilbake i tid. Vi trenger å få kapitalen over til risikoområdene, og det gjør Regjeringen.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Kjell Opseth (A): Den breie næringspolitikken som blir ført på kort og lengre sikt, vil vere avgjerande for sysselsetjinga, verdiskapinga og dermed velferden i åra som kjem. Det er synd å seie at den næringsmeldinga vi i dag drøftar, gjev svar på eller syner vegen ut av dei utfordringane vi står overfor.

Overgangen frå industrisamfunnet til kunnskapssamfunnet skjer rasande fort. Det krev handling, ikkje passivitet – slik vi no ser frå næringsministeren si side – eller sågar motstand mot visjonar som er framtidsetta. Næringsmeldinga beskriv utfordringane vi har, på ein rimeleg måte, men er nesten fri for tankar om på kva måte vi skal løyse utfordringane inn i det neste årtuset. Det å seie – som representanten Apelthun Sæle sa – at Regjeringa er i forkant, må vere eit fromt ønske meir enn ein realitet.

Alle ser at dei største utfordringane er å dekkje eit aukande verdiskapingsgap samt eit stort kompetansesgap. Skal vi makte å utvikle velferdssamfunnet, må verdiskapinga frå fastlandsindustrien dekkje det tapet reduserte oljeinntekter vil føre til. Ja, sjølv om oljeinntektene på

nytt skulle auke på grunn av auke i oljeprisen eller nye større funn på norsk sokkel, bør vi innrette oss slik at vi blir mindre oljeavhengige. Ei slik mobilisering kan vi ikkje overlata til næringslivet åleine. Staten må vere med på ei industriell satsing på alle felt. Satsinga må starte alt i skulen. Frå grunnskule til universitetet må det å skape sin eigen arbeidsplass få ein langt større plass. Gjennom heile skuleløpet blir det fokusert på at elevane skal velje yrkje og bli lønsmottakarar. Eg vil også – så sterkt eg kan – åtvare mot å nedprioritere dei yrkesfaglege studieretningane.

Etter- og vidareutdanning vil bli mest avgjerande om vi skal makte å fylle kompetansegapet. Staten burde vere ein pådrivar, men er det ikkje. Til alt hell er det private, som IT-Fornebu, som tek utfordringa.

Forskning er å investere i framtida. Å stimulere til auka forskning frå staten si side i partnerskap med private er å investere til beste for våre barn, det er ei utgift til «inntekts ervervelse». Finland og Island har sett det, og resultatene ser vi. Komande generasjonar vil bli skadelidande om vi no ikkje satsar meir på den næringsretta forskinga. Forskningsrådet vil framleis måtte ha ein sentral plass. Forslaget om eit forskingsfond må ein sjå i eit slikt lys.

I mange små og mellomstore bedrifter foregår det òg produktutvikling i stort mon, og denne må stimulerast. Ideane må også hjelpast fram til produkt. Vi må bli langt flinkare til å ta forskingsresultata i bruk. Vi må erkjenne at det er risikofyllt og at det tek tid å bringe produktidear frå idé til produkt som folk vil kjøpe. På dette området må staten vere langt meir aktiv enn i dag. Ein kan starte med å målrette dei ordningane vi allereie har, men ein må òg leggje om ordningar som gjer at også staten haustar når resultatene kjem. Vi må ha partnerskap mellom private og staten også på dette området.

Resultata kjem ikkje utan god marknadsføring både heime og ute. Skal skogen av små og mellomstore verksemdar få marknadsrom ute i den internasjonale marknaden for sine produkt eller tenester, må Eksportrådet bli slagkraftig og aggressivt som støttespelar i marknadsføringsarbeidet. Alle andre norske offentlege organisasjonar ute må få målformuleringar som understrekar oppgåva, dei må ta del i å hjelpe fram norsk næringsliv.

Noreg er eit land som stiller næringslivet overfor særlege utfordringar. Avstandsulempene er det ingen som dreg i tvil. Det er langt meir framtidensretta å investere for å redusere desse ulempene, enn å dempe dei. Ein betre og raskare infrastruktur er meir målretta enn å gjere avdempande tiltak.

Vi ser også ei utvikling der Noreg er i ferd med å bli eit filialland. Det er nok fleire grunnar til det, men vi må ta utfordringane på alvor. Rammevilkåra her heime må ikkje i vesentleg grad skilje seg frå dei ein finn i land der norsk industri konkurrerer.

Vi skal vere glade for at staten er eigar i strategisk viktige bedrifter. Det sikrer etablering i Noreg. Staten som ein større mindretalseigar i fleire strategisk viktige verksemdar så vel heime som ute må ikkje møte ideologiske barrierar. Representanten Gabrielsen og Høgre har tydeleg vist at det er slike barrierar når dei prøver å lat-

terleggjere eit samarbeid mellom staten og private på dette området. Som eigar bør staten vere langsiktig og tolmodig, men også villig til å ta vesentleg risiko, særleg i nystarta bedrifter.

Det er først og fremst på det siste området ein må sjå forslaget frå Arbeidarpartiet om eit investeringsfond på 5 milliardar kr i samarbeid med private, der private skal ha eit fleirtal. Det er på dette området ein vil nytte desse ressursane.

Skal skogen av små og mellomstore bedrifter blomstre, må dei private og staten dra i lag for å skaffe nok risikovillig kapital i dette landet. Eg er glad for at statsråd Sponheim så klart i den replikkvekslinga som vi hadde, gav uttrykk for eit slikt syn. Det ber bud om at vi kan finne saman på dette viktige området.

Det er blitt hevda frå eit regjeringsoppnemnt utval at næringspolitikk og distriktspolitikk ikkje høyrer saman. Kva grunnlag ein har og kva vurderingar ein gjer når ein kjem til ein slik konklusjon, undrar eg meg på. Ein god næringspolitikk er også ein god distriktspolitikk, og omvendt. Det er faktisk slik allereie i dag at det er i distrikta det meste av den industrielle verdiskapinga skjer. Det er også i dei mange små og mellomstore bedriftene i distrikta at nyskapinga skjer. Denne må stimulerast.

Eg er vidare sikker på at IT-industrien vil setje fart i nyskapinga også i distrikta. Ny teknologi blir teken i bruk like tidleg i distrikta som elles i landet.

Det er likevel slik at også på dette området bør staten vere partner. Det er på grunnlag av dette Arbeidarpartiet vil opprette eit teknologifond. Vil ikkje staten satse, skal ein ikkje vente at private vil stille opp i prosjekt med noko risiko.

Eg må vedgå at eg er ottefull for framtida – ikkje for mangel på initiativ frå bedriftene, men for mangel på forståing og vilje frå Regjeringa si side til å spele på lag med næringslivet.

Næringslivet hadde store forventningar til statsråd Sponheim. Til no er det lite å gle seg over. Det går ikkje å prate seg til resultat, det må handling til. Når kjem handlinga? Det lurar eg på.

Statsråd Sponheim har i månadene som kjem, eit framifrå høve til å syne handlekraft. Eit nasjonalt IT-senter på Fornebu av internasjonalt format er å satse på framtida. Det vil kunne bringe produktidear fram til produkt og auke kompetansen i næringslivet. Faren er at næringsministeren også i denne saka ser det slik som elles: smått er godt! Eg vonar utvalet som er nedsett, er visjonært nok.

P e r O v e W i d t h hadde her overtatt presidentplassen.

Ivar Kristiansen (H): Jeg er litt overrasket over hvordan både regjeringspartiene og Arbeiderpartiet møter utfordringene som vi i dag har i forhold til behandlingen av næringsmeldingen.

Regjeringspartiene legger for så vidt ikke andre føringer til grunn i dagens debatt enn relativt uforpliktende og velvillige formuleringer rundt de aller fleste forhold som

man møter. Dette er litt betenkelig i en situasjon, som flere andre har vært inne på, hvor vi ser at norske eksportandeler av den totale verdenshandelen faller betraktelig, hvor oljeavhengigheten i norsk økonomi er enda større i dag enn den har vært noen gang før i norsk moderne historie. Vi er faktisk ennå i den situasjon at vi fremstår som råvareleverandør i altfor stor grad, for vi ser at i mye større grad enn nødvendig er det utlandet som tar en del av grunnrenten, som vi i større grad burde ha tatt hånd om selv. Det ser vi på oljeeksport, på gass-eksport, på kraft, på fisk, og vi unnlater i denne debatten å gå inn på de sammenhengene som er viktige for å se på hvordan vi i større grad selv kan ha gleden av de norske råvarene i bearbeidingsprosessen. Spørsmål om EU, WTO osv. får ikke noen sentral plass i denne debatten.

Det er også betenkelig at vi ikke i større grad ser på de rammevilkår vi har å tilby det skapende arbeidsliv i Norge, etter at vi har vært gjennom en periode med tredobling av rentekostnader, hvor vi har hatt et historisk lønnsoppgjør som har brakt mulighetene til vekst og utvikling flere steg tilbake for det skapende arbeidsliv. Det er da vi ser at Arbeiderpartiet i opposisjon velger å gå tilbake til gammelt tankegodt. Jeg ser jo sammenhengen i debatten, hvor Arbeiderpartiet sammen med LO nå fremstår i ny drakt. Landsstyret i Arbeiderpartiet la sist mandag fram sin såkalte kystplan, og jeg ser LOs uttalelser i forbindelse med næringsmeldingen. Jeg velger å sitere tre uttalelser fra LO, som går på dette med å benytte fond i det skapende arbeidsliv i Norge. Og det er selvfølgelig Folkestrygdfondet og oljefondet som først skal angripes. Med henvisning til oljefondet sier LO:

«Vi vil se det som en fordel om man kan bruke en del penger mer strategisk. De bør kunne benyttes til å styrke norsk næringsliv der dette er dårlig utviklet».

Man sier videre:

«Dette kan skje ved å bruke fondene til strategiske investeringer i norsk konkurranseutsatt næringsliv.»

Mitt siste sitat går på at LO sier:

«Den nye politikken må baseres på et partnerskap mellom privat og statlig sektor slik det skjedde i den tidlige fasen i industrialiseringen av Norge i midten av forrige århundre.»

Det er da Grete Knudsen i debatten sier at *Høyre* ikke er med i den nye tid. Hva i all verdens land er dette for slags form for debatt? Man henviser selv til en situasjon som ligger 200 år tilbake i tiden, og så tillater man seg i næringsdebatten å si at *Høyre* ikke er med i den nye tid. Og attpåtil viser man med referanse til de tre store førerne i Europa, Schröder, Blair og Jagland, til at det er behov for mer statlig innsats, det er mer behov for å ta i bruk de statlige fondene for å få en større andel statlig satsing og virksomhet i norsk næringsliv.

Jeg tror at Arbeiderpartiet, hvis de tar seg bryderiet med å snakke mer med Schröder og med Blair, vil komme til å oppdage at både Schröder og Blair går den stikk motsatte vei av det Arbeiderpartiet gjør i dagens debatt. Det må være et symptom på at noe er galt med næringspolitikken her i landet når vi ser at vilkårene for det skapende arbeidsliv og vilkårene for privat kapital er blitt

så dårlige at altfor mange av dem som er lokomotiv i norsk næringsliv, velger å lokalisere seg utenfor landets grenser. Da er ikke svaret å vise til løsninger som er 200 år gamle. Man burde istedenfor ta fatt på det som skulle legge forholdene bedre til rette for norsk næringsliv og utvikling.

Til slutt: Representanten Opseth hadde rett i ett forhold, nemlig når han henviser til Forum for verdiskaping, som så til de grader stikker kortene når de sier at det er motsetning mellom næringspolitikk og distriktspolitikk. Det sier man i en situasjon hvor 94 pst. av norsk eksport kommer fra det såkalte Distrikts-Norge.

Tomas Norvoll (A): La meg først få replisere til representanten Ivar Kristiansen at det er åpenbart at han ikke har forstått hva som er framtidens behov i næringslivet. Og jeg må også si at jeg er litt bekymret. Det er litt synd på min gode kollega på nordlandsbenken, for det virker på meg som om han ligger våken om natten og ikke tør å lukke øynene av frykt for at Arbeiderpartiet og LO skal ligge under sengen hans og komme og ta ham hvis han blunder et øyeblikk.

Det er leit at en i en slik debatt som dette til en viss grad mer henfaller til polemikk om hvor de enkelte partiene befinner seg i landskapet, enn til virkemidlene og utfordringene framover. Jeg tror vi bør kunne komme fram til en veldig stor grad av fellesgodt når det gjelder utfordringene vi ser framover.

Det som er et helt klart trekk, er at næringsdebatten har dreid seg bort fra veier, statsstøtte osv., og over til at kompetanse kanskje blir det viktigste elementet i næringsutviklingen i Norge. Faktisk minner en debatt om næringsmeldingen for en stor del mye om de debattene man fører om utdanningssystemet i Norge. Disse to sfærene i samfunnet veves sammen, og det er bra. For det vi ser, er at kompetanse etterspørres mer og mer på alle nivå. Avansert teknologi blir innført over alt, og det er snart ikke en jobb man kan ha uten å ha relativt høy kompetanse og uten å beherske mye av den nye teknologien som er i ferd med å komme.

Det betyr at våre utdanningsinstitusjoner står overfor en helt ny virkelighet. Det er ikke lenger slik at man begynner på videregående skole når man er 16 år og går ut når man er 19, for så enten å gå ut i arbeid eller gå videre på høyskole og bli der til man er 22. Man er aldri innoen en utdanningsinstitusjon mer. Ting blir mye mer fleksible, institusjoner må skreddersys og tilpasses behovene til den enkelte mye mer.

Arbeiderpartiet har en politikk for å sikre at våre offentlige utdanningsinstitusjoner, særlig høyskolene, skal settes i stand til å møte de nye utfordringene som kommer når det gjelder etter- og videreutdanning. Da må det foregå en avbyråkratisering både av høyskolenes godkjenningssystem og av styringssystem på en slik måte at de ikke blir tungroddede institusjoner som blir forbigått av private når næringsliv og samfunnsliv for øvrig etterspør mer kompetanse.

Vi er også nødt til å sikre nærings- og samfunnsliv mye større innflytelse på politikken som skal føres i høy-

skolene og på universitetene. Derfor ønsker vi en styrket ekstern representasjon i styrene på høyskoler og universiteter, slik at samfunnskontakten blir bedre, og at disse institusjonene ikke blir som selvstendige nasjoner som ligger på en haug og driver på med det de selv synes er viktig, og ikke har kontakt med samfunnet.

Det er også uhyre viktig at vi greier å bringe kompetansen ut i distriktene. Desentralisert utdanning må bli et satsingsområde for å sikre at også de som ikke bor i de største sentrene, de som ikke bor i de største byene, får tilgang til den nye kompetansen, som er helt avgjørende for at næringslivet ute skal kunne utvikle seg på en god måte.

I den sammenheng har vi også delvis fått vedtatt en etter- og videreutdanningsreform som er helt avgjørende for næringslivet i Norge. Alle bedrifter vil ha behov for at deres arbeidstakere har høy kompetanse. Alt fra ingeniører, sivilingeniører og forskere til fagarbeidere må ha god kompetanse om det de driver på med. Hvis ikke vil man tape i den internasjonale konkurransen. For å sikre at en slik reform, et slikt system, kommer opp og står, må alle være med å dra lasset. Både næringslivet, arbeidstakerne og staten må være med – alle må være med å bidra til at vi får et løft når det gjelder etter- og videreutdanning, slik at alle får være med på kompetansehevingen i samfunnet.

Da er det merkelig for meg å lese i innstillingen at høyrepartiene – Høyre og Fremskrittspartiet – er imot at man skal ha en lovfestet permisjonsordning slik at arbeidstakerne skal kunne gå ut av arbeidslivet i perioder for å oppdatere seg og få påfyll av kompetanse. Det minner litt om en mistenkeliggjøring av arbeidstakerne at man fortsatt lever i den gamle retorikken: Hvis arbeidstakerne bestemmer selv, så er det på en måte gitarkurs og lefsebaking som vil dominere. Jeg mener at det er en holdning som man snart må kunne legge fra seg.

Det er også leit at Regjeringen er noe lunken til denne reformen. Det er ikke noe særlig driv over innsatsen. Det gjenstår å se hva de kommer med av penger, hvordan oppgjøret blir, men jeg er redd for at de ikke har tatt dette sterkt nok innover seg, og hvis ikke Stortinget får reformen på plass, kan det bli problemer i framtiden.

Einar Steensnæs (KrF): Regjeringens fire søyler under en framtidsrettet og helhetlig næringspolitikk har fått en bred oppslutning i næringskomiteen. Det er positivt og selvfølgelig også en styrke for den videre oppfølging av rammevilkårene. En sunn økonomisk politikk er en forutsetning for en aktiv næringspolitikk. Nivået på renter, på priser og valutakurser bestemmer langt på vei også omfanget av nyinvesteringer og videreutvikling i bedriftene. Den siste tids utvikling i oljepris og uroen i de internasjonale valuta- og aksjemarkedene viser med all tydelighet hvordan vår åpne, oljeavhengige økonomi er prisgitt forhold og hendelser i andre deler av verden som vi ikke har kontroll over.

Norsk økonomi er sterkt råvarebasert. Vi er gode på petroleum, på fisk, på trelast og metaller. På disse områdene er vi blant de fremste i verden. Men det er produk-

ter som er spesielt utsatt for svingninger i de økonomiske konjunktorene, og det representerer derfor en ekstra utfordring for norsk økonomi.

For å gjøre landet mindre avhengig av petroleumssektoren må vi legge til rette for et omstillingsdyktig næringsliv som tåler en internasjonal konkurranseflate. Dette vil nemlig mer og mer bli utfordringen også for de små og mellomstore bedriftene fremover, ikke bare for de store konsernene. De fleste bedriftene i Norge er små. Næringspolitikken må derfor ta utgangspunkt i de små bedrifters situasjon og behov slik at det stimuleres til investeringer og nyskaping.

Norges konkurranseevne er avhengig av generelt gode rammevilkår, men kanskje først og fremst av at vi har kompetent og attraktiv arbeidskraft. NHO har presentert et såkalt konkurransebarometer for 1998, der en for det første forsøker å plassere Norge i forhold til andre land når det gjelder 11 konkurranseområder som er av betydning når bedrifter skal foreta sine lokaliseringvalg. Der nest måler en hvilken bevegelse det er landene imellom når det gjelder ulike konkurransevilkår. Det er interessant lesning. Her lyser det tre røde lamper: Forutsigbarheten i norsk økonomi er redusert, lønnsveksten har vært for stor, og vi kom også dårlig ut med tanke på innovasjon, forskning og utvikling. Ansvar for en slik situasjon må nok deles mellom ulike aktører. Hovedspørsmålet er likevel hva vi nå kan gjøre for at konkurransebarometeret for 1999 blir bedre.

Et hovedgrep er da satsing på attraktiv arbeidskraft med stor kompetanse som et viktig konkurransefortrinn i fremtiden. Det stiller krav til vårt utdanningssystem, til skolen og til høyere utdanning. Det er gjennomført store reformer i skoleverket, og jeg mener vi har grunnlag for å si at det norske skolesystemet står seg godt sammenliknet med de fleste andre land. Likevel sliter vi med dårlig innelima, mangel på kvalifisert arbeidskraft, mangel på PC-utstyr og ikke minst mangel på lærere med kompetanse til å ta IT i bruk i undervisningen. Her er det altså fremdeles klare utfordringer. Vi må satse på høyere utdanning. Innen IT ble det i 1998 opprettet 835 nye studieplasser, og det økes med ytterligere 515 i 1999. Dette er en viktig og riktig satsing. Samtidig tror jeg vi i større grad må satse på de muligheter som en bedriftsintern opplæring gir oss når det gjelder kompetanseheving.

Noen få ord om petroleumssektoren: Avisene tegner nå et bilde av en petroleumssektor i krise. Likevel har disse selskapene i løpet av de siste to årene økt bemanningen med mer enn de nedbemanningene som nå er varslet. Men signalene vi nå mottar, er alarmerende, ikke bare for oljeselskapene, men også – ikke minst – for leverandørindustrien, som må legge kraftig om dersom det ikke kommer inn nye prosjekter innen kort tid. Derfor er det nødvendig å gjennomdrøfte hvordan denne situasjonen kan møtes på en aktiv måte.

Jeg vil nevne at utvikling av nye teknologiske løsninger er en viktig forutsetning for å lykkes. Dette er et ansvar som næringen selv må ta. Dessuten trengs bedre samarbeids- og organisasjonsformer, som må gjennomarbeides av næringen selv og partene i arbeidslivet. Re-

gjeringsen har også varslet at den vil vurdere om rammebetingelsene for denne næringen kan gjøres bedre. Vi må se på statens direkte engasjement på sokkelen, dvs. SDØEs andel av feltene og forenklinger i regelverket for utbyggingen av de enkelte felt. Også skatte- og avgiftsordningene vil bli vurdert av Regjeringen i denne sammenheng.

Torstein Rudihagen (A): Eg merka meg det enorme frieriet frå representanten Gabrielsen overfor statsråd Sponheim i ein replikkrunde her, og korleis statsråden gladeleg tok imot. Men når statsråden gir inntrykk av at det å vere villig til å stramme budsjettet er det som allierer desse partia mot Arbeidarpartiet, må eg iallfall, før presten velsignar ekteskapet, minne om at Arbeidarpartiet både i posisjon og opposisjon har lagt fram langt strammare budsjett enn det sentrumspartia har stått for, og det var faktisk òg langt mindre avgifter for næringslivet.

Men så over til næringsmeldinga, som mange har sagt gir ei brei skildring av utviklingstrekk og problemstillingar. Det synest likevel ikkje heilt som om Regjeringa har teke inn over seg det paradigmeskiftet som vi er inne i, og dei heilt nye utfordringane dette stiller oss overfor. Kapitalen blir meir internasjonal, teknologien endrar produksjon og kommunikasjon og på mange måtar òg den sosiale organisasjon knytt opp mot teknologien. I røynda er vi frå å vere i industrisamfunnet komne langt inn i kunnskapssamfunnet. Ei melding som skal sjå inn i det neste tusenåret, burde derfor i større grad foreslå løysingar og verkemiddel som kan møte dei heilt nye utfordringane som følgjer av kunnskapssamfunnet. Vi blir stilt overfor nokre politiske val, og det er kanskje her skiljelinene går òg i norsk politikk. Skal vi prøve å styre utviklinga mot nokre politiske, verdibaserte mål, eller er det umogleg? Vil vi dei frie kreftenes spel? Vi må vurdere verdinøytralitet opp mot det å velje og prioritere – sektortenkning opp mot heilskapstenking, konkurranse opp mot samarbeid, styresmakter og private i klart skilde roller opp mot partnerskap mellom offentleg og privat kapital.

Og til representanten Gabrielsen: Høgre bør merke seg at ein faktisk òg ser ein trend i tradisjonelt kapitalistiske, marknadsliberalistiske land i retning av at ein nå tyr til auka partnerskap. Så kan representanten sette ein strek for kvar gong uttrykket blir brukt, eller flytte på ei kule i kuleramma – det er kanskje det Høgre er mest fortruleg med, men eg trur at dette omgrepet må Høgre venne seg til i tida framover. Eg trur det er riktig og nødvendig med eit konstruktivt partnerskap i balanse mellom privat kapital og statleg styring. Målet må vere å skape eit sunt samvirke mellom offentlege styresmakter og næringsliv. Det er derfor riktig og viktig det som Arbeidarpartiet har vore innover tidlegare, som går på statlege/private investeringsselskap og teknologifond. Noregs utfordring er å frigjere seg frå å vere avhengig av olje, frigjere seg frå råvareklemma. Vi må difor satse sterkt og langsiktig på utvikling av ny kunnskapbasert næringsverksemd, som òg kan bygge opp, vidareutvikle og modernisere tradisjonell industri.

I LO og NHOs Handlingsplan for kompetanse står det følgjande:

«Kompetanse er den viktigste enkeltfaktor for den vidare utviklingen av nærings- og arbeidsliv i Norge, og dermed også for utviklingen av velferdssamfunnet. Oppdatert kompetanse er nødvendig for bedriftenes konkurransevne, og for at den enkelte skal ha den kompetansen arbeidsmarkedet etterspør.»

Næringspolitikk har blitt kunnskapspolitikk, som så mange her har sagt tidlegare. Når det nå synest å vere så brei forståing for akkurat dette – frå LO til NHO og frå ulike politiske ståstader – kvifor då ikkje trø til maksimalt i eit samarbeid mellom stat og private for å møte desse utfordringane, for maksimalt å stimulere kunnskapbasert næringsverksemd i regionar og i sentrale område, for å hindre utflugging av kapital og kompetanse? Men nei, når moglegheita er der til å skape eit skikkeleg nasjonalt IT- og kunnskapssenter som betyr noko internasjonalt, nettopp gjennom eit samarbeid mellom villig privat kapital og stat, ja, då gjer Høgre og regjeringspartia alt dei kan for å redusere dette til noko som ikkje kan konkurrere om internasjonal kompetanse og kapital, og ikkje kan vere stort og sterkt nok til å tilføre utviklingsmiljø i region og i distrikt element som dei treng, nettopp for å vere og utvikle seg der dei er.

Det blir utruleg tafatt det som Regjeringa driv med, viss ein verkeleg har som mål å møte behova i kunnskapssamfunnet og i den kunnskapbaserte næringsverksemda.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Gunnar Breimo (A): I likhet med mange andre er jeg sterkt opptatt av hva vi kan gjøre for å bremse og aller helst stanse fraflyttingen fra distriktene. Målet om å hindre denne utviklingen må være en viktig premisse når vi utformer den næringspolitikken som skal føres inn i det nye århundret. Næringspolitikken vil nemlig være helt utslagsgivende. Uten stabile arbeidsplasser i et konkurransedyktig næringsliv vil vi ikke ha noen mulighet til å lykkes.

Det må også ligge som en forutsetning at de naturressursene som finnes lokalt, skal gi arbeidsplasser lokalt. Det må gjelde enten vi snakker om elektrisk kraft, fiske, jordbruk, bergverk eller olje og gass. Rammebetingelsene og infrastrukturen må innrettes med dette for øye. Utenfor Helgeland er det f.eks. allerede gjort gassfunn, og optimismen med hensyn til drivverdige funn er stor. I så fall må myndighetene både medvirke til og om nødvendig styre ilandføring lokalt, både med tanke på ny industriutvikling og eventuell videreføring østover til markedet i Sverige og Finland. Også på dette området trenger vi en offensiv statlig holdning og politisk styringsvilje.

Jeg har merket meg både Regjeringens og komiteens understrekning av infrastrukturens betydning for positiv næringsutvikling, og det er viktig. Skal vi utnytte optimalt de mulighetene som finnes f.eks. i havbruksnærin-

gen i Nordland, må vi ha en opptrapping av innsatsen nettopp på samferdselssektoren. Flaskehalser på veien til markedet må fjernes.

Jeg har ikke kunnet unngå å merke meg den tilbake-lente, for ikke å si passive holdningen alle de andre parti-ene har til at staten skal være offensiv når det gjelder et-ter- og videreutdanning. Dette er både oppsiktsvekkende og skremmende. Å overlate initiativene til næringslivet alene, slik Høyre og Fremskrittspartiet ønsker, vil etter mitt syn uten tvil føre til en stagnasjon. Ikke dermed sagt at bedriftene ikke skal ha ansvar, men det offentlige må ikke fraskrive seg sitt. Næringslivet alene ville f.eks. aldri initiert de utdanningsreformene vi har fått det siste ti-året.

Regjeringen har nettopp lagt fram en ny stortingsmel-ding om energipolitikk. Selv om meldingen ikke er kon-kret nok, inneholder den mange konstruktive tanker om utviklingen på dette området, kanskje særlig i forhold til miljøet. Men i forhold til kraftressursene som grunnlag for næringsutvikling i distriktene, er meldingen spesielt diffus. Det gjelder særlig på lang sikt. Regjeringen har ikke på god nok måte vist hvordan hensynet til den kraft-intensive industrien skal sikres. Og her snakker vi om de store industribedriftene, som er livsviktige for mange lo-kalsamfunn, ja for mange regioner. Det er vel og bra at det skal satses på de små enhetene og de små mulighete-ne, men like lite som velgerne klarer seg med bare små-partier, kan samfunnet klare seg med bare småbedrifter. Det betyr at vi ikke kan forsømme de større bedriftene. Fortsatt må vi forholde oss slik at billig elektrisk kraft skal gi ringvirkninger der kraften produseres, og gjerne i større bedrifter.

For kort tid siden hadde vi en ganske opprivende de-batt om IT Fornebu. Jeg konstaterer i dag at hele komite-en viser til mangelen på IT-kompetanse. Jeg skal ikke starte Fornebu-debatten på nytt (presidenten klubber), men må få lov til å understreke betydningen av å sikre høyest mulig kompetanse i Norge. Bare gjennom det er det mulig å sikre den kompetansen vi trenger regionalt og lokalt. (Presidenten klubber.) Den angsten for stat og kapital som kom til uttrykk den gangen, må ikke få lov til å prege næringspolitikken inn i det neste århundret.

Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A): Eg har fyrst og fremst bede om ordet for å kommentera forslaga frå SV. Forslag nr. 6 stemmer Arbeidarpartiet imot. Forslag nr. 7 har me veldig stor sans for, men me synest det er noko bombastisk når me no står føre behandlinga av ei forskingsmelding. Men som representanten sikkert har merka seg, har me sagt mykje fint om forskning og auka innsats her i dag, og det meiner me.

Når det gjeld forslag nr. 8, vil me visa til at Arbeidar-partiet for ikkje så lenge sidan fekk behandla eit Doku-ment nr. 8-forslag som gjaldt IT-satsing. Regjeringa skulle koma tilbake til dette, men det har dei ikkje gjort. Det kan godt vera at dette er eit godt, konkret forslag, men eg vil oppmoda representanten Reikvam om å gjera det om til eit oversendingsforslag. Alternativt vil me stemma imot.

Eg kan ikkje dy meg når eg fyrst har ordet og ser at det er eit par minutt igjen, for å gjera ein liten visitt til Høyre, og spesielt representanten Gabrielsen. For der-som det er noko eg har lært som kvinneleg politiskar i ganske mange år, er det at når nokon føler seg truga, bru-kar dei hersketeknikkar. Og ein veldig kjend hersketek-nikk er latterleggjering. Det prøver Gabrielsen på overfor partnerskapstanken vår. Det kan godt vera at han føler seg truga av ideen og er redd for at me skal få gjennom-slag for dette, men mi erfaring seier at det å bruka her-sketeknikkar er ei ganske usikker øving, og det slår som oftast tilbake på den som utøver den typen teknikkar.

Så er det riktig, som statsråden peika på, at i alle fall eg har hatt ei mjukare tilnærming. Eg har kritisert i dag òg, men eg har òg opna for at me må tenkja meir samar-beid. Eg trur tida krev at me brukar kreftene på det. Men eg vert litt i stuss når eg høyrer kor stor vekt ein legg på den breie tilslutninga, for det er faktisk ein del punkt der regjeringspartia står åleine om sine merknader. Eg vil be statsråden, dersom ein ikkje ynskjer å møta problemet rundt neste sving, å lesa merknaden noko nøyare og sjå nyansane i den tilslutninga ein har fått her i salen.

Modulf Aukan (KrF): At verksemder vert lagde ned, er ikkje noko nytt. At verksemder på enkelte område må gje opp, er naturleg, i og med den endringa som heile tida skjer i samfunnet.

I ei bygd i mitt fylke, Sykkylven, vart det sagt at for kvar bedrift som vart lagd ned, vart det starta to nye. På den måten auka sysselsetjinga og verdiskapinga. I og med at behova i vårt moderne samfunn endrar seg så raskt, vil det setja store krav til omstilling og fornying. Nye produkt og nye tenester vil krevja folk med vilje og evne til å starta i småskala. Skal dette få større omfang i Noreg, må vi lukkast med å forsterka denne tenkinga i vårt skuleverk. Distriktsaktiv skule er ein innfallspott for denne tenkinga. Meldinga frå Kristeleg Folkeparti i det-te høvet er klar. Denne utviklinga med å skapa haldnin-gar som fører til entreprenørskap og ansvar for eigen ar-beidssituasjon, skal forsterkast. Handlingsplanar for små verksemder viser at Regjeringa tek denne utfordringa på alvor. Offentleg finansiering av næringsverksemd legg representantar frå Arbeidarpartiet stor vekt på, og på en-kelte område er dette viktig. Men moglegheita for opp-bygging av eigenkapital i den enkelte bedrift på grunnlag av eiga satsing og eiga drift må vera måten å finansiera bedriftsutvikling og produktutvikling på i tida som kjem. Etter mitt syn ligg nøkkelen til eit meir fleksibelt nær-ingsliv nettopp på dette området.

Inge Lønning (H): Det politiske vokabular gjennom-går en betydelig fornyelsesprosess for tiden. Det er kan-skje den mest nyskapende del av det hele. At visjoner er blitt dagligdagse, er i seg selv interessant, men nå svirrer det i luften av paradigmeskifter og partnerskap og jeg vet snart ikke hva, av ny begrepsmagi.

Det som er det reelle problem under alle disse ord, er vel, når det kommer til stykket, et gammelt og velkjent politisk grunnproblem, nemlig forholdet mellom makt og

ansvar. Hvis man ønsker å skille makt og ansvar fra hverandre og pulverisere ansvarsforhold, er dette måten å gjøre det på – å insistere på at det offentlige og private aktører mest mulig skal gå side om side eller løpe i beina på hverandre. Det er vel grunn til å tro at det også i fremtiden vil være slik som det har vært i fortiden, at et politisk system er sunt når det er klare grenselinjer for ansvarsforhold, og når det er samsvar mellom makt og ansvar. Jeg tror dette problem er et grunnproblem som vi kommer til å slite med i fremtiden, og jeg kan ikke skjønne at Arbeiderpartiet nå er villig til å gi seg inn i en ny omdreining av den form for statlig næringsvirksomhet som de fleste trodde var et tilbakelagt stadium i 1950- og 1960-årene. Det kan umulig være en fremtidsrettet form for politikk.

Jeg har med interesse lyttet til ikke minst representanten Opseths varme argumentasjon for forskning og utdanning som nøkkelen til fremtidens næringsvirksomhet. Jeg kan underskrive nær sagt hvert ord av det han sa i sitt innlegg. Det er bare litt synd at erkjennelsen er kommet så sent, for representanten Opseth er en av dem som har lengst regjeringserfaring i denne sal, og som selv har bekledd viktige statsrådsposter. I den periode virket det sant å si som om han var opptatt av andre sektorer i noe høyere grad enn akkurat av sektoren forskning og utdanning. Tross alt, i den lange velstandsperioden vi har hatt fra oljealderen begynte på 1970-tallet, er det Arbeiderpartiet som i den langt største periode har sittet med regjeringsansvaret. Når vi har havnet der vi er, at vi ligger godt under gjennomsnitt for OECD-landene, er det i vesentlig grad Arbeiderpartiets ansvar, fordi man har prioritert på den måten.

Det som virkelig er statens ansvar, er å opprettholde et skolesystem som er kvalitativt godt, og et forskningssystem som er kvalitativt godt. Der har vi svære forsømmelser på samvittigheten, og det er der man må sette noe inn dersom staten skal oppfylle sitt ansvar for å skape et fremtidsrettet næringsklima i dette land.

Rolf Reikvam (SV): Jeg bad egentlig om ordet for å gjøre en endring i et av mine forslag. Men før jeg gjorde det, er jeg, på bakgrunn av det som er sagt, nødt til å minne forsamlingen om at vi i Norge er i den situasjonen at vi har en høy sparerate. Det offentlige står for en stor andel av denne sparingen, og slik må det være ut fra den oljeøkonomien som vi har i Norge. Derfor blir det noe puslete når Høyre gjør det til en kampsak å redusere det offentlige engasjement i næringspolitikken. Det vi trenger, er nettopp risikokapital som kan hjelpe fram usikre, men spennende produkter. Den offentlige sparing bør nettopp brukes til å styrke norsk næringsliv både på eiersiden og som fremmedkapital. Det bør derfor være naturlig at fellesskapets sparing brukes til å utvikle norsk næringsliv, og at fellesskapet også er med på å høste av avkastningen når dette næringslivet gir avkastning. På den måten kan vi også sikre langsiktig norsk eierskap, som vil være helt nødvendig for å utvikle norsk næringsliv og sikre en fremtidig produksjon her i landet.

Det blir nesten litt patetisk når Inge Lønning svinger seg på den måten som han gjør. Her ligger det et konkret forslag når det gjelder forskning. Vi har lagt fram et helt konkret forslag som går på at vi skal satse mer på forskning, vi skal ha som ambisjon i løpet av rimelig kort tid å nå opp på samme nivå som de andre OECD-landene. Så jeg er veldig spent på, når vi kommer til avstemningen, å se hvordan Høyre – som fremstår som forsvarer for utdanning og forskning – vil stemme i forhold til dette ene konkrete forslaget vårt.

Jeg skal nå komme til endringsforslaget. Det gjelder forslag nr. 7. Dette gjør vi for å gjøre det lettere for de øvrige partier, som har signalisert at de er enig i intensjonene, men det blir for vanskelig å forplikte seg på en kort treårsperiode. Vi stryker derfor «2002» og skriver «de nærmeste årene», og da blir forslaget som følger:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide en plan slik at Norge i løpet av de nærmeste årene minst er på nivå med gjennomsnitt for OECD-landene når det gjelder FoU-innsats målt i forhold til BNP.»

Dette er Høyres mulighet til å vise at satsing på forskning er prioritert.

Presidenten: Rolf Reikvam har omgjort sitt forslag nr. 7, slik han refererte.

Ansgar Gabrielsen (H): Debatten går mot en avslutning – får en tro i hvert fall. Det har dukket opp et nytt begrep, kan en vel si, og et begrep er blitt resirkulert. Jeg skal la dette med paradigmeskifte ligge, i og med at det kom i så nær tilknytning til IT Fornebu. Man kan ha mistanke om at partnerskapsaffæren har samme opphav som paradigmeskiftet, som vi jo alle vet hvor kommer fra. Når Starfelt beskylder meg for å bruke latterliggjøring av dette begrepet som hersketeknikk, kan jeg ikke se at det har vært nødvendig å bidra til det. Jeg bare antydnet innledningsvis at jeg antar at partnerskap blir det helt store fra Arbeiderpartiets side i dag, og det har også skjedd ved at samtlige har vektlagt det som det helt store.

Nå er det jo slik at vi i den øvrige lovgivningen i stor grad etter hvert har tilpasset lovverket slik at partnerskap og ekteskap skal sidestilles. Jeg antar at dette skal videreføres i den næringspolitikken som Arbeiderpartiet nå legger opp til. Og det er nettopp det som er Høyres advarsel ved at vi går inn i slike enkeltprosjekter og sementerer en eierstruktur. For er det én ting jeg er sikker på at det næringslivet vi skal ha i fremtiden, ikke trenger, så er det en dominerende statlig eier. Vi trenger en stat til å tilrettelegge rammevilkår slik at vi kan få privat, langsiktig kapital. Men hvis man på den ene siden ødelegger for muligheten til at næringslivet kan bygge opp privat kapital, kommer man selvfølgelig i neste omgang og skal sukre det hele med å ta noen av eiermilliardene.

Hvorfor har Norge et ledende miljø i maritim sektor? Selvfølgelig fordi vi har hatt et norskeid maritimt miljø, ved at vi har norske rederier som er eid av nordmenn, drevet fra Norge. Hvorfor har vi – eksempelvis på Møre – verdens ledende leverandører av offshorefartøy? Det er ikke bare fordi det er naturgitte forutsetninger som er be-

dre enn ellers i landet. Man har i stor grad hatt lokalt forankret eierskap. Dette diffuse statlige eierskapet som Arbeiderpartiet nå legger opp til, tror jeg kan bli en svøpe for norsk næringsliv, og jeg tror det kan bli mer til ulykke enn til gagn. Men jeg håper inderlig at vi skal greie å unngå å komme i den situasjon at vi får en utvikling i næringslivet – som det står i brevet fra LO Industri – som på slutten av forrige århundre: at den private eierskaps mulighet til å sitte på eierskapet blir mindre og mindre fordi man beskattes i hjel. Vi må ha rammevilkår slik at vi kan bygge opp privat kapital.

Statsråd Lars Sponheim: Jeg ber om ordet på tampen av debatten bare for å ta tak i et forhold som ble nevnt i innleggene til representanten Opseth og representanten Kristiansen, og det gjelder disse avislekkasjene som var rundt rapporten fra Forum for økt verdiskaping, om at det skulle være en konflikt mellom næringspolitikk og distriktpolitikk. Nå ble rapporten offentlig i går, samtidig som den ble lagt fram av forumet. Alle vil kunne lese den og se at dette overhodet ikke har noen rot i den rapporten som foreligger. Jeg synes det er viktig å si det. Det er vanskelig å slå tilbake urimeligheter som kommer i avisene, men det er viktig å få det sagt i denne sal, ikke fordi disse to representantene har noe annet grunnlag enn avisene, men fordi det er realiteten. Det er jo nettopp dette denne debatten har vært opptatt av, nemlig at vi trenger en næringspolitikk som legger grunnlaget både for høy sysselsetting og høy verdiskaping. At framtidens sysselsetting må komme i bedrifter som er lønnsomme for landet, og at distriktene får sin rimelige andel av disse bedriftene, er hele poenget i denne rapporten. Jeg synes det er viktig å si det, for å yte rettferdighet overfor dem som har gjort et godt arbeid med å lage dette diskusjonsunderlaget. Jeg skal med glede oversende Stortinget og næringskomiteen denne rapporten.

Kjell Opseth (A): Det var representanten Lønning som fekk meg til å be om ordet ein gong til. Det er greitt nok å harselere med ord og uttrykk, men dersom representanten Lønning – og for så vidt representanten Gabrielsen – føler seg meir tilfreds med at vi kallar det samarbeid, så gjerne for meg. Det er ikkje namnet på tanken og ideen som er avgjerande, men resultatet. Der er vi heilt tydeleg ueinige.

Det er nokon som trur at vi framleis, i ein globalisert økonomi, der store delar av den kapitalen vi har i dette landet, vil bli plassert i utlandet fordi den vil kaste meir av seg, vil få eit underskot på kapital i forhold til å løfte fram nye verksemdar, og det er eg glad for at statsråd Sponheim har gjeve si tilslutning til. Så får vi leve med at Høgre framleis meiner at det private løyser alt best. Det er ikkje noko nytt; det har dei meint i all tid. Og dei har alltid harselert med det som skjedde på 1950- og 1960-talet i norsk industri. Eg skulle gjerne ha sett det dersom ikkje staten hadde gått inn og bygd ferdig ÅSV etter krigen og gått inn for å etablere industri i Mo i Rana. Men ein omstilte i tide, slik at det er ei moderne verksemd i dag. Så når ein seier at det som skjedde i

1950- og 1960-åra var mislukka, må ein tenkje på kva som hadde vore alternativet. Det er å finne ein politikk som er tilpassa kvar epoke ein er inne i, som er avgjerande. Og der er Høgre fråverande. Dei skal løyse det meste i privat regi – punktum.

Det er eingong slik at vi er opptekne av å ha industri og næringsliv i alle delar av dette landet. Då er vi iallfall nøydd til også å ha ein statleg strategi på dette området. Difor er eg glad for at statsråd Sponheim no avkrefta at rapporten frå Forum for verdiskaping skil mellom næringspolitikk og distriktpolitikk. Det er, som det er sagt, ei sak av same karakter: Næringspolitikk er god distriktpolitikk, og god distriktpolitikk er god næringspolitikk.

Inge Lønning (H): Det er et klassisk sitat som sier at det dunkelt sagte er det dunkelt tenkte. Og det jeg er interessert i, er selvfølgelig ikke terminologi. Jeg er interessert i den grunnleggende ukklarhet som skaper ny og forvirrende terminologi.

Denne ukklarheten ble ganske klart bekreftet av representanten Opseth. Det dreier seg om en fundamental ukklarhet når det gjelder å tenke forholdet mellom makt og ansvar, og når det gjelder å tenke hva som er statens rolle, og hva som er private aktørers rolle. Det er simpelthen misvisende når representanten Opseth påstår at Høyre aldri har ønsket en sterk stat, og bare har vært opptatt av det private. Det er en elementær historieforskning. Høyre har alltid vært opptatt av en sterk stat, men vi har vært opptatt av at staten skal kjenne sine begrensninger, og at den skal løse sine primære oppgaver på en skikkelig måte, før den eventuelt begynner å utvide sitt ansvarsområde.

Grunnen til at vi er der vi er, og at Norge står overfor så store utfordringer som vi gjør, er nettopp at staten har misligholdt sine primære oppgaver. Når vi har et skolesystem som på områder som er sentrale for næringsutvikling, er under middels nivå i OECD-landene, er det nettopp et uttrykk for at staten ikke minst under Arbeiderpartiets regjeringstider har misligholdt sin primær oppgave fordi den har vært så opptatt av å løse alle andre oppgaver. Når vi har et forskningssystem og forskningsinvesteringer i Norge som ligger milevis bak f.eks. vårt naboland Finland – til tross for at de har hatt økonomisk krise nå i mange, mange år – er jo det uttrykk for en prioritering, og det er uttrykk for en prioritering som etter mitt ringe skjønn både prinsipielt og når det gjelder den praktiske politikk, er gal. Den er basert på et optisk bedrag, nemlig at vi klarer å løse problemene dersom staten sprer sin aktivitet på flest mulige områder og forsøker å overta flest mulige roller som best kan spilles av andre.

Det som er den virkelige store utfordring etter at mange talere i denne debatt har snakket varmt om utdanningens og forskningens betydning for næringsutvikling, er at vi i resten av denne sesjonen er i stand til å holde i hop alle de store sakene som Regjeringen skal legge frem: nasjonalt evalueringssystem, Reform 94 og evalueringen av den, rekruttering til læreryrket og ikke minst forskningsmeldingen. Det er i alle disse dokumentene til sammen at staten skal definere sitt ansvar, ikke legge sitt ansvar

inn der hvor private aktører med fordel kan løse oppgavene, og som regel løse dem vesentlig bedre.

Til sist bare en ørliten kommentar til forslag nr. 7, fra representanten Reikvam. Under alle normale forhold ville det være et oversendelsesforslag, for Regjeringen har i Voksenåserklæringen faktisk forpliktet seg til å gjennomføre dette i inneværende stortingsperiode. Det er slik sett allerede besvart fra Regjeringens side.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg vil ikke påstå at dette har vært noen spesielt spennig debatt. Nesten samtlige synspunkter som er kommet fram i debatten, har vært kjent på forhånd, og det er for så vidt ingen nyheter som er brakt i marken gjennom disse timene vi har debattert næringsmeldingen.

Vi har venstresiden og Arbeiderpartiet, som i et visst samarbeid med LO har presentert sine fondsløsninger, bl.a. i form av et teknologifond, og er vel en del av utviklingen i et samfunn. For når jeg ser på den næringspolitikken som føres av Regjeringen i dag, som partiene har vært opptatt av det siste tiåret, har vi ikke kommet fram til særlig mange nye løsninger.

Hvis vi ser på de land i Vest-Europa som nå står for industriell utvikling, som attraherer internasjonale konserner og nyskaping, innovasjon osv. – bl.a. Irland – har de en ny tenkning, de har nye visjoner osv. Jeg syns vi bør lære litt av dem, og at norske politikere og Regjeringen bør se hva som er løsningsmodellen i en del andre land, for å få dette til.

Sentrums løsninger har ligget klart i meldingen, som vi fikk for lang tid tilbake, og de har jo også sittet i posisjon ganske lenge. Så har man høyresiden med sine tradisjonelle løsninger. Fremskrittspartiet ønsker bl.a. – og har fremmet forslag om – å overføre midlene som ligger i oljefondet, og som vil komme dit, til Folketrygdfondet. Vi ønsker også i en viss utstrekning at man skal fungere som en passiv investor, ved å dele opp Folketrygdfondet i underliggende og uavhengige fond.

Den eneste nyheten i samband med denne debatten som jeg tror ikke er kjent utenfor dette hus, er at det er politisk flertall for ikke å åpne for arbeidsinnvandring til Norge. Det vil være et signal til departementet og til det interdepartementale utvalget som nå har lagt fram sine forslag, som, hvis Regjeringen velger å gå videre med dette, vil vite at det ikke er noe flertall i Stortinget for å åpne for økt arbeidsinnvandring ved å gjøre noe med reglene for innvandringsstoppen. Jeg er veldig glad for at Arbeiderpartiet sier dette så klart i sine merknader, at de har lyttet til LO, og vi må gå fram med varsomhet. Vi har hatt et felles arbeidsmarked i Norden siden 1954, og fra 1. januar 1994 tiltrådte vi EØS. Jeg vil minne om at det er 15-20 mill. arbeidsledige innenfor EØS-området, som nå snart antakeligvis vil utvides videre. Vi har nok av kompetanse å ta av, og det finnes unntak i lovverket i dag hvis vi trenger oljeingeniører eller IT-ingeniører.

Presidenten: Rolf Reikvam får ordet til en kort merknad, begrenset til ett minutt.

Rolf Reikvam (SV): Det er jo opp til enhver å gi uttrykk for den forvirring som rår i hodet på en, og jeg følte nok at Lønning sine siste innlegg var en slik situasjon.

Under alle normale omstendigheter er dette et oversendelsesforslag, sa representanten Lønning, og viste til Voksenåserklæringen. Den faktiske situasjon – jeg går ut fra at Lønning har lest innstillingen – er følgende: Det er tre- fire satsingsområder. Ett av disse satsingsområdene er kompetanse og utdanning. Man trekker ingen konklusjoner av dette, men man understreker at dette skal være et satsingsområde. Vi prøver å hjelpe Regjeringen – og vi prøver å hjelpe Stortinget – til å trekke den konklusjonen som er den mest nærliggende. Og den mest nærliggende konklusjon som er å trekke, er at vi bør ha som ambisjon å nå et gjennomsnitts OECD-nivå i løpet av rimelig kort tid. Det er det normale, og det er det vi innbyr Stortinget til å fatte et vedtak om, og med det gi statsråd Sponheim den drahjelpen Stortinget kan gi i denne saken.

Per-Kristian Foss (H): Drahjelp kan komme fra de mest overraskende steder. Det er klart at det som mest skiller Norge i forskningsnivå fra andre land, er ikke først og fremst den offentlige innsatsen, men den private innsatsen, altså i næringslivet. Det har sammenheng med vår næringsstruktur, og det har sammenheng med at Norge har ekstremt dårlige ordninger for bedrifter som vil satse på forskning og utdanning. Høyre har ved en rekke anledninger sammen med Fremskrittspartiet og av og til et og annet parti til fremmet forslag om en overprisavskrivningsordning, som stimulerer bedrifter til å satse på FoU. Hvis dette nå innvarsler også SVs støtte til det, vil det være et gledelig fremskritt. Jeg blir nesten rørt – etter debatten også i går, med nyfrelste NATO-tilhengere. Vi får bare innkassere støtten og notere at det kanskje kan bli et flertall av dette til slutt.

Mitt egentlige anliggende var å replisere litt til den voldsomme iver som representanten Opseth har etter å fortelle oss hva en globalisert økonomi har å lære av erfaringene fra 1950-tallet. Jeg er ikke sikker på om jeg helt ser sammenhengen. Men i flere innlegg har representanten Opseth sagt at i en ny, globalisert økonomi må vi finne oss i at kapitalen flytter ut av landet, fordi, som han sier, der vil en tjene mer penger. Og da må staten investere i Norge. Da legger jeg til at i det ligger jo den forutsetning at skattepenger skal brukes til å investere i det som ikke andre vil investere i. Det er en bruk av skattepenger jeg synes er prinsipielt helt ny som en argumentasjon fra sosialdemokratiets side. At en kan ha en viss inspirasjon fra 1950-tallet, det erkjenner jeg, det er brukt opp milliarder av skattepenger på den måten. Men at det skulle være en spesiell utfordring for staten i en globalisert økonomi å gå inn i tapsbringende prosjekter der ingen andre vil gjøre noe, det kan jeg vanskelig forstå.

Jeg kan også vanskelig forstå at det i en globalisert økonomi skulle være slik at staten plutselig har fått en déjà-vu-opplevelse, altså av noe de aldri har sett før, nemlig sin evne til å finne gode, lønnsomme prosjekter som ingen andre har sett, og at det skulle være den moderne stats fremste oppgave. Erfaringer på dette området

(Foss)

viser jo det motsatte. Det er en rekke land som har prøvd seg på å gå foran og la staten se det andre ikke ser, la staten ligge i forkant ved næringssetting. Det har gått jevnt dårlig i alle land som har prøvd det. Sosialdemokratiske regjeringer og andre regjeringer har prøvd seg på det, og det har gått like dårlig hver gang.

Nei, vårt syn er faktisk at staten skal gjøre mer av det den er ganske god til, å satse på offentlig sektor, bl.a. på bedre utdannelse i et kunnskapsteknologisk samfunn, og hvor også industrien må satse stadig mer på dette. Da kreves det både dette og en sterkere satsing på forskning, gjennom skattestimulanser og gjennom de offentlige forskningsinstitusjoner, universiteter og andre som har sakkert akterut.

Presidenten: Kjell Opseth får ordet til en kort merknad, begrenset til ett minutt.

Kjell Opseth (A): Eg vil gjerne få lov å syne til alle dei bedrifter som allereie er oppe og går fordi staten har vore med og hjelpt. Eg er heilt sikker på at òg i framtida vil det vere slik at mange bedrifter ikkje vil sjå dagens lys utan at staten hjelper dei fram.

Eg registrerer at Høgre vil at all nyskapinga i små og mellomstore bedrifter rundt om i landet skal skje ved hjelp av berre privat kapital. Det er nesten så det er nytt. Dei har gått langt i den retninga før, men no går dei altså endå lenger. No skal ikkje staten vere med i det heile, og det gjer at vi kan rekne med at Høgre foreslår å avvikle SND ved neste korsveg.

Det er ikkje noko anna vi hevdar i dag enn vi har hevda tidlegare, at staten må vere med og hjelpe fram små og mellomstore bedrifter. Så kan gjerne Høgre halde fram med å harselere over det som skjedde på 1950- og 1960-talet. Eg spør igjen: Kva hadde vore alternativet til å bygge opp att norsk industri om ikkje staten òg då hadde vore aktivt med?

Inge Lønning (H): Jeg føler behov for en liten oppklarende bemerkning til representanten Reikvams omtale av forslag nr. 7. Det jeg tillot meg å peke på, er at dette forslaget, særlig etter at ordlyden er forandret, egentlig ligger på et lavere ambisjonsnivå enn det regjeringserklæringen gjør, og at det derfor under normale omstendigheter ikke ville være naturlig å insistere på en votering over å pålegge Regjeringen en plikt som er mindre ambisjonsrik enn den Regjeringen allerede har flagget at den akter å ta på seg. Men hvis Reikvam insisterer på å opprettholde forslaget, og at det skal stemmes over det skulle det bare mangle – hadde jeg nær sagt – at noen skulle stemme mot det.

Per-Kristian Foss (H): Jeg vil bare først si at jeg er enig i den påpekning som representanten Opseth indirekte har gitt, nemlig at det er mindre lønnsomt å investere i Norge enn i de fleste andre land. Det er han selv en vesentlig bidragsyter til. Han er selv en aktiv forkjemper for å opprettholde særnorske skatter og avgifter, som

utenlandsk kapital ikke møter i Norge, ei heller i sitt hjemland – formuesskatt, investeringsavgift, på enkelte områder også arveavgift, siden han særlig er bekymret for små og mellomstore bedrifter. Men dette er noe det går an å gjøre noe med. Hvorfor ikke benytte den rikelighet vi har i dette land i forhold til andre økonomier, til faktisk å skaffe oss like gode etableringsbetingelser for bedrifter som i våre konkurrentland? Der ser jeg faktisk mer håp hos statsministeren, som iallfall erkjente i et spørretimesvar til meg nylig, for et par uker siden, at det er grunn til å se på det som nå skjer i Danmark, hvor man bl.a. etablerer skattebetingelser, og som tiltrekker seg utenlandske etableringer, til dels på bekostning av Norge. Det synes jeg iallfall er en erkjennelse av problemet, og så får vi se om det også fører til handling – ikke utredning, men handling.

Representanten Opseth hører det han ofte er vant til å tro han hører, når han sier at Høyre sier at staten ikke skal være med. Jo, staten skal være med og legge grunnlag for nyskaping. Staten skal være aktiv i å bygge opp gode forskningsinstitusjoner, gode utdannelseinstitusjoner, gode støtteordninger, også for forskning og utvikling, og gode skattebetingelser eller etableringsbetingelser også for tilsvarende. Så staten skal være aktivt med. Men det staten *ikke* er egnet til, er å ligge i forkant og være den som plukker vinnerne, som vet hvor det skal satses, og som tar sjanser. Det er ikke statens fremste oppgave. Det har aldri vært det, og det er ingen gode erfaringer fra noe land på dette området.

Jeg har registrert at Arbeiderpartiet nå mener noe annet enn de mente da de etablerte petroleumsfondet. De taler bl.a. om at deler av petroleumsfondet skal brukes til – ikke å hjelpe småbedrifter, som det her er sagt, men å hjelpe store bedrifter som trenger markedsadgang ute. Eksempelvis har det vært snakk om å kjøpe opp detaljistkjeder for å skaffe adgang for norske fiskeprodukter på tyske markeder. Dette er jo eksempler på virkelig risikofylt virksomhet. Hvis man vil gå inn og drive Rimi/Rema-oppkjøp på det tyske marked, som vel har formidable størrelser i forhold til vårt eget, er man inne i risikobutikk som bokstavelig talt virkelig kan komme til å svi. Men jeg registrerer at denne type tankegang foreløpig ikke har nådd Arbeiderpartiet gjennom vedtak, for det strider jo mot de vedtak Arbeiderpartiet selv har vært med på både ved etableringen av petroleumsfondet og tidligere også om Folketrygd-fondets adgang til å investere i aksjer.

Presidenten: Oddbjørg Ausdal Starrfelt får ordet til en kort merknad, begrenset til ett minutt.

Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A): Det er vanskeleg å ikkje la seg tirra når Per-Kristian Foss svingar seg på tampen av debattar, slik som i dag, utan å ha delteke noko særleg før. Bare to korte merknader:

NHO sitt konkurransebarometer viser ei forverring i konkurransesituasjonen for Noreg frå 1997 til 1998. Det er regjeringspartia med støtte frå Høgre og Framstegspartiet som har stått for fleirtalet i vesentlege saker.

Og det andre er at det faktisk er slik at vårt framlegg til budsjett gav mykje mindre skatte- og avgiftsendringar. At Regjeringa i neste omgang samarbeidde med Høgre, er ei anna sak, men Arbeidarpartiet var faktisk ganske oppteken av desse tinga knytte til statsbudsjettet. Me må også sjå litt på korleis forholda er i andre land. Det er jo ikkje slik at ein bare kan sjå på denne sida, det skal gå i hop med utgiftene. Me må også når me samanliknar, sjå på den sida. Me har sagt i innstillinga at når me samanliknar mellom land, har me lett for å sjå bare på utgiftene, men i Noreg har ein nokre moglegheiter og rettar ein ikkje utan vidare har i andre land.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, se side 2607)

S a k n r . 5

Innstilling frå finanskomiteen om erstatningsutbetalinger under Garanti-Instituttet for Eksportkreditts (GIEKs) særskilte garantiordning for investeringer i og eksport til SUS og Baltikum (SUS/Baltikum-ordningen) (Innst. S. nr. 131 (1998-99), jf. St.prp. nr. 47 (1998-99))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 2608)

S a k n r . 6

Innstilling fra samferdselskomiteen om bevilgning til konsulentbistand for å forberede fusjon mellom Telenor AS og Telia AB (Innst. S. nr. 134 (1998-99), jf. St.prp. nr. 42 (1998-99))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 2608)

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Sak nr. 1 er allerede ferdigbehandlet, og Stortinget går til votering i sakene 2 – 6.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten har Jan Tore Sanner satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre.

Det voteres først over forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre, og deretter over innstillingen.

Forslaget lyder:

«Regjeringen bes komme til Stortinget med en gjennomgang av begrepet nasjonale interesser i utbyggingssaker med sikte på å få en klarere definisjon som også tar hensyn til lokaldemokrati og distriktsutvikling i tynt befolkede områder.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 68 mot 29 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 14.31.07)

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 8:121 (1998-99) – forslag frå stortingsrepresentantane Leif Lund, Signe Øye og Sylvia Brustad om at Regjeringen bes komme til Stortinget med en gjennomgang av begrepet nasjonale interesser i utbyggingssaker med sikte på å få en klarere definisjon som også tar hensyn til lokaldemokrati og distriktsutvikling i tynt befolkede områder – vert å leggja ved protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten har Hallgeir H. Langeland satt fram et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti.

Hr. Reikvam – til stemmeforklaring.

Rolf Reikvam (SV): Forslaget består av tre deler. Vi ønsker at punkt 2 og punkt 3 skal gjøres om til oversendelsesforslag, og at det blir votert over punkt 1.

Presidenten: Presidenten forstår det da slik at punkt 2 og punkt 3 i forslaget gjøres om til oversendelsesforslag. Ordlyden i innledningen endres i samsvar med dette. Forslagets punkt 2 lyder da i endret form:

«Det henstilles til Regjeringen å utvikle et prosjekt som har til hensikt å nyttiggjøre seg eksisterende personell og, gjennom prosessen ved nedstengning av Haldenreaktoren, utvikle ekspertise på nedstengning av kjernekraftverk.»

Forslagets punkt 3 lyder i endret form:

«Det henstilles til Regjeringen at HAMMLAB-prosjektet fortsetter og utvikles videre for å lære opp primært russisk personell i å takle nødsituasjoner som kan oppstå i et kjernekraftverk.»

Presidenten foreslår at de to refererte punkter i forslaget oversendes Regjeringen uten realitetsvotering. – Det anses vedtatt.

Det voteres da over forslaget punkt 1, som lyder:

«Haldenreaktoren stenges.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble mot 3 stemmer ikke bifalt.

Komiteen hadde innstillet:

St.meld. nr. 22 (1998-99) – om videreføring av Haldenprosjektet – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 8 forslag. Det er:

- forslag nr. 1, fra Øystein Hedstrøm på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslagene nr. 2-5, fra Ansgar Gabrielsen på vegne av Høyre
- forslagene nr. 6-8, fra Rolf Reikvam på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Forslagene nr. 1 – 5 er inntatt i innstillingen, mens forslagene nr. 6 – 8 er omdelt på representantenes plasser i salen.

Under debatten er forslag nr. 7 endret slik at «2000» er erstattet med «de nærmeste åra».

Det åpnes for stemmeforklaring.

Rolf Reikvam (SV): Jeg ønsker å gjøre forslagene nr. 6 og 8 om til oversendelsesforslag og at det votes over forslag nr. 7

Anita Apeltun Sæle (KrF): Eg høyrer no at SV foreslår å oversenda forslaga nr. 6 og 8. Det synest eg er riktig.

No vil kyrkje-, undervisnings og forskingsminister Jon Lilletun leggja fram ei forskingsmelding allereie i mai, og der vert naturlegvis vår FoU-innsats behandla ... (Presidenten klubber.)

Presidenten: Presidenten gjør oppmerksom på at stemmeforklaring ikke skal være et lengre innlegg.

Anita Apeltun Sæle (KrF): Det skal det heller ikkje verta.

Det hadde vore normalt å oversende også forslag nr. 7, med ei slik grunngjeving. Når det ikkje vert gjort, og eg går ut frå at det er fleirtal for dette forslaget, er det naturlegvis heilt uproblematisk også for sentrum å røysta for dette forslaget, nr. 7. Og det vil verta gjort.

Elles rår eg sentrum til å røysta mot mindretalsforsla- get frå Høgre og Framstegspartiet, og for innstillinga.

Presidenten: Det votes da først over forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, så over forslagene fra Høyre, deretter over forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre, og til slutt over innstillingen.

Forslagene nr. 6 og 8, fra Sosialistisk Venstreparti er gjort om til oversendelsesforslag, og omformuleres i inn- ledningen i henhold til det.

Forslag nr. 6 lyder i endret form:

«Det henstilles til Regjeringen å vurdere å bruke investeringsavgiften som et konjunkturpolitisk virke- middel i forhold til ulike bransjer.»

Forslag nr. 8 lyder i endret form:

«Det henstilles til Regjeringen å utarbeide et opp- legg for kompetanseheving innenfor IT i skolen. Opp- legget må omfatte både lærere og elever og bør prøves ut som et pilotprosjekt i en del kommuner og skoler. Det bør opprettes et eget fond som øremerkes prosjek-

tet. Fondet bygges opp med midler fra salg av statlige aksjer.»

Presidenten foreslår at disse forslagene oversendes Regjeringen uten realitetsvotering. – Det anses vedtatt.

Presidenten: Det votes over forslag nr. 7, fra Sosia- listisk Venstreparti.

Forslaget lyder med endret tekst:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide en plan slik at Norge i løpet av de nærmeste åra er minst på nivå med gjennomsnitt for OECD-landene når det gjelder FoU-innsats målt i forhold til BNP.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti bifaltes enstem- mig.

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 2 – 5, fra Høyre.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen avvikle SNDs risikolåneordning, lavrisikolåneordning og SND In- vest AS.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fastsette to årlige offent- liggjøringsdatoer for skattemessige forskrifts- og regel- verksendringer med iverksettelse to måneder senere.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen gjøre momskompensa- sjonsordningen for merverdiavgift til kommuner og fylkeskommuner generell, slik at tjenester kan konkur- ranseutsettes.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med fremleggelsen av de årlige statsbudsjettene utarbeide en oversikt over antall skjemaer og forskrifter næringslivet må forholde seg til. Oversikten bør inne- holde en sammenligning med tilsvarende tall fra fore- gående år.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Høyre ble med 68 mot 28 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.37.58)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Frem- skrittspartiet og Høyre.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide en nedtrap- pingsplan for investeringsavgiften med sikte på avvik- ling senest i 2002.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 68 mot 29 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.38.22)

Komiteen hadde innstillet:

sekvenser for næringslivet før nye lover og forskrifter innføres.

I.

St.meld. nr. 41 (1997-98) – om næringspolitikk inn i det 21. århundret – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

II.

Stortinget ber Regjeringen intensivere arbeidet med å redusere omfanget av lover og forskrifter som næringslivet må forholde seg til. Stortinget ber Regjeringen spesielt om å vurdere alle økonomiske og administrative kon-

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstillet:

På statsbudsjettet for 1999 vert det gjort følgjande endringar:

Kap.	Post	Formål	Kroner
		Utgifter:	
2460	71 (ny)	Garanti-Instituttet for Eksportkreditt Tilskudd til dekning av erstatningsutbetalinger under SUS/Baltikum-ordningen, b e v i l g e s med	80 000 000
		Inntekter:	
5460	50	Garanti-Instituttet for Eksportkreditt Tilbakeføring fra risikoavsetningsfond for SUS/Baltikum-ordningen, ø k e s med	80 000 000
		fra kr 5 000 000 til kr 85 000 000	

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstillet:

På statsbudsjettet for 1999 gjøres følgende endringer:.

Kap.	Post	Formål	Kroner
1300	01	Samferdselsdepartementet (jf. kap. 4300) Driftsutgifter ø k e s med	18 000 000
		fra kr 84 700 000 til kr 102 700 000	

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

S a k n r . 7

Referat

- (154) Forslag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg, Per Roar Bredvold og Siv Jensen om nedsettelse av et offentlig utvalg for å gjennomgå bruken av sakkyndige i barnefordelingssaker (Dokument nr. 8:45 (1998-99))
- (155) Forslag fra stortingsrepresentantene Øystein Hedstrøm, Per Sandberg, Per Roar Bredvold og Siv Jensen om gjennomgangen av barnebidragsordningen med sikte på å oppnå en rettferdig byrdefordeling mellom bidragsmottaker og bidragspliktig (Dokument nr. 8:46 (1998-99))
Enst.: Nr. 1 og 2 sendes familie-, kultur- og administrasjonskomiteen.

- (156) Forslag fra stortingsrepresentant Steinar Bastesen om at det ved etablering av asylmottak skal være en politisk behandling i det enkelte kommunestyre før etableringen skjer (Dokument nr. 8:40 (1998-99))
- (157) Forslag fra stortingsrepresentantene Lodve Solholm, Torbjørn Andersen og Vidar Kleppe om å avvikle fylkeskommunen som selvstendig forvaltningsnivå (Dokument nr. 8:43 (1998-99))
Enst.: Nr. 3 og 4 sendes kommunalkomiteen.
- (158) Forslag fra stortingsrepresentant Inge Myrvoll om utskilling av Telenors nett, og om etablering av et selskap for forvaltning av statlige telenett. (Dokument nr. 8:42 (1998-99))
Enst.: Sendes samferdselskomiteen.
- (159) Innberetning fra valgkomiteen om endringer i de faste komiteers sammensetning
- (160) Karlsøy kommune sender skriv datert 3. mars 1999 med uttalelse fra kommunestyret vedrørende innføring av merverdiavgift på varer og tjenester

8. (161) Karlsøy kommune sender skriv datert 11. mars 1999 med uttalelse fra kommunestyret vedrørende yngeldrap og rovfiske i Barentshavet
Enst.: Nr. 6-8 vedlegges protokollen.
- Presidenten:** Presidenten vil benytte denne anledningen til å ønske representantene en god påske!

Møtet hevet kl. 14.40.
